

KULTÚRNO-SOCIÁLNY

ČASOPIS

1–2

JANUÁR FEBRÚAR
LEDEN 'UNOR

DO VESMÍRU

Sme svedkami a súčasníkmi významného „divu“ sveta — vypustenia umelého vesmírneho telesa na večnú púť okolo Slnka. Právom môžeme považovať sovietsku kozmickú raketu za ôsmu div sveta, za najdokonalejší technický výplod všetkých čias!

Ako je známe sovietska raketa, dosiahla ten skvelý úspech, že nadobudla rýchlosť 11,2 km za sekundu a vymkla sa tak z príťažlivosti Zeme. Je to druhá kozmická rýchlosť, pri dosiahnutí ktorej každý predmet opúšťa Zem a na východiskový bod sa už nikdy nevráti.

Raketa sa ukázala aj ako dosiaľ najpresnejší mechanizmus. Preletela okolo Mesiaca v stanovenej vzdialenosťi 7.500 km, čo je vzhľadom na 380.000 km dĺžu dráhu, ktorú k tomu musela uraziť naozaj obdivuhodná presnosť. Pritom musíme uvážiť, že vo vzduchoprázdom priestore možno kozmickú raketu usmerňovať pomocou smerových kormidiel iba v čase, keď sú motory v prevádzke. Dráhu sovietskej kozmickej rakety

proto museli vypočítať s mimoriadnou presnosťou už pred jej štartom.

Po vypočítaní dráhy rakety je potrebné zabezpečiť, aby ju aj dodržala: Celý zámer je sťažený tým, že cieľ — Mesiac — sa pohybuje. Obvyklé systémy používané pri riadení balistických medzikontinentálnych streľ preto nemohli prísť do úvahy. Usmernenie rakety bolo možné jedine počas letu, keby sovietska raketa niesla so sebou človeka, jeho usmernenie by nebolo takým problémom. Navigátor na palube rakety môže sám kontrolovať či sa kozmický koráb pohybuje po určenej dráhe a v prípade odchýlky ho môže okamžite usmerniť. Sovietska kozmická raketa však nemala posádku a mohla byť kontrolovaná pri dodržovaní stanoveného smeru iba z pozemných pozorovacích stanic. Riadenie rakety preto muselo byť vyriešené systémom diaľkového ovládania. Ako je známe táto úloha bola úspešná a raketa mala stály kontakt s riadiacimi rádiostanicami i vtedy,

keď sa pohybovala v 100—200 tisíc kilometrovej vzdialenosťi od Zeme.

Raketa mala mimoriadne spôsobilivý a dokonalý automatický programový mechanizmus. Ide o zariadenie, ktoré v dopredu určenej dobe a v stanovenom poradí zapína jednotlivé stupne rakety a vykonáva všetky potrebné riadiace úkony. Tento program bol zachytený vo forme znakov na magnetofónový pás. Navigačné zariadenie kontrolovalo dráhu, po ktorej postupovala raketa a sponzorované údaje zachytávalo v elektronickom počítacom stroji, v ktorom sa automaticky porovnávali s dopredu určeným programom. Zariadenie zistilo i tú najmenšiu odchýlku a okamžite zabezpečilo nápravu.

Veľká je složitosť prístrojov kozmickej rakety. Počet súčiastok medzikontinentálnej balistickej strely odhadujú na jeden milión. A raket, ktorá dosiahla druhú kozmickú rýchlosť a stala sa umelou planetou Slnka, bola iste ešte zložitejšia.

XXI SJAZD KSSS

1375 DELEGÁTOV, 70 DELEGÁCIÍ Z CELÉHO SVETA NA KREMLU

V kremlovskom paláci v Moskve, v sáli, kde sa konajú všetky zasadania Najvyššieho sovietu, konal sa aj XXI mimoriadny sjazd.

Na sjazde sa zúčastnilo 1269 delegátov s rozhodujúcim a 106 delegátov s poradným hlasom.

XXI sjazd bol v poradí druhým mimoriadnym sjazdom v dejinách KSSS. Prvý mimoriadny sjazd sa konal v marci 1918 v Petrohrade a bolo naňom rozhodnuté, že Sovietsky sväz vystupuje z účasti v prvej svetovej vojne.

Ako doteraz všetky sjazdy KSSS i XXI sjazd je medzníkom vo vývoji Sovietskeho sväzu. Vytyčil on nové perspektívy na ceste ku komunizmu. XXI mimoriadny sjazd bol zvolaný za účelom prediskutovanie ďalšieho programu budovania komunizmu v SSSR.

Veľa týždňov pred otvorením sjazdových rokov miliárony robotníkov, kolchozníkov i pracovníkov kultúry diskutovalo nad tézami referátu N. S. Chruščova o rozvoji sovietskeho hospodárstva v najbližších siedmych rokoch. Sovietsky ľud s uspokojením uvítal veľký program intenzívneho budovania komunizmu.

Medzi delegátmi sjazdu nachádzali sa aj starí bolševíci, ktorí prešli ohňom revolúcie. Boli tam aj tí, ktorí po víťazstve Októbrevej revolúcie premieňali v čin smelé plány Vladimíra Iljiča — budovanie nových fabrík, zakladanie prvých kolchozov v prvých päťročniacích. V radoch delegátov sjazdu zasadali aj tí, čo vo veľkej vlasteneckej voine spolu s celým národом bránili si vlast.

Medzi predstaviteľmi 70 bratských komunistických a robotníckych strán boli aj predstaviteľia Politického byra ÚV Poľskej sjednotenej robot-

N. S. Chruščov pri prejave

níckej strany I tajomník ÚV Władysław Gomułka, Stefan Jedrychowski, Adam Rapacki i Roman Zambrowski ako aj tajomník ÚV Zenon Kliszko. Boli tiež predstaviteľia Komunistickej strany Československa prvý tajomník ÚV a prezident republiky Antonín Novotný, Karol Bacílek, J. Dolánsky i J. Hendrych.

XXI zjazd Komunistickej strany Sovietskeho svazu stal sa nezabudnuteľnou udalosťou v živote strany a sovietskeho ľudu.

PRED III SJAZDOM STRANY

NÁŠ REPORTÉR Z ORAVY A SPIŠA HLÁSI:

Podtatranský kraj zababučný je do bielej snežnej periny. Rozprávkové čaro tatranskej zimy prikrylo tálíky chudobných polí, hrbolaté cesty, zablátené ulice...

To musí byť aj hlavným zámeraním predsjazdovej kampane na Orave a Spiši. Niekoľko by mohlo namietnúť: aká je to pomoc vlasti a strane, keď si zamietneš vlastný dvor?

Nuž a či strane nezáleží na tom, aby zlepšoval život sebe a svojim spoluobčanom vo vlastnom hniezde? Obce obývané slovenským a poľským obyvateľstvom, dali už nemálo príkladov rozumnej iniciatív.

Navštívili sme obce Novú Belu a Krempachy na Spiši a obe Zubrice na Orave. Tu i tam dostávajú sa do popredia záväzky z kultúrnej a osvetovej oblasti. V súvislosti s oslavami tisícročia poľského štátu a výstavbou škôl, bola daná do úzitku prvá zo štyridsiatich šiestich plánovaných škôl v okrese Nový Targ. Mám na mysli novovybudovanú budovu Lícea so slovenským jazykom vyučovania v Jablonke. Aj iné z plánovaných škôl sú už vo výstavbe a možno i viaceré „nadplánové“ dočakajú sa „viechy“.

V Novej Belej okrem školy budú budovať aj byty pre učileľov.

Na takýto cieľ ľudia radi dajú finančné i materiálne prostriedky. Obec Nová Bela zozbierala na výstavbu svojej školy a učiteľských bytov 100 tisíc zlých a sľubuje, že ak bude treba ochotne ešte doložia. Všetci, s ktorými sme debatovali hovorili tak: Nech tá škola cez deň slúži deťom a večer ceľ obci. Školy a osvetové besedy — ako to z toho vyniká, sú hlavnou náplňou predsjazdového hnutia na Spiši a Orave.

Na druhé miesto v predsjazdovej kampani sa vysúvajú otázky hospodárskeho rázu. Dolnozubričanov trápi nedostatok mostov cez miestny potok. Preto sa rozhodli vybudovať si tri mosty a ak sa bude dať i cestu, ktorú potrebujú ako soli.

V Novej Belej uvítajú III. sjazd Strany širokým hospodárskym plánom; vybudujú most, vodovod, družstevný predajňu a cesty.

Ako vidno v okrese Nový Targ predsjazdová kampaň našla živnú pôdu, budovateľský ruch zahvátil každú obec. Do predsjazdového hnutia zapájajú sa tiež miestne a obvodné skupiny našej Spoločnosti. Tak napríklad roľnícky krúžok v Novej Belej organizuje agrotechnické školenie pre roľníkov. Prvá realizácia predsjazdových záväzkov naráža na objektívne fažkosti. Výstavba škôl musí byť zaradená do plánu, elektrifikácia tiež, pocitujeme sa nedostatok stavebného materiálu. Ale Ľudia veria Strane, že s podporou všetkého ľudu zdolá akékoľvek fažkost. Mnohí sú však názoru, že okresné úrady, by mali lepšie organizačne podchytí toto záväzkové hnutie. Domáhajú sa zvolania porady v Novom Targu s účasťou iniciátorov záväzkov, na ktorej sa prediskutuje ako rýchlejšie a hospodárnejšie splniť záväzky. Treba len podporiť toto úsilie iniciátorov záväzkového hnutia v okrese Nový Targ.

JEDEN ZO ZÁVÄZKOV

Vážená redakcia „Život“,
členovia Miestnej skupiny Spoločnosti kultúrno-sociálnej Čechov a Slovákov v Poľsku v Dolnej Zubriči mali 18. januára 1959 schôdzku z príležitosti priprav na III. sjazd PZPR. Na tejto schôdzi navrhlo sa, aby členovia našej Miestnej skupiny zaviazali sa vybudovať vlastnými silami tri mosty cez rieku Čierny potok. Dúfame, že sa nám podarí zapojiť všetkých obyvateľov Dolnej Zubrice do plnenia nášho záväzku a v krátkom čase ho premeniť na užitočný výsledok, ktorý bude slúžiť verejným záujmom.

KRAJANIA
Z DOLNEJ ZUBRICE

li sa vybudovať viacstriedné ZŠ BENEŠOV

N. S. Parker
Balat Province
Kazayirk Kuselik
ofengrin Lisey
A. B.
Kipkunki Ewob
Holla Yam
Mete Pissi.
Honik Frend.

W. G. G.
Gavtorovas
Morgan
Davel
infecce
J. L. B. B. P. A. H.
Honik Ludvina

VEL'KÉ PREMENY V SSSR

ABY SA ZILO LEPSIE

Ciel: dosiahnutie v priebehu niekoľkých rokov vyšej životnej úrovni ako je v USA. Zníženie cien fotografických aparátorov, televízorov a niektorých potravných článkov. Skrátenie pracovného dňa v soboty a vo sviatky o 2 hodiny. Vzrast penzie dôchodcov v priemere o 2.5 až 3 razy. Likvidácia školného vo výzvach triedach strednej školy a na vysokých školách. Zvýšenie priemerných plátov. Zrušenie daňových poplatkov z platu malozáborájúcich článkov. Uhorský priemysel, hutníctvo, chemický a strojný priemysel i jednotlivé závody prechádzajú na skrátený 6-7 hodinový pracovný deň pri zachovaní pôvodných zárobkov robotníkov. Do roku 1964 všetok sovietsky priemysel predeje na 30-35 hodinový pracovný týždeň: bude to najkratší pracovný týždeň na svete. Zvýši sa výroba priemyslových výrobkov — televízorov, radioaparátov, chladničiek, práčiek, fotografických aparátorov, motocyklov, skuterov, magnetofónov, hodiniek, klaviárov atď. Zväčší sa kúpna sila pracujúcich a skvalitná výroba tovarov dennej spotreby.

SUDNICTVO

Po dlhšej diskusii v kruchoch odborníkov a v tlači Najvyšší soviet SSSR schvaľuje zákon o trestnom zákonodarstve SSSR i sväzových republík. Z nového návrhu trestného zákona vyučujú sa analógie v neprospech obvineného, vyučujú sa pojem „nepriateľ ľudu“ a tiež bod umožňujúci v istých prípadoch používať nátlak na osoby uznané za nebezpečné spoločnosti vzhľadom na ich minulú činnosť. Nové trestné právo jasne hovorí, že iba súd má právo vyniesť rozsudok nad obvineným. Rozsiruje sa právomoc súdov oblasťných. Opatrenia umožňujúce urýchlenú likvidáciu prejavov chuligánska. Siroká kampaň protialkoholová, zvýšenie cien alkoholickej nápojov. Vytvorenie robotníckej milicie v priemyselných centroch.

TURISTIKA V SSSR

Roku 1956 navštívilo Sovietsky sväz vyše 100 tisíc zahraničných turistov. Zavedenie turistického kurzu západných valút a colnopasových výhod. Otvorenie automobilovej turistickej trasy Bratislava — Moskva a Helsinki — Leningrad — Moskva. Mnohí sovietski turisti cestujú za hranice, „Inturist“ uzaviera turistické zmluvy so 150 zahraničnými turistickými firmami.

SSSR NA MEDZINÁRODNOM FÓRE

SSSR súhlasi so zvláštnym prejednávaním otázky redukcie klasickej výzbroje a zákazu nukleárnej zbrane. Apel Najvyššieho sovietu parlamentu všetkým štátom o spoločné akcie v otázke odzbrojenia o úplnom zákazu nukleárnej zbrane. SSSR súhlasi s návrhom západných mocností o znížení zbrojenia — západné mocnosti zriekajú sa vlastných návrhov. SSSR výhlasuje jednostranné prerušenie pokusov s nukleárnymi zbraňami. SSSR navrhuje stiahnutie cudzích vojsk z nemeckého územia o uzavretie paktu o neútočeniu medzi štátmi NATO a členmi Varšavskej zmluvy. Návrh Sovietskeho sväzu o mierovom využití kozmického priestoru. Sovietsky návrh stretnutia na najvyššom stupni. Konštruktívne návrhy SSSR na ženevskej konferencii v otázke predchádzania náhlom útokom. SSSR podáva návrh zvolania konferencie za účelom mierového využitia Antarktídy. Vyhlásenie sovietskej vlády k štatútu Berlina a mierového vyriešenia nemeckého konfliktu.

SSSR A POLSKO

Prinavrátanie leninských zásad vo vzájomných vzťahoch. Dve delegácie polskej strany a vlády v Moskve (1956 a 1958). Pôžička Poľsku: 100 a 700 miliónov rublov. Doručenie 1.400 tisíc ton obilia.

Reparácia občanov polskej národnosti z SSSR. Uzavretie dohody o právnom štátu sovietskych vojsk, umiestených v Poľsku na základe Varšavskej zmluvy. Založenie svazu sovietskeho a poľského pria-

Sovietsky svaz urobil veľký krok napred vo všetkých oblastiach života. Najmä posledné roky znamenali prevratné zmeny v rozvoji SSSR.

Uvádzame tu aspoň niektoré pozoruhodnejšie fakty, ktoré zaistie vzbudia pozornosť našich čitateľov.

teľstva v Moskve. Dni poľskej kultúry v Bielorusku. Desiatky nových prekladov z poľskej literatúry, do ruštiny sa tlačí diela Márii Dąbrowskiej, Adolfa Rudnického a iných. Dvaja poľski vedci — profesor Jan Dąbrowski a profesor Tadeusz Kotarbiński zvolení za členov Akadémie vied SSSR. Priateľská návštěva K. J. Vorosilova v Poľsku. Podpredseda Rady ministrov SSSR Mikojan prichádza do Poľska na oslavu 40-výročia Komunistickej strany Poľska. Sovietsky svaz podporuje Rapackého plán. SSSR odozváva Poľsku Bungeovu oázu v Antarktíde.

DEMOKRATIZÁCIA

Vzrast práv sväzových republík. Republiky môžu rozhodovať o administratívno-územných zmenách. Ministerstva republík preberajú funkcie niektorých zrušených ministerstiev ústredných. Súdy sväzových republík dostávajú časť právomoci Najvyššieho súdu SSSR. Vzniká hospodárska komisia pri Soviete národnosti Najvyššieho sovietu SSSR, ktorej úlohou je urýchlenie hospodárskeho rozvoja sväzových republík.

Oblastné sovety preberajú na seba rad funkcií spravovaných doteraz orgánmi Ministerstva vnútra.

Rozšírenie kompetencie závodných rád, odborových organizácií najmä v oblasti ochrany podmienok práce a života robotníkov. Najvyšší soviet SSSR schvaľuje dekrét „O právach podnikových a závodných rád odborových organizácií...“. Rada Ministerov SSSR schvaľuje štatút stálych výrobných komisií.

ÚPLNA ZMENA SYSTÉMU RIADENIA NÁRODNYM HOSPODÁRSTVOM

Vznikajú hospodárske rady (sovnarchozy). Príliv tisícov vynikajúcich odborníkov spôsob kancelárskych stolov do priemyslu. Oblasti dostávajú väčšiu právomoc v rezorte plánovania.

VEDENIE STRANY A VLÁDY JE V NEUSTÁLOM STYKU S ROBOTNICTVOM, KOLCHOZNÍKMI, VOJSKOM A INTELIGENCIOU

Tajomníci ÚV KSSS vystupujú do terénu, Chruščov navštievia Uzbeckistan, Bielorusko, Ukrajinu, Kursk, Smolensk, Kujbyšev, Leningrad, Stratopolskú oblasť. 40 miliónov ľudí diskutuje nad tézami N. S. Chruščova o reorganizácii zriadenia národného hospodársstva, ako aj čísla sedemročného plánu.

Po uznesení ÚV KSSS „O likvidácii kultúrnej osobnosti a jeho následkov“ Automobilové závody. J. V. Stalina premenúvajú sa na závody Lichačova, mestu Molotov na Urale bolo prinavrátene jeho historicke meno Perm. Novovydané zobrazenie diela Lenina (55 sväzkov) obsahuje práce republikované od roku 1924.

MODERNÁ BYTOVÁ VÝSTAVBA

Koniec s ornamentalistikou v architektúre. Kurz na zlikvidovanie bytovej krízy. Neslychané tempo výstavby. V roku 1958 sa vystavalo 68 miliónov m² obývacej plochy v meste a 700 tisíc domov na vidieku. Do konca sedemročnice nasahuje sa do nových bytov okolo 100 miliónov ľudí — polovica obyvateľstva SSSR. Pôžičky pre individuálnu výstavbu. Roku 1958 predalo sa obyvateľstvu SSSR 95 tisíc jednorodiných domov. Do módy prichádzajú letiskové a výletné domy.

REDUKCIA VOJSK

V máji roku 1956 znížil SSSR stav svojich ozbrojených síl o 1 000 000 vojakov a dôstojníkov a 375 vojenských lodí. V januári 1958 znížuje sa sovietska armáda o ďalších 3000 tisíc vojakov a dôstojníkov. V máji 1958 rozhodnutie zníženia sovietskych zbrojnych síl v Maďarsku a stiahnutie sovietskych vojsk z Rumunska.

USPECHY TECHNIKY

V Dubne pri Moskve začal pracovať najväčší synchrofazotron na svete o sile 10 miliónov elektrovoľtov. TU 104 prvé dopravné lietadlo na svete. A hned za ním TU 104 A, TU L 14, „Moskva“, „Ukrajina“ a „lietajúci vagón“ helikopter „MI-6“. Styri sovietske výpravy na Antarktídu. Nôblová cena pre sovietskych vedcov. N. N. Semianova, P. A. Čerenkova, L. M. Franka a J. J. Tamá. Moderné automobily „Volga“ a „Čajka“ Vznik „Kujbyševského mora“ o objeme 58 miliárd kub. metrov vody a vodnej elektrárne o sile 2 milióny 100 tisíc kw/h. Prvá atómová elektráreň a prvý ľadoborec „Lenin“. Sesťačových atómových elektrárn vo výstavbe. Uspech sovietskeho pavilónu na Expo 58. Elektrický možol o rýchlosťi 10 tisíc operácií za sekundu. Uspechy elektroniky, automatizácie a teletechniky.

Sovietske umelé obežnice, vystrelenie dešiatej planety našej simenej sústavy.

UMENIE

Boli prinavrátene leninské ceny za vynikajúce výsledky v oblasti vedy, techniky, kultúry a umenia. Zvýšili sa kritériá pri priznávaní odmeny. Roku 1957 leninské premiére v oblasti kultúry a umenia dostalo 6 osôb, v tom Sergej Prokofiev a Halina Ulanovová. V roku 1958 4 osoby, medzi nimi Dimitrij Sostakovici. Veľkú cenu na Festival v Cannes dostal film „Zeriavu tiahnu“ a na Festival v Karlových Varech film „Tichý Don.“ Veľké výstavy výtvarného umenia z priležitosť Štyridsiataho výročia Komsomolu. Výstava Sariana a Iľju Glazunova. Sostakovici doktorom h.c. Oxfordskej univerzity. Villardovo divadlo v Moskve a Leningrade. Výstava Picasso v Moskve. Výstava súčasného talianskeho umenia v hlavnom meste SSSR. „Pancier Potemkin“ uznany za najlepší film všetkých čias. Filmový Festival ázijských a afrických krajín v Taškente. Prvý sovietsky panoramatický film a veľa iných významných udalostí, ktoré nemožno ani vypočítat.

REHABILITÁCIE

Päťdesiaty prvý sväzok Veľkej sovietskej encyklopédie prináša mená a životopisy sovietskych politických a vojenských činiteľov rehabilitovaných na XX. sjezde KSSS ako činiteľov Komunistickej strany Poľska. Časopisy „Komunist“ a „Voprosy istorii“ korigujú rad faktov a hodnotení s obdobia občianskej vojny ako aj druhej svetovej vojny, objektívne hodnotiaci úlohu Stalina ako vrchného veliteľa sovietskych vojsk. Rehabilitácia národnov severného Kaukazu — Čečenov, Inguşov, Balgarčov, Kalmukov nesprávne zabúdaných v období berioviny. Vytvorenie ich štátnosti ako aj celého kultúrneho života. Prinavrátene literatúre mien a diel Michala Kolcova Viktora Kina, Bruna Jaseňského, Izzáka Babelia. M. Tikitieni, Čumaka, Ibrahimowa, P. Markiša, S. Galikina, L. Kvítka, D. Bergelsona. Rehabilitácia opier „Veľké priateľstvo“, „Bohdana Chmelnického“ a „Z celého srdca“. Politická rehabilitácia V. Mejerholda a obnovenie diskusí o jeho umení. Verejně premietanie filmov „Ivan Hrozný“ (druhá časť „Veľký život“).

HOSPODÁRSKA POMOC AZIJSKÝM A AFRICKÝM KRAJINÁM

SSSR buduje huty v Bhole; 500 miliónov výročí Indii. Dar pre Burmu: nemocnice, divadlo, športový štadión a technologický inštitút; 200 tisíc ton pšenice Egipcu v čase suezského konfliktu. 700 miliónov rublov na assuanskú priehradu a lodenice. 100 miliónov dolárov kreditu Indonézii, 120 miliónov rublov pôžičky Cejlónu na výstavbu hút, mlynov a závodov na výrobu gumy. Početní študenti afrických a ázijských krajín dostávajú štipendium v SSSR. Stvrt milóna rublov Afganistanu na výstavbu cest a rozvoj dopravy v Kabule. Hospodárska pomoc Sudanu, „Kobaltová bomba“ (proti rakovine) Siamu, živnosť a obuv pre alžírskych učiteľov v Tunise. Pomoc pre obeť povodní v Abesinsku a obeť epidémie v Pakistane. Návryty na využitie zátopovej pôdy v ústí rieky Mekong v Malajskej. Nemocnice pre Nepal a školské zariadenie pre Kambodžu. Priemyslové zariadenie a poľnohospodárske stroje pre Jemen.

SÚČASNOSŤ SIBÍRI

400 tisíc komsomolcov odchádza na panenskú pôdu na Sybir, tak tiež veda, technika premeníva na Daleký východ: v Uzbekistane vzniká inštitút jadrovej fyziky. Na Sybri vzniká odbočka Akadémie vied SSSR. A v Jakucku univerzita. Roku 1958 v oblastiach na východ od Uralu zakladá sa ďalších päť vysokých škôl — to hodo na Kamčatku. Novosibirskej čoskoru bude väčší ako Varšava. Objavenie obrovských ložísk uhla v Jakucku. Osiemdesať percent všetkej zásoby diamantu, zlata, uranu, wolframu, molibdenu, železnej rudy, alumínia. Elektrifikácia železničnej trate Moskva — Vladivostok — To je najbližšia budúcnosť Sibíri.

SOVIETSKO-AMERICKÉ VZŤAHY

Minister pôlhospodárstva SSSR na návštive v Spojených štátach a delegácia delegárov zo štátu Iowa v Sovietskom sváze. Dohoda „Aeroflot“ s „Pan-American World Airways inc.“, Lety TU 104 do Ameriky. Profesor Skriabin na šesťmesačnej vedeckej návštive na univerzite v New Brunswicke. Pozorovanie na výbore do Najvyššieho sovietu SSSR. Delegácia sovietskych chemikov na návštive v Spojených štátach a amerických v SSSR. Sovietsky svaz zakupuje kompletné chemické závody a vyhavencia v USA. Mladý americký klavirista Van Cliburn získava prvú cenu na Čajkovského klavírnej súťaži v Moskve. Americký vedci biofyzik a odborníci oblasti leteckej medicíny Dutlew Woolf Bronc a chemik profesor Linus Pauling, — nositeľ nôblovej ceny dostávajú tituly členov Akadémie vied SSSR. Výstava Rockwella Kenta v Moskve. Na súkromnej návštive prichádzajú do SSSR Cyrus Eaton známy americký finančník usilujúci sa o zblíženie americko-sovietskeho, pani Eleonora Roosevelt, senátor Humphrey, ako aj predák demokratickej strany Adlai Stevenson s dvomi synmi a priateľmi. Americká mládežnická delegácia (41 osôb) v SSSR a sovietska v USA. Paul Robeson znova spieva v SSSR. Mojsiejevov balet a „Beriozka“ slávia triumfy vo Spojených štátach. Kultúrna dohoda medzi USA a SSSR. V Moskve odtvorenie prej americkej výstavy a v New Yorku výstavy sovietskej. Výmena filmov. Posledná úspešná cesta Mikojana do USA.

A. Novotný a Wl. Gomolka v priateľskom rozhovore na XXI sjezde KSSS

ÚLOHY SPOLOČNOSTI V ROKU 1959

ÚRYVKY Z PREJAVU PREDNESENÉHO
NA PLÉNE ÚV SPOLOČNOSTI

Dnešné naše plenárne zasadanie je po organizačnom sjazde Spoločnosti väčším zhromaždením tohto druhu. Od tých čias náša Spoločnosť prešla veľký kus cest, na ktorej vidieť ako milové kamene výsledky našej práce. Na našej dnešnej plenárke budeme uvažovať o všetkom, čo sme dosiaľ robili, budeme hovoriť o našich nedostatkoch a úspechoch, podrobíme prísnej kritike celú našu činnosť a budeme uvažovať aj o tom, ako spoločnými silami odstraňovať fažkosti, ktoré sú ešte pred nami, ako zlepšiť pracovné metódy našej Spoločnosti, zaktualizovať jej úlohy a plány a ako sa zapojiť do celonárodnej akcie záväzkov na pocutu Sjazdu Strany a tisicročia Poľska.

Naša pracovná plenárka je živý význam, veď to, čo tu schválime, to, o čom sa tu radíme, musí prejsť do našich odborčiek, do našich miestnych skupín, ktoré toto všetko musia nie len priať, ale schválené uznesenie musia aj pretvoriť v konkrétnu prácu, v konkrétny čin.

POMOC CELONÁRODNÉMU ÚSILIU

Cinnosť Spoločnosti napriek tomu, že je taká všestranná, musí mať stále na zreteli pomoc celonárodnému úsiliu, ktoré smeruje k vybudovaniu socialistu v našej krajine, jej hospodárskemu zveľadeniu t.j. k zlepšeniu životných podmienok pracujúcich v meste i na dedine. Musíme mať na zreteli, že naša Spoločnosť má spoluúčinkovať pri povznesení kultúry a šírení osvety. Je jasné, že tieto úlohy môžeme realizovať iba v úzkej súvislosti so všetkým, čím žije nás ľud, čím žije naša vlast. Vedúci aktív našej Spoločnosti musí byť predovšetkým politicky uvedomelý, musí sa vyznať v politickej a hospodárskej situácii našej krajiny, lebo len tak môže uvedomovať široké masy nášho členstva a súčasne im vysvetlovať otázky, ktoré sú ešte nejasné. Táto úloha je pred každým aktivistom našej Spoločnosti a o tom, ako ktorý obстоji v tejto skúške budú svedčiť výsledky práce v jeho miestnych skupinách.

So zadosťučinením môžeme prehlašovať, že naša Spoločnosť, jej miestne skupiny a jej členovia, ako aj väčšina českej a slovenskej menšiny v Poľsku, nielen že podporovali program Strany, ale sa aktívne zapojili aj k jeho uskutočneniu.

Za posledných 15 rokov sme sa streňovali nie len s pozitívnymi prejavmi, ale aj s negatívnym, vedľa užitočnej aktivity sme boli i svedkami nezdravej stagnácie.

My aktivisti musíme poznáť tieto otázky, musíme ich vedieť objektívne ohodnotiť a potom správne vysvetlovať. Nezaškodí pripomennúť si aspoň v skratke našu nedávnu minulosť.

Naše menšiny prejavovali v otázke udržiavania svojich bohatých národnostných tradícii, ako aj pri šírení kultúry a osvety, vždy veľkú aktivitu. V rámci tohto úsilia povstalo päť rôznych sväzov Čechov a Slovákov, a všetky boli činné. V roku 1947 započali sväzy svoju kultúrno-osvetovú činnosť na Orave, Spiši, v Kudove, Lubline i Střeline. Vtedy ešte disponovali iba

skromnými prostriedkami, ktoré došli z Československa. Činnosť týchto sväzov bola omedzená. Príčinou takého stavu bola nedostatočná skúsenosť na úseku práce s ľudovými masami, nedostatok peňažných prostriedkov, ale predovšetkým to, že miestni činitelia, nepreukazovali sväzom potrebnú starostlivosť. To viedlo nevyhnutne k postupnému oslabeniu kultúrno osvetovej práce. Len formálna existencia týchto sväzov prispela k všeobecnému pocitu nemohúcnosti, bezradnosti a k neustálym nárekom. Toto podporovalo i to, že najmä na Spiši a Orave sa často proti našim ľuďom nesprávne vystupovalo, čo potom nacionalisti na jednej i druhej strane iba využívali, ba niekedy i sami podnetili.

KOMU ZÁLEŽÍ NA ŠTVANI?

Malo by byť každému jasné, kto má záujem na šírení pozostatkov šovinistických a nacionalistických predstavov a na štvani národnostnej zášti.

Vráťať klin medzi národy a štvati jednotlivé národnostné skupiny proti sebe, bolo vždy nerozlučnou súčasťou politického organizmu kapitalistického zriadenia.

Pozostatky spomínaného, bohužiaľ existujú ešte dodnes. Dôkazom toho je fakt, že obhájcovia starého poriadku a starých metód národnostného útlaku, kedy len môžu, snažia sa rôznymi špinavými spôsobmi prekážať našej Spoločnosti v práci.

Poľská Zjednoczona Partia Robotnícka sa rozhodne ohradzuje proti všetkým prejavom nacionálizmu a čo najrozdrobeniešie proti nim bojuje. V liste Ústredného výboru z r. 1957 stojí: „Z celej moci ešte raz zdôrazňujeme internacionalistický ráz našej Strany. Niet a nemôže byť v nej miesto pre ľudí, ktorí hlásajú nacionalistické šovinistické alebo rasistické názory. Na základe rovnoprávnosti národov, ktorú naša Strana plne uznáva, bojuje za presné dodržovanie Ústavy, ktorá zaručuje každému občanovi právo na prácu a vykonávanie každej funkcie, či už štátnej, verejnej a či stránicej podľa odborných znalostí a morálnopopolitickej kvalifikácie.“

VZRASTA SILA NÁŠHO TÁBORA

Politické a hospodárske sily našej vlasti sa neustále upevňujú a vzrastajú. Dynamika rozvoja socialistických krajín, ich hospodárske úspechy, technické vývojové možnosti a vynález na vedeckom poli nie sú len z roka na rok, ale už dokonca na mesiac menia skladbu súčasných vývojových smerov. Tento vývoj je výsledkom súčasnej politického systému s kapitalistickým systémom. Tohto súčasenia sa musíme aj my zúčastniť, samozrejme podľa našich možností. Vedľa tohto súčasenia sa týka všetkého. Sem patrí i povznesenie pôdohospodárskej kultúry, výstavba školy alebo cesty, ako aj, či v tvojej dedine alebo tvojom dome je čisto. V tomto súčasen-

ní každý by si mal nájsť a si aj môže nájsť svoje miesto.

Väčšina socialistických krajín a hlavne Poľsko bola ešte pred nedávnom hospodársky zaostalou krajinou a k tomu ešte bolo postihnuté vojnou zničením. Iba socialismus spôsobil v týchto krajinách revolúciu vo všetkých oboroch života; tieto zmeny vidíme na poli hospodárskom, technickom i vedeckom, kultúrnom i osvetovom dokonca aj na úseku individuálneho života. Nikto však netvrdí, že u nás je už všetko doskonalé, všetko urobené do posledného stehu, nikto nevráví, že nict vecí, ktoré by si nevyžadovali nápravu. Ale medzi tým, čo bolo a je, existuje naozaj obrovský rozdiel. Dokonca aj na najvzdialenejšej dedinke Spiša či Oravy môžeme pozorovať zmeny k lepšiemu. Deti sa môžu učiť, študovať aj na vysokých školách. Stále viac a viac sem zasahuje kultúra v podobe umeleckých klubov, súborov, nehovoriač už o novinách či rozhlase. Ba v poslednom čase sa tu objavuje veru aj televízia.

Na dedinách môžeme stretávať byciklistov, aj ľudí na motorkách. A čo je najdôležitejšie nevidieť už otrhancov, alebo žobrajúcich o kúsok chleba, čo bolo pred vojnou nezriedkavým zjavom. A nedostatky? Bolo by ich možno vyrátať veľa... Zlé cesty, nedostatok miestneho priemyslu, nízka pôdohospodárska kultúra a kde tu aj obchod kríva. Mnohé tieto nedostatky majú svoje korene ešte v minulosti, ale i v tom, že sme ešte nestihli všetko urobiť, no a niekedy, priznajme sa ani sme nevedeli, ako sa do toho zabrátiť. Sú však aj také zjavy, ktorých príčinou sú sami obyvatelia. Gazdovstvá na Orave sa skladajú často aj zo 100 malých kúskov. A predsa gazdovia nesúhlásia s komasáciou, lebo sa naivne obávajú, že ich niekto prinúti utvoriť pôdohospodárske družstvo, hoci im ho nikto nevnuje. Sú ale aj také prípady, keď z viny úradných činitielov sa s komasáciou neponáhla alebo dokonca sa z tejto príčiny ani neprevádzda.

Za 14 rokov ľudovej vlády naša krajina urobila obrovský krok, aby dohonila najvyvinutejšie krajiny v Európe. Treba si ale uvedomiť, že prvých 5 rokov ľudového Poľska všetko sa venovalo na reštauráciu a nápravu toho, čo bolo zničené vojnou. Taktôľ pre hospodársky rozvoj krajiny a prekonanie hospodárskej zaostalosti pracujeme vlastne nie celých 10 rokov.

Podobne to bolo aj s otázkou vývoja národnostných menšíns. Priamym dôsledkom ľudového Poľska bolo medziiným aj to, že sa utvorili vhodné podmienky pre založenie a rozvíjanie činnosti takej organizácie, akou je naša Spoločnosť, ktorá v rámci Frontu národnnej jednoty prevádzka širokú kultúrno-osvetovú činnosť, pričom jej vedenia, hoci nie menej dôležitou úlohou je hospodárske zveľadenie územia obývaného českou a slovenskou menšinou.

HOVORIA DOSIAHNUTÉ VÝSLEDKY

Naša Spoločnosť bola postavená na nových základoch. Malá skupinka aktivistov stála pred rôznymi úlohami a musela prekonávať mnohé fažkosti.

Okrem slovenských a českých škôl, založených ešte za účasti sväzov, Spoločnosť naprevzala od bývalých spolkov nič viac. Naša pionierska práca nachádzala podporu u ústredných činitielov, avšak narazili sme na slabú pomoc miestnych činitielov. Proti nám stával klér, ako aj niektorí novinári s nacionalistickými tendenciami, na základe ktorých negovali fakt, že, Spiš a Oravu obývajú Slováci.

Dnes už ani jeden seriózny človek nepovie, že na Spiši a Orave bývajú iba poslovenčení Poliaci, dnes už každý vie, že tu bývajú Slováci ako Poliaci.

V prvom období našej činnosti, keď sme sa ešte navzájom ani nepoznali, podarilo sa niekoľkým nezodpovedným ľuďom, preniknúť do Spoločnosti, ktorí na vidieku šírili nedôveru k Spoločnosti a pričinili sa o to, že mnohí ľudia na vidieku otáčali so zapojením sa do našej práce. Naďakali sa šíreným špinavým klebiet o práci Spoločnosti.

Faktami a konkrétnou činnosťou sme presvedčili ľudí o tom, že niektorí demagógovia z našej menšiny klamú, hlásajú, že Spoločnosť svojou prácou sleduje cieľ: odstrániť národné povedomie a likvidovať všetko, čo je české a slovenské.

Našou prácou a konkrétnymi výsledkami Spoločnosť dokázala, že háji zásady internacionálizmu a že cieľom Spoločnosti je predovšetkým pomoc českej a slovenskej menšine v Poľsku pri slobodnom rozvíjani kultúrno-osvetového života.

BOHATŠI ŽIVOT KRAJANSKÝ

Je pre nás veľkým zadostučinením fakt, že sa Spoločnosť, bez ohľadu na rôzne fažkosti, ktoré musela prekonávať, podarilo od samého začiatku zapojiť do celonárodnej politickej kompane.

Ide tu konkrétnie o voľby do snemu a národných výborov.

Naša menšina v týchto voľbách mohla si voliť svojich zástupcov do Národných výborov. Nemusíme azda tu zhromaždeným odôvodňovať, aký ohromný význam má zodpovedné zloženie národných výborov na ich činnosť a na celkový priebeh našho života. Práca Spoločnosti vo volebnej kampani neomedzila sa iba na účasť, na schôdzach či na individuálnej agitácii. Vtedy prvý raz v dejinách našej menšiny, vysiel časopis „Život“, ktorý v materinskej reči priniesol našim čitateľom zprávy a pravdu o voľbách. Naša práca dočakala sa uznania, ktoré je dobrou vizitkou našej práce.

Tajomník komisie pre záležitosti národnostných menšíns pri Ústrednom výbere PZPR súdruh Sław napsal v Nowych Drogach: Spoločnosť zo všetkých svojich sôl pomáha zaktivizovať prostredie národnostných menšíns, zapojujúc ich do celonárodného politickejho a verejného hnutia, čím prispieva k zmierneniu národnostných problémov na vidieku, čo sa zvlášť prejavilo pri volebnej kampani. Súdruhovia z Ústredného výboru Spoločnosti pomohli pri volebnej akcii povzniesť v niektorých obciach sebavedomie Slovákov.

OKRES NOVÝ TARG UČÍ

Sjazd rolníckych krúžkov a organizácií v Nowom Targu dal odpoveď na otázku: čo dáva rolníkovi jeho organizácia? V nowotarskom okrese je 65 rolníckych krúžkov, z toho 7 na Spiši a 6 na Orave. Najlepšie sa osvedčujú rolnícke krúžky v obciach: Tylmanová, Raba Vyšná, Staré Bystré, Szczawnica a Niedzica; krúžky na Orave pracujú veľmi slabo. V okrese Nowy Targ úspešne rozvíjajú svoju činnosť tiež krúžky pre gazdinky a spolky chovateľov. Rolníci sami si odpovedajú na vyššie danú otázku: v Tylmanovej, v Nižných Lapšach i v Niedzici sú ovocné škôlky. Ale to všetko je málo sotva 0,13 percent areálu okresu sú sady a ovocné záhrady. Niektoré rolnícke krúžky spolupracujú s ústavom v Brzeznej, to im umožňuje vybrať si ovocné stromčeky dobre znášajúce ostrý klimat a plytkú pôdu.

Dosiaľ však rolníci z doliny Dunajca, Lapšany, Bialky nerovnajú sadovníctvo vôbec. A preto na tom území je nedostatok

ovocia vo výžive čo má vplyv na zdravotný stav obyvateľstva, najmä detí, ktoré v mnohých prípadoch trpia na krvicu. V poslednom čase — zvlášť mládež — prejavuje záujem o výsadbu ovocných stromov zodpovedajúcich špeciálnym oravským a spišským klimatickým podmienkam. Okresné vedenie rolníckych krúžkov priváža dostať ovocných stromkov v cene po 23 zł. Na zakup ovocných stromčekov možno dostať pôžičku v Obvodnej družstevnej sporiteľni (Gminnej Kasie Spółdzielczej). Treba pamätať na jarnú výsadbu.

Spolupráca rolníckych krúžkov s výskumnými stanicami vo Vyšnej Rabe a Lopušnej zabezpečuje rolníkom obilie najlepšie prispôsobené miestnym podmienkam. Len so zemiakmi sú starosti. Mnohí rolníci sadia zemiaky napadnuté rakovinou, alebo také druhy, ktoré nedávajú dostatočných úrod. To je vlastne jeden z problémov, ktoré majú vyriešiť rolnícke krúžky. Na celom Spiši je veľký problém s chovom do-

bytka. Terajší stav dobytka je postihnutý tuberkulózou a chovajú ho skôr pre maštal'ny hnoj ako mlieko. Rolnícke krúžky organizovali preto odbočky kontroly, úžitkovosti a kurzy ako predchádzať ochoreniam dobytka. Na sjazde sa ozvali tiež hlasy domáhajúce sa vyškolenia priekopníkov veterinárstva pre každú obec, pretože v súčasnej situácii v prípade potreby ľahko priviesť veterinára do odľahlých obcí okresu.

Iným vážnym problémom na Orave a Spiši je chov koní ťažkej rasy. Tento druh koní nielenže je nevyužitý v práci, ale spotrebuje veľké množstvo krmiva, najmä ovsa, čo sa na malých hospodársťach nerentuje. Spolok chovateľov by mal čo najskôr rozšíriť na Podhalsku chov koní rasy hučskej, ktoré sa pre túto oblasť lepšie hodia.

Ovčiarstvo je taktiež vážnym problémom v okrese Nowy Targ. Skúsenosti z minulého roku nás učia, že treba dbať o to, aby báčom „nehynuli“ ovce a aby neo-

krádali majitel'ov a syr (vlani na miesto 5 kg syra odovzdali len 2 kg).

Vážnu rolu v živote dediny zohrali krúžky dedinských gospodárov v ktorých je 1343 gospodárov. Okrem toho, boli zorganizované najrozmanitejšie kurzy od sanitárnych počnúc po organizovanie pôdmovej (chałupniczej) výroby končiac.

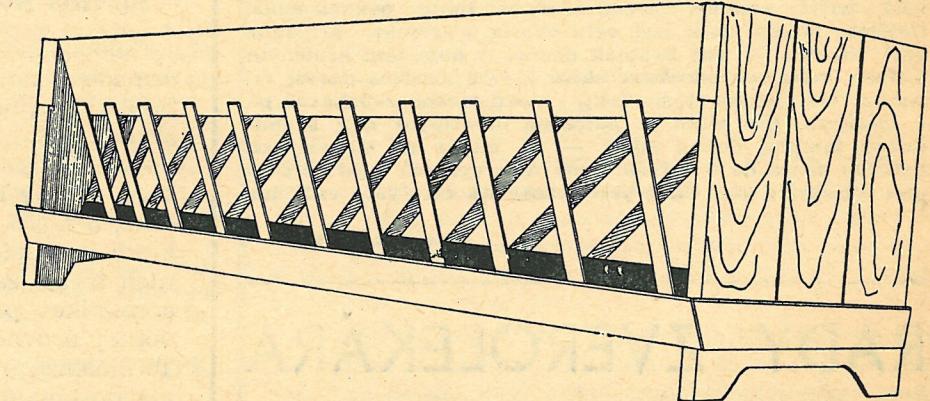
Veľa kritických pripomienok padlo na adresu spolupráce rolníckych krúžkov s GS-esami, v ktorých je ešte stále nedostatok potrebného tovaru. Táto kritika zaistie pomôže k náprave chýb v práci GS. Na ukončenie sjazdu prvý tajomník KP PZPR Alfréd Potoczek načrtol ďalšie perspektívne hospodárskeho rozvoja okresu. Treba rozvíjať turistiku, budovať cesty a mosty a vytvárať všetky predpoklady pre rekreáciu a turistiku. Rolnícke krúžky musia byť aktívnu silou pri plnení hospodárskych úloh nowotarského okresu.

Józef Bubis, Nowy Targ

ÚSPORNÉ KRMÍTKO

Krmivo se zakládá ovčím za žebřík, který je obvykle přenosný a přístupný z obou stran. Odroběné lístky a jiné drobnější kusy krmiva propadají při tom žebřinami, kde je ovce zašlopou a zničí.

Aby nepřišlo téměř nic nazmar, zhotovte žebřiny tak, že na stojanu je dole udělán jakýsi široký žlab, ze kterého mohou zvířata propadanou píci sežrat. Obrázek je celkem jasný a nepotřebuje jistě dalšího vysvětlení.

ŽIVOT MLADÝCH

ŽIVOT MLADÝCH JE RUBRIKA MLADÝCH CHLAPCOV A DIEVČAT Z LÝCEA S VYUČOVACÍM JAZYKOM SLOVENSKÝM V JABLONKE. SAMI SI DO NEJ PÍŠU, SAMI SI JU REDIGUJÚ. ŽE AKO? POSÚDTE:

„PIPÍSKA“ BEZ KŘÍZOVKY

Šebastian K., ani pri najlepšej vôle nemohli sme uverejniť Tvoju „Křízovku“ s pipíškou, lebo je pre nás rébusom Tvoje písma. Nemohli sme, proste, prečítať. A tak ti uverejňujeme aspoň tú pipíšku, bez Křízovky.

CESTA DOMOV, CESTA KRÁSNA...

Vianoce. Zvonček nám zazvonil naposledy. Vybehli sme z tesných murov lycie na dvor pokrytý bielučkou prikrývkou snehu. Domov. Balíme kufre, nasadáme do autobusov. A potom pešo.

Cez zasnežené polia a lesy zakliate do tajomnej bielej tisí. V korunách smrekov vietor si vyhvizduje staré báje o srnkach a zajačoch, hľadajúcich úkryt v hlbokých závejoch.

V diaľke sa hŕbi dedinka pod bielou perinou snehu. Ahľa! Nás rodný domček nám otvára známe náručie. A na priedomí užímená matčka.

Ó, večné čaro návratov!

Helena Petrášková

Z L'UDOVEJ MÚDROSTI QRAVČANOV

Kto nikdy nezačne, nikdy neskončí.

Samo božekanie oheň neuhasí.

Komu sa nechce vždy si výhovoru najde.

Ranné hodiny sú zlé.

L'udí sa rad', ale rozumu sa drž.

Lepšia hŕsť priateľov, ako voz dukátov.

Kto má v krčme plné fl'aše, ten má doma prázdne hrnce.

Kto nechce posluchať svojho, bude iného.

Dobré meno nekúpiš.

Pozlátená uzda koňa neudrží.

A. Piroh

MOJA KRÁSNA

Dedinka moja krásna si, keď kúpeš sa v rose a slnko ti prší na vlasy, na detstvo moje bosé.

Krásna si, keď súmrak padá na tvoj unavený deň, do srdca sa mi vtedy vkráda tichého šťastia tichý tieň.

Grandeus

P. S. Grandeus negrandeus, prosíme, aby sa autor po druhý raz podpísal.

LEKÁR RADÍ

Krivica (rachitis) je celkovým ochorením ľudského organizmu v čase jeho vzrastu, najmä u nemluvniat. Hlavné prejavy tejto choroby sú zviazané s nepravidelným rozvojom kostného ústrojenstva a tiež poruchami v systéme nervovom a mäsmom. Príčinou choroby je nedostatok vitamínu D. Tiež životné podmienky majú veľký vplyv na vznik krvicu. Je dokázané že v krajoch vlnkých a studených vyskytuje sa krvica značne častejšie než v krajoch, kde je veľa slnka a deti sa zdržujú na čerstvom vzduchu.

Treba dbať, aby deti neboli príliš teplo odeté a aby mali dostatok vzduchu a pohybu na slnku. Krvica často prepadá deti vyživované umele prekrmované kravským mliekom, bez vitamínu.

Dlhý čas sa myšlelo, že príčinou ochorenia na krvicu je nedostatok soli, vápna a fosforu, ale podávanie týchto soli neliečilo ochorenie. Zistilo sa však, že podávanie rybieho tuku má liečivý účinok na postihnutý organizmus. Ďalšie skúmanie ukázalo, že tým liečivým prostriedkom v rybom tuku je vitamín D.

V pokožke človeka nachádza sa provitamín D, ktorý pod vplyvom ultrafialových lúčov slnka mení sa na vitamín D. Tieto lúče neprenikajú cez okenné sklo, ani cez dym a prach. Príčinou ochorenia na krvicu teda nie je nedostatok vápna, ale nedostatok schopnosti prijímania vápna. V kravskom mlieku sa nachádza veľké množstvo vápna a predsa kojenci krmení týmto mliekom ľahko podlahnú ochoreniu na krvicu. Užívanie vápna nielenže nelieči ochorenie ale naopak, ešte ho aj podporuje.

Prvé príznaky ochorenia na krvicu objavujú sa medzi 3 — 6 mesiacom života, a ešte skôr u detí nedonosených. Dieta je stále podráždené, horečne spí, bledne a potí sa (poduška pod hlavou dieťaťa je stále mokrá).

Krvicu kostnú charakterizujú následovné príznaky:

- 1 — zmäknutie kosti lebečnej (pod tlakom prstov sa uhýba ako pergamen).
- 2 — ruženec rachitickej — zhrubnutie v mieste kde sa spája kostná časť rebier s chrupávkou.
- 3 — oneskorené zrastanie švov lebky.
- 4 — zhrubnutie kosti v zápalisti.
- 5 — Harisónova rýha — prehľbenie dolných rebier.

Ako pri všetkých ochoreniach i pri krvici veľkú pozornosť treba venovať predchádzaniu tohto onemocnenia. Dojčiace matky majú jesť veľa ovocia a zeleniny, prípadne brať vitamín D2, päť kvapiek denne. A dojčatám krménym z fľaše treba zas vstreknúť okolo 3 — 8 mesiaca dávku vitamínu D2 (300.000 jednotiek), ktorú možno zopakovať po 6 týždňoch. Cez zimu je potrebné osvetľovať deti kremíkovou lampou denne od 2 — 15 minút zo vzdialenosť jedného metra do 15 dávok, podávanie rybieho tuku do čaju (pol lyžičky) a tiež časte prechádzky na čerstvom vzduchu.

Bolesław Rybak

RADY ZVEROLEKÁRA

Už predtým sme uviedli, že dobytok červeného plemena najlepšie zodpovedá našim horským podmienkam. Je odolnejší na horšie podmienky ustájňovania a lepšie sa prispôsobuje menej hodnotným pašeniam. Hoci, z druhej strany, má väčšie vady v stavbe tela — úzky a uťatý zadok ako aj úzky hrudný kôš. Tak, či tak, i o toto plemeno treba dbať. Posledné skúsenosti z Oravy a Spiša svedčia však o značnej degenerácii a pomerne veľkou postihnutiu dobytka tuberkulózou. Zdá sa, že krava je tu chovaná hlavne pre hnojivo a nie na mlieko a mäso. Zatiaľ čo napríklad typ Pinzda váži na Orave a Spiši priemerne 250 kilogramov a dáva 1500 litrov mlieka, vo svojej tyrolskej vlasti dosahuje okolo 500 kilogramov váhy. Ako viďno, dobytok červeného plemena veľmi vďačne reaguje na dobré podmienky, kdežto na Orave a Spiši, kde je chovaný zväčša slamou i výsledky sú mizerné. Nič divného, že cena mlieka pohybuje sa tu okolo 6 zl.

Je najvyzší čas, aby sa prikročilo k regenerácii tejto dobrej rasy krav: 1 — pravidelným a hodnotným krmením, 2 — hygienickým umiestnením dobytka, 3 — správnym ošetrováním, 4 — výberom plemeninov.

Aké má byť krmenie v našich podmienkach?

Množstvo a kvalita krmiva je závislá od výdojnosti, váhy a určenia zvierafa. Každý kus musí byť krmený osobitne. Druh krmiva treba zmeniť, pretože v každom sa nachádzajú iné látky potrebné pre organizmus zvierafa. Denná dávka pre jeden kus dobytka sa má sklaňať:

Z 20 — 45 kg okopanín (zemiaky, krmná repa), 3 — 6 kg sena alebo ďatelin, 1 — 5 kg krmoviny zrnovej (otrub) a slamy do vôle.

Tak napríklad krave o váhe okolo 450 kg a deňnej výdojnosti 4 litre denne dávame: 15 kg krmnej repy alebo zemiakov, 6 kg ďatelin alebo sena a slamu do vôle. Takej istej krave, ale o výdojnosti 6 litrov dávame 15 kg krmnej repy, 3 kg ďatelin alebo 6 kg sena a slamu do vôle. Dobre sa osvedčuje krmenie dobytka miešankami. Napr. otrub 50%, ovsa 10%, hrachu alebo výky 20%, makuchu repného 20%. Túto miešanku podávame po 30 kg na každý vydojený liter mlieka.

Krmivo treba podávať dobytku tri razy denne. Rozdelíme ho, okrem slamy na dve časti. Jednu časť podávame ráno, druhú poobede. Ak má teda krava dostať 20 kg okopanín, 3 kg sena a 3 kg zrnín, tak ráno po výdoji dáme do čistého válova: 1,5 kg zrnín, potom 10 kg okopanín a nakonie 1,5 kg sena. Takú samú porciu dostane krava poobede medzi 2—3 hodinou. Večer po výdoji dávame slamu na prežúvanie.

Takto krmene kravy dávajú viacelj plnotučného mlieka, sú zdravšie a pri výseku dávajú viacelj plnohodnotného mäsa.

H Mączka
Lekár-veterinár

OKRESOM
DOLNÝ KUBÍN

NA POCHÔDZKE

PRIEPASTNÉ ROZDIELY MINULOSTI

„Podpisani, v zastúpení nezamestnaného robotníctva z obcí Dolnokubínskeho okresu — pisali 31. mája 1931 z dedín Veličná, Žaškov, Zázrivá, Istebné, Mokrad a ďalších — obraciame sa na slávny Krajinský úrad v Bratislave o peňažitú pomoc pre strádajúcich a ľahdom trpiacich robotníkov, postihnutých hospodárskej krízou a nezamestnanosťou.“

Takto sa žilo na Orave, ktorá po utvoreni Československej republiky po prvej svetovej vojne dôfala v obrat života k lepšiemu. Ani za prvej ČSR, ani za tzv. slovenského štátu však nemal ľud toho najbiednejšieho kraja Slovenska možnosti pracovať a žiť a pre mnohých bolo „štástím“ odísť do cudziny. Konštatoval to vo svojom hlásení z júna 1937 okresný náčelník: „Do Belgicka odobrali z Oravy 205 ľudí a nás okres bol tak šťastlivý, že 46 ľudí vedel umiestniť“. Od roku 1919 do roku 1944 bolo vydaných 3960 cestovných pasov, čo znamená 20,4% z celkového počtu obyvateľstva z priemerného počtu dospelých 32%.

SLNKO SVITLO AJ NAD ORAVOU

Oslobodenie Československa Sovietskou armádou, vznik ľudovodemokratickej republiky priniesol obrat aj v živote oravského ľudu. Dolnokubínsky okres dostał nové závody. V roku 1949 sa začala výroba v závode Elektro-Praga v Dolnom Kubíne, o niečo neskôr v Kovohutách v Mokradi a v Istebnom. Stovky ľudí našli v nich trvalé zamestnanie. Štát robotníkov a roľníkov pamätal i na pozdvihnutie životnej úrovne ľudí pracujúcich na pôde. Ti nielenže majú odbyt svojich výrobkov, ale dostávajú i pomoc či vo forme strojov, alebo vo zvýšených dávkach umelých hnojív, investičných úverov atď. Takto dokázali družstevníci ako aj jednotlivci hospodáriaci roľníci zvýšiť výrobu a len v priebehu jedného roka po splnení povinných dodávok odpredať na štátneho nákupu výrobky za vyše 9 miliónov korún. V priebehu 12 rokov si občania Dolnokubínskeho okresu postavili 848 domov a v štátnej investičnej výstavbe sa vybudovalo, najmä pre robotníkov nových závodov, 621 bytov. A namiesto dlžôb rastú každoročne vklady občanov v štátnej sporiteľni o vyše dvoch miliónov korún.

KED' SI L'UD NAOZAJ VLADNE

V ústave prvej republiky sa vel'kohubo tvrdilo: združom všetkej moci v štáte je ľud. Akou bol mocou, o tom jasne hovoria príklady o nezamestnanosti, biede a vystahovalectve.

Dnes nie je moc ľudu len na papieri, ale aj v skutočnosti. Vidno to na práci miestnych orgánov štátnej moci — ná-

rodných výborov, prostredníctvom ktorých ľud rozhoduje o najzávažnejších otázkach života a zúčastňuje sa tak na riadení štátu.

Obec Dlhá nad Oravou sa vinie údolím, lemovaným strmými úbočiami hôr. Je rozliahlá. Na prvý pohľad by sa zdalo, že ľahko dostať dohromady jej občanov, aby sa spolu poradili o problémoch svojej dediny. Nie je to tak. Nech už príde na pretras úprava cesty, pol'nohospodárskej práce či výkup, zde sa ich dosť. Clenovia Miestneho národného výboru, každý vo svojom volebnom obvode, navštevujú svojich voličov a radia sa s nimi o všetkých otázkach. V tejto obci ešte niesu družstvo. Preto je práca, spojená so zabezpečovaním pol'nohospodárskych prác, ako aj výkupu tažšia. A predsa dokázali pravidelne plniť dodávky mlieka, mäsa i rastlinných produktov. Ako na to sli? Každý člen miestneho národného výboru si napísal, kol'ko ktorý občan v jeho volebnom obvode má dodať na verejné zasobovanie. Spolu s ním sa dohodol, kedy dodávku splní a pravidelne kontroluje, ako slovo dodržal. Večer oznamujú v miestnom rozhlase mená tých pol'nohospodárov, čo svoje dodávky splnili. Ľudia sú na to hrdí. Jednému, bol to Antón Janík, sa stalo, že priviezol zemiaky až večer. Dostal na ne potvrdenku o prevzatí, ale ešte za ne peniaze nedostal. Pretože rozhlasový krúžok pri osemročnej strednej škole oznamoval mená iba tých, čo im aj za zemiaky zaplatili, jeho meno vynechal. Rolník A. Janík ešte v ten večer prišiel na zasadnutie operatívnej komisie MNV, riadiacej výkup, a spustil: „Ja prečo som nebol v rozhlaške? Hľa, tu je! Zemiaky som dodal“, — hovoril, ukazujúci potvrdenku o prevzatí zemiakov. Uspokojil sa, až keď mu vec riadne vysvetlili.

Miestny výbor v Dlhnej sa však nestará iba o pol'nohospodárstvo. Vedie občanov aj k tomu, aby ich obec bola krajsia. Vo zvel'adovacej akcii odpracovala každá rodina 50 hodín, MNV obstarala cementové rúry a dnes majú cestu cez obec úhladnú, s priekopami, mostíkmi, a reguluje sa i potok.

Dolnokubínsky okres, jeho obyvateľstvo, má veľa pracovných priležitostí doma alebo v neďalekom okolí. Nemusí už trpieť biedu — ľudia nemusia už ísť za hranice. Možnosti majú i pol'nohospodári. Ak všetci pochopia, že ľahisko, zvýšenia pol'nohospodárskej výroby je v spoločnom hospodárení, v živočíšnej výrobe, v dobytkárstve, ak spoja svoje sily a um, dokážu v krátkom čase ešte viac pozdvihnuť svoju životnú úroveň. Pretože už dnes pieseň: Orava, Orava, aká si bol'avá... patrí mi-nulosť a onedlho už ani deti Oravcov jej nebudú veriť.

(Československý svet č. 47.)

PREČO MAMIČKY V PEKELNIKU DOBRE VARIA?

Vel'mi milo nás prekvapilo posledné číslo „Života“. Našli sme v ňom krásne rozprávky a básničky, ktoré sa radi učíme. Aj naši rodičia nás so záujmom počúvajú, keď čítame nahlas. I mamičky nám varia chutnejšie obedy podľa receptov v „Živote“.

Žiae: Maria Sedláčková
Marimín Hrončík
Jozef Mašlík

ORGANÍZAČNÝ ŽIVOT

TAK BY MĚLO BÝT VŠUDE...

Krásný příklad spolupráce dal Místní národní výbor v Zelově s Obvodním výborem Společnosti. Myslíme, že by se o tom mělo napasat na stránkách našeho časopisu. Tato událost jistě znamená počátek nového období v poměrech mezi polským střediskem a českou národnostní menšinou, bydlící v Zelově a okolí.

Jednoho podzimního dne k zasedání MNV, na němž se jednalo o oslavách k Dni učitelů, byli pozváni také zástupci Společnosti, krajané Vilém Tomeš a Jan Matějka. Bylo jim navrženo, aby se zúčastnili práce v přípravném výboru akademie a aby v umělecké části účinkovaly pěvecký soubor Společnosti. Návrh byl samozřejmě nadšeně přijat a tak 22. listopadu na slavnostní akademii pro učitele ze Zelova a okolí, vedle jiných, účinkoval český soubor. Zpíval smíšený a mužský sbor pod taktovkou krajanina Emila Pospišila a ženské duo - krajanky Olga Blazusová a Helena Jersáková s doprovodem kytary. Dvě mladé krajanky recitovaly básně: Anna Englová báseň „Nauczykiem“ od Danuty Bleicherové a Anna Millerová „Nauka“ od Juliana Tuwima a „Przed sądem“ od Marie Konopnické.

Výstup našich krajanů se setkal s živým potleskem shromážděných diváků.

Je nutné zdůraznit, že to bylo první setkání souboru s veřejností Zelova. Mladý soubor, který cvičí teprve několik měsíců, je iště trochu nesmělý. Díky iniciativě MNV, který se dle svých možností snaží „České besedy“ pomáhat, soubor má první kroky za sebou a doufáme, že v budoucnosti uslyšíme o něm více a také o další spolupráci O. V. Společnosti s místními úřady vůbec.

ZO ŽIVOTA NADLACKÝCH SLOVÁKOV

Od nášho rumunského korešpodenta Juraja Rohárika

Povídali dříh zimné večery nácviku divadelních hier, to je v Nadlacu tradícia sihajúca hľboke do minulosti slovenskej národnostnej menšiny. Zo scény „Slovenskej sály“ v tažkých rokoch národného a sociálneho útlaku, keď burzozáne vlády panujúcej triedy v Rumunsku, chceli vygumovať existenciu národnostných menšíň, ozývali sa slová útechy a povzbudenia v materinské reči, pestovala sa láska k národnnej kultúre a tradícii. Už prvé vystúpenie „Slovenského ludového kola“ v Nadlacu 19. februára 1905 bolo slubným počiatkom rozvoju slovenskej národnostnej menšiny. Pri kolísku ochotníckeho divadelníctva v Nadlacu stáli takí odúšenvelí ľudia ako Ján Radix, Ján Gregor, ba dokonca aj známy a obľubnený klasik slovenskej literatúry J. G. Tajovský, ktorý tu dlhší čas pôsobil ako bankový úradník. Odňialto čerpal námety pre svoje divadelné hry: „Statky zmätky“, „V službe“.

Lišujem v albumu nadlackého ochotníckeho krúžku „Janošik“, opereta „Pozor na vlak“. Zo zožitných fotografií hľadia na mňa tváre mojich rodákov spred niekoľkých desaťročí.

A dnes? V nadlackom „Dome kultury“ alebo v „Dome mládeže“ nacičujú sa pod vedením učiteľov popri hier svetových dramatikov ako je Moliér, Shakespeare, Čechov atď. i hry čerpajúce námety zo súčasnosti ako je Skálikovo „Kozie mlieko“, Si-monovovo „Pod pražskými gaštanmi“, a iné. Súbor často podniká zájazdy do iných krajov a obcí. Tak roku 1955 skupinka chlapcov a dievčat za pomocí miestnych a stranických orgánov navštívila kraj Oradea, kde v siedmych krajských obciach predstavila svoj bohatý kultúrny program. Casté sú návštavy do susednej obce Pe-regul Mare, kde žijú Slováci a Česi, ako aj do Vukova a Butina. V tejto zimnej sezóne pripravuje „Kultúrny dom“ divadelné hry „Maryša“, „Revizor“, „Sidlo“ a zapokuje hry, ktoré v minulej sezóne mali veľký úspech „Lakomec“, „Gefo Sebechlebský“ a „Stratený list“.

Tak sa rozvíja kultúrna a osvetová činnosť medzi našimi krajanmi v Rumunsku.

JURAJ ROHÁRIK

Iba v záhrade sam bol a aj to len na chvíliku. Veď viete, že mi lekár zakázal chodiť. Prosíme vás, aj s Gruzom, čo najsrdečnejšie, určite príde. Nemôžete odoprieť, máme pre vás prekvapenie... — nedopovedal, lebo v tej chvíli si spomenul, že Tarlowko bol dnes v Starej Vsi a akiste svoju dobrú a blízku známu už naštívil.

— To drevo na školské lavice, — zožedavela Jana.

— Nie, no aj to zariadime, ak príde. Prekvapenie je iného rodu. Mužského. Veď uvidíte, keď príde.

Pridem a vypomstíš sa vám. Ženskú zvedavosť chcete vystaviť trojdovej skúške? To neznese ani najzmužilejšie ženské srdce.

— Učavím tomu „najzmužilejšie-mu“ srdcu. Zavítal k nám ktosi z vásroda. Áno, áno, z vašich milých Malwinek... No, čo s vami počať, prezradím vám teda už všetko: pán Tarlowko. Chvíla prekvapeného ticha, vzápätí Janin radostný výkrik.

— Jurko! Naozaj Jurko? Aj s Barborou?

— Neviem. Je tu sám. To je jeho žena?

— Sestra... Pán Rafael, ak ho tam máte nabízku, poproste ho, prosím, k aparátu.

— Dobre, zavolám ho, ale v nedelu príde na partiu?

— Ak bude u vás Jurko...

— Ó, toto už začína byť podozrivé, ale odovzdávame, nech vám sám povie. V nedelu čakáme. Do videnia. Pán Tarlowko, — Rafael mu podal slúchadlo, — slečna Topolská si želá hovoriť s vami. Tarlowko akoby bol zaváhal, potom pristúpil k telefonu.

— Haló! Tu Tarlowko, Jerzy Tarlowko, dobrý deň vám, slečna Jana... Nevedel som, či sa ešte pomäťaš... Áno, nedbal by som natrvalo... S Barborou... Rafael, z pohnutok iba jemu známych, nespúštal oči hostovi z tváre. Zdalo sa mu, že sa Tarlowko opäť trochu zarazil a zaváhal.

— Nie, neviem, čo je s Barborou. Písala mi ešte na fronte... Potom som dlho ležal v nemovnici a strati som s ňou styk. Dobre, v nedelu príde k pánu inžinierovi Gruzovi... Vylúčené, robota ma súri... Nemôžem, uver... Do videnia. Zavesil slúchadlo — ako sa zdalo — s úlavou. — Neuveriteľné, neuveritelné, kol'ko navrávia ženy do telefónu. Ja som zásady: telefonovať telegraficky. Čím menej slov, tým lepšie. No a náhoda chce, že k vám v nedelu príde na partiu bridžu. Tešíme sa, libo sa tu cítim sám ako prst. Veď napokon s kym nadviazat užšie styky? Je nás tu ešte tak málo.

A čo by ste boli povedali, keby ste boli sem prišli vlasti? — zasmial sa Gruza.

— Viete, v akej veci idem k vám? — začal Tarlowko, keď si sadil. — Najal som do kameňolomu niekoľko chlapov zo Staré Vsi. Poliačkov. A z robotníckej kolónii traja a niekoľko žien. Ale čo si počením v kameňolome so ženami? To je fažká robota, nie pre ženy. A u vás, ako som počul, robí v lese niekoľko bývalých robotníkov z kameňolomov. Odborníkov. Nuž ja bym som vám, pán inžinier, za tých odborníkov prepustil moje ženy — v hore sa pre ne iste nájde ľahšia práca. Gruza nechcel o návrhu ani počuť. Aj on zamestnáva radšej chlapov. Slovo dalo slovo a poškripli sa. Rafael sedel mlčky bokom, díval sa na Tarlowku a prežíval jeho telefonický rozhovor s Janou. Jana tak radostne, ó, až prilis radostne prijala zprávu o Tarlowkovi, kym on hovoril s ňou napodiv zdržanlivu a chladne. Prečo? Co bolo medzi nimi? Veď jej sprvoti aj vykal, zrejme mu až ona pripomenula, že si tykajú. Veliteľ spomínal, že Tarlowko bol dnes ráno v Staré Vsi... A Janu nenavštívil... Veď predsa už vedel, že tam býva. Co je za tým všetkým?

Tarlowko má dnes okolo tridsiatky. Pred vojnou Jana mala z pätnásť — sedemnásť rokov. Nemohla sa taká žabka zaľúbiť do driečneho (paroma je driečny, — zasrialok sa Rafael, — biela prasačka krásna) dva-dsaťročného mládenca? Možno ho dosiaľ lúbi, ale on zostal ľahostajný a netají sa jej s tým? Ako možno zostať ľahostajný voči najutešenejšej deve pod slnkom?

Vrchovce stromov zružoveli v zapaďajúcom slnku a pokojne spočívali vo velebnom tichu, ktoré nenařúšal ani najjemnejší vánok. V diaľke nad pahorkami sa snuli drobné, lahučké chmárky. Gruza na ve-

černej odchôdzke zostal pri plote, zdvíhol kameň a pribíjal ním uvolnenú žŕďku. Rafael ho sprevádzal a ľahostajne sa díval na skupinku rubačov, vychádzajúcich z lesa. Kráčali pomaly, so sekrami a pílkami na pleciach. Zhovárali sa, ale ked zbadali Rafaela a Gruzu, hned začali. Prešli okolo nich mlčky, iba čo nemo nadvihli čiapky. Rafael sa chvíli díval za nimi a keď už práve chcel vykročiť k domu, padol mu zrak na chodník — a strop. Stopa! Tá istá stopa! Urobil dva-tri kroky. V zmäti stupají niekoľkých párov to-pánok zretelne sa opakoval tamten tvar.

Pobehol za vzdálujúcimi sa rubačmi. Práve vchádzali do horárne. Rafael si stal k vrátkam. — Stop! Stáť!

Prekvapene zastali. Zoradil ich do Šku. Kázel urobil čelom vzad a zohnút pravé nohy.

— V poriadku. Môžete ísť. Ty zostaneš tu, — ukázal na mládenca vo vojeniskej, na čierne zafarbenej blúze.

— Pôdeš so mnou. Odovzdaj mi pílkou. No a vy chodte večerať, o chvíli príde za vami.

Gruza sa začudovane díval za robotníkmi a Rafaelom. V hale prvými dverami sprava sa vchádzalo do Gruzovej pracovne. Ta zaviedol Rafael svojho zajatca. V izbe bolo už celkom šero a prítmie zahľadzalo obrys nábytku. Rafael zažal svetlo a pohodlné

pokročil k Nemcovi, ale po celý čas z neho nespustil oka.

— Nič sa ti nestane. Smelo povedz všetko. Mossur sa prikril, div neklesol na kolená.

— Dobre, povieš. Len ma obráňte pred nimi. Iste sa mi budú chcieť pomstít. Dostali ma. Povedali, že pôjdem k žene, k deku do Reichu. Ubezpečovali, že ma nebudú brat na zodpovednosť za dezertérstvo.

— Kto?

Ale Johann Mossur už nepočúval. Ako ťažký nákladný voz, ktorý sa pohne z miesta a nedá sa zastaviť dolu kopcom — rútil sa vpred.

— Išiel som až od Stalingradu, — zopakoval. — Prekonal som celý ústup. Už som nevládal. Keď sme sa s armádom dostalo za Odru, dali mi niekoľko dní dovolenky. Práve evakuovali obyvateľstvo odtiaľto. Moji rodičia nechceli ísť. Oni hovoria po poľsky. Aj ja... trochu. Otec mi kázel zostať. Vrazil, že je to už koniec a že zostaneme tu, v Poľsku... v Steindorfe. Tak som zostal. Ale žena mi ušla s vojskom a vzala aj deku. Ja som chcel tam. Ale bál som sa, že ma tam zaistia, potresú za dezertérstvo. Tak sa povrávalo u nás, aj žena mi tak písala ... No mne už bolo jedno... Lebo keď bude o dva roky vojna, a naši sem prídu, aj tak ma zavrú a odstrelia... Rafael mlčal. Nechcel prerušovať bolestné priznanie.

— Tu som nikomu nemohol povedať, že chcem ísť do Reichu. Otec a matka si konali poľské státné občianstvo. Chceli zostať tu. Otec hovoril, že sme Poliaci a že náš dedko sa volal Mazur ... Aj ja bym som tu nedbal zostať, keby tu bola žena a deku, alebo keby som si ich sem mohol priviesť... Ale to je nemožné ... Spytoval som sa kdekoľvek, a jeden tu ... sused ... mi povedal, aby som im pomáhal a budem môcť ísť do Reichu a nič mi neurobia... Oni začali takú organizáciu ... Povedal mi, že keď ich poslúchnem a budem im pomáhať, tak sa sem budem môcť vrátiť so ženou a dekkom ... A tak som pristal ... Najprv mi kázali aby som išiel s ním a pomohol mu rozbrať ten kozub ... tam v chate. Hovoril, že tam nájdeme ... Tiché krovové cvaknutie upútalo Mossurovu pozornosť. Pozrel na okno a zmeravel, akoby sa zadúšal slovom, ktoré chcel vyslovit. Zbledol ako stena. Tvár mu znetvorila hrôza. Kým Rafael stihol zvrtnuté hlavu k oknu, zhmel výstrelený. Mossur sa skrútil a pomaly klesol na koberec.

Rafael skočil k stene. Vyšklobil z vrecka revolver a zamieril na okno. Len teraz si všimol, že bolo iba privráté. Ale za oknom nebolo už nikoho. Vtom zdupkali na verandu rýchle ťažké kroky a vzápätí prudko plesla bránička. Krátko zaštekal pes a hned stihol.

— Do paroma, začína sa!

Gruza zastal na prahu a nechápať sa díval na nehybného Mossura.

— Čo sa stalo? Co je? Ty si doň vystrelil? — Rafael namiešal odpovede ukázať na oblok. Gruza zbadal na tabuli okrúhly otvor, ovencený tenčkými lúčmi. Ostatné si domyslel.

— Opatri ho, — požiadal Rafael Gruzu. — Pozri, čo mu je. Ja sa hned vrátim.

Prebehol halou, opatrnne odchýlil dvere a vyzrel za ne. Nič. Ticho. Nočná tma znášala sa na dvor. Zdalo sa mu, že kdesi na hospodárskych stavoch ticho vrzli dvere. Zíšiel z verandy a zamieril k jasno osvetlenému oknu na ibzici robotníkov-rubačov. King opäť zaštekal, ale skôr iba z povinnosti, aby dal najavo, že bdie. Rafael zašiel k nemu a pustil ho z refáze. Pes div, že sa nespochabeľ od radosti, tancoval a skákal okolo Rafaela a potom sa pustil do bláznivých pretekov sám so sebou okolo dvora. Keby bol tadeto prebehol niekoľký pes, pes by sa predsa istotne hned pustil po jeho stopách.

Rafael podšiel k obloku. Do polovice bolo zastreté bielou záclonkou, nuž nemohol doň nazrieť. Práve si chcel stať na akúsi debnú a či koryto pod ním, keď zaškripali dvere a ktorí višiel do pivtora, z pivtora na dvor, zabočil doprava a tam narazil na Rafaela.

— Všetci ste doma?

— Hhej ... všetci.

— Nikto z vás nebol vonku pred chvíľou?

Robotník neodvetil.

— No? ... Odpovedaj!

(pokračovanie)

T. STAROSTECKI

NEBEZPEČNÉ PÁSMO

C 6

ROMÁN

si sadol do kresla za stolom. Nemeč stál sťa prikutý pri dverách.

Konečne, konečne niečo! Akási nitka, ktorej sa možno chytiť. Zo zmäti dohadov a predpokladov sa konečne vynára Dôka z. O, teraz ho už neputí s ruky.

— Pristúpil bližšie, — kôvola k robotníkovi.

— Oslovený znepríjemnený mihol očami.

— Johann Mossur.

— Co robíte?

— Ja? V hore robím... Ako rubač.

Nie teraz, čo ste robili predtým, aké bolo vaše predošlé zamestnanie?</p

Z PLENA ÚV SPOLOČNOSTI

Eugen Kott, člen ÚV Spoločnosti, vedúci stolárskej dielne v Zubriči Dolnej.

Naše druhé Plenárum je vynikajúcim priležitosťou porovnať naše začiatky so súčasným stavom, a to nielen po stránke organizačnej, ale aj z hľadiska činnosti Spoločnosti vôbec. V dôvnejších rokoch nemali sme žiadne školy a naša mládež sa nemohla vzdelávať. V tomto ohľade zmenilo sa dnes všetko od základu. Ale predsa boli aj ľažkosti a nedostatky. Najmä v práci s terénom zniedka navštievovaným predstaviteľmi Ústredného výboru. Nás mestný aktív je príliš slabý, aby mohol sám účinne pracovať a riešiť ďalšie a nečasné zamotané problémy krajanov.

Život a rozvoj Slovákov v dnešnom Poľsku je oveľa lepší, ako pred vojnou za sanačného Poľska, kedy sme nemali žiadnych práv. V referáte sa hovorilo o nacionálizme na Spiši a Orave. Ale ak porovnáme rok 1948 – 50 s terajšou situáciou musíme povedať, že mnohé veci sa zmenili k lepšiemu. Niektoré otázky predsa len ešte aj dnes sú nevyriešené.

Napríklad budovanie sklárne v Jablonke a stolárskej dielne v Zubriči, ktoré prevádzka nás podnik „Produs II“, neradi vidia ďalej niektoré osoby na Orave. Stretávame sa tiež so šovinizmom zo strany niektorých kňazov, ktorí majú veľký vplyv na veriacich.

Napríklad kňaz vo Veľkej Lipnici vystupuje proti činiteľom Spoločnosti, vyhlasuje ich za komunistov.

So zaostalošou a neuvedomelosou možno účinne bojať len za pomoc široko chápanej osvety. Škoda, že máme nedostatok knižiek pre dospehlých i pre deti. Knihy sú nielenžené v knižničach, ale ani v školách. Nezaškodilo by tiež tohto roku uskutočniť turistický zájazd do ČSR pre deti, aby videli, ako tam žijú ich vrstovníci.

Vážnym problémom je úsek aktivizácie našich terénov. Bolo by treba pomyslieť o veľkých možnostiach v oblasti spracovania lesného podrstu, o vybudovaní potrebného mlyna na Orave. Aby sme si mohli zomlieť mŕtvičku, musíme chodiť napríklad do Rabky alebo Dunajca. Ľudia majú aj iné vážne ľažkosti. Dosiaľ platia dane z pôdy, ktoré zaliaha voda pri budovaní priehrady.

Roku 1957 vybudovali sme vlastnými silami asi 3 km dlhý úsek cesty zle, pretože Národný výbor nazaistil technický dozor. A preto aj ďalej sa na novovybudovanej ceste topíme v blate.

Augustin Bryja z Lapsy, člen ÚV Spoločnosti.

Naše oblasti sú poľnohospodárske. Roľníci sú tu spravidla chudobní. Sotvaže hodia zrno do zeme, už myslia o tom, ako a kde niečo zarobiť a priložiť k svojmu hospodárstvu. Akо vieme, jestvuje v Novom Targu veľký kombinát, kde je to práce dosť a možno tam zarobiť. Keby bola cesta, keby to chodil autobus. Pracovalo by tam veľa ľudí. Ako počuť, ruky do práce tam chýbajú. Akože sú však niekoľko dostane z Vyzývajúcich Lapší do kombinátu? A to sa týka i mnohých iných dedín.

Hovorím to preto, aby som využil príležitosti ako sa hovorí „Otca okresu“, ktorý nám sústrial, že v budúcom roku budeme mať cesty a spojenie ze sveta. Dúfame, že teraz sa to už nesčakne na ďalší sfub.

Niekolko slov o školách...

Správne sa v referáte spomenula otázka zorganizovania škôl v našom materinskom jazyku. Túto myšlienku by nám najlepšie potvrdili učitelia, ktorí by škôlka veľmi uľahčila ich ďalšíu prácu s deťmi. Vieme, že v našich domoch sa nehovorí čistou slovenčinou, ale nárečím. Škôlka by bola prvopôvodcom formovania jazyka. Myslim si, že tak ako sme sa dočkali škôl, dočkáme sa aj škôliek. Musíme si len želať, aby to bolo čo najskôr.

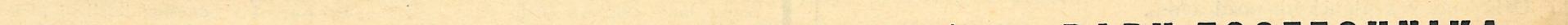
Karol Páleník, člen ÚV Spoločnosti, predseda Rodičovského súdruženia pri strednej škole so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke.

chodte a pozrite sa ako tam naše dievčatá bývajú. V malých mestostach tlačia sa posteľ pri posteľ — od 15 do 19 v jednej ibe. Dokonca ani prejsť medzi nimi nemožno, nehovoriac už o umiestení skriň, stola, alebo obyčajného vešiaka. Samozrejme, že tu niet ani tých najnevyhnutnejších potrieb, ako prestieradel a bielych obliečok. Saty viaža na okná a stená. Akože sú už tento problém vyriešené.

Poznámka redakcie:

V dôsledku intervencie Ústredného výboru Spoločnosti kurátor krakovského kraja rozhoľol sa odovzdať dievčenskému internátu ďalšiu mestnosť a dať tiež pokyn urobiť príslušné opravy a doplniť vybavenie v chlapčenskom internáte (ide o zakúpenie skriň, vešiakov a posteľnej bielizeň).

(Dokončenie diskusie a ďalšie materiály z pléna uvádzajúce sa v marcovom čísle.)

Zájem svetového tisku se v týchto dnech soustředuje hlavně na poradách XXI. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a na referátu Chruščova. V prvních komentářích poukazují všechny deníky, bez ohledu na politické smýšlení, na ohromný význam, jaký má XXI. sjezd na další rozvoj Sovětského svazu a výběc celého socialistického tábora a rovněž na všeobecné utváření mezinárodní situace.

V komentářích západního tisku se mluví o hospodářských, vojen-ských a politických problémach XXI. sjezdu. Na prvním místě jsou otázky hospodářské; všeobecným názorem je to, že SSSR má všechny možnosti, aby splnil všechny vytěžené úkoly, které jsou považovány na západě za velmi významné „vyzvání“.

Velmi živě byl komentován proslov I. tajemníka ÚV Polské sjednocené dělnické strany Wł. Gomułky, který vystoupil na XXI. sjezdu. Rada dělníků cituje výňatky tohoto proslovu.

Dál uveřejňujeme první výpověď svetového tisku, které se ukázaly před vydáním tohoto čísla ŽIVOTA.

výpovědi Chruščova o otázce utváření zóny míru na Dalekém východě a na Pacifiku.

NSR. BONN (PAP).

„Frankfurter Rundschau“ věnuje zvláštní pozornost sovětským plánům.

„Gigantický program hospodářského rozvoje SSSR“ — píše tento deník — nás předvídá o tom, že se SSSR snaží o mírové soužití. Z těchto důvodů má XXI. sjezd světový význam.“

FRANCIE. PARÍŽ (PAP).

Francouzský tisk ve svých komentářích o referátu Chruščova zdôrazňuje rozsah úkolů, ktoré jsou vytýčeny v sedmiletce. Většina deníků je toho názoru, že vyplnení naznačených úkolů je v mezičkách možnosti SSSR.

„Mírové vyzvání, předložené na adresu Západu“ — píše „Combat“ — se opírá o čísla, o hospodářské úspěchy a významné pokroky ve vědě.“

„Agence France Presse“ píše: „Z proslovu Chruščova vyzáraje optimismus, ktorý nemôže byť nijednou ohrozen... V pařížském rozhlasovém tisku byl nazván XXI. sjezd sjezdem budovateľom komunizmu. Rovněž je vyslována naděje, že to bude „sjezd mezinárodního uklidnění.“

Pařížský tisk široce komentuje druhý den porad XXI. sjezdu, přičemž se hlavně zájímá o referáty „Liberation“ poukazuje na nad-Cu-En-Laje a Gomułky. Deník Sené avoce, ktoré potlkaj Gomułku pri vystopení na sjezdu. Tisk cituje také slova Gomułky, ktoré vyslovil ve včerejším sjezde Berlín a podepsání mírové smlouvy s Německem a ďalej zájmem, jaký prejavila polská delegácia ve výsledných časti Chruščovova referátu, ktoré pojednáva o poměrech mezi komunistickými stranami a mezi socialistickými státy.

CÍNA. PEKÍN (PAP).

Porady XXI. sjezdu sú středem pozornosti celého čínského veřejného mínění.

„Zemínzípao“, „Takungpao“ i „Kuangminzípao“ a také jiné deníky umistili na prvních stránkach pod veľkými titulkami zprávy ze zahájení XX. sjezdu s bohatou ilustráciemi z poradní síně.

Cínsky tisk umistil také články dopisovateľů, obsahujúce téma o výsledkoch v sovětskej kultúre hospodářství a vede a ďalej komentáre tisku krajú socialistických, týkajúcich sa zahájení sjezdu.

Tisk také komentuje proslov V. Gomułky a „Daily Telegraph“ umístil na první stranu jeho fotografiu. Krom ďalej toho „Times“ venuje svúj redakčný komentár

RADY ZOOOTECHNIKA

V oblasti Oravy sa poblavný pud u dobytka prebúdza obyčajne v tých mesiacoch, keď sa dobytok pasie na pastviskách, teda od júna do konca augusta. To preto, lebo v tomto období sa dobytok živi čerstvou trávou, bohatou na minerálne zložky a hodne sa pohybuje na stku. Minerálne zložky a vitaminy podporujú vznik hormónov, nachádzajúcich sa v organizme, ktoré potom zasa povzbudzujú rozmnožovacie ústrojenstvo k ruji.

Ak chceme i v zime povzbudit hormóny k takejto činnosti, musíme žiť dobytok krmou bohatou na minerálne zložky a vitaminy, teda dobré vysušené a zobraňané seno, silážu a minerálne prostriedky ako je zmes MM, kuchynská sôl a podobne. Tieto minerálne prostriedky sa majú pridávať k normálnemu pokrmu v neveľkom množstve, asi tak 20 – 30 gr denne (1 polievková lyžica). Telcom tieto minerálne prostriedky sa majú dávať do mlieka a neskôr do otrub alebo zomletého osa. Minerálne prostriedky možno kúpiť v každom obchode obecných družstiev.

Spominané prostriedky je nevyhnutné dávať predovšetkým telénym kravám vysokozúškovým, ktoré dávajú veľa mlieka (a mláďatám) telcom, prasiatkom i žriebatám.

V zimnom období a najmä na konci zimy sme na Orave svedkami toho, že dobytok prechádza trpí podvýživou, čo sa prejavuje v normálnej chudote, a má neobvyklý vplyv na zdravie dobytka. Spôsobuje suchotiny a jalovosť. Produkcia mlieka značne poklesne a krava nemá často ani sil na otelenie. Neraz sa stane, že aj zhynie.

Podvýživa spôsobuje, že dobytok je krvatý a nedorastený.

Straty, zapričinené zimovou podvýživou dobytka sú nesmierne. Takéto neduživo kravy potom i v lete dávajú málo mlieka, pretože lepši a výdatnejši pokrm sa zužitkuje na to, aby krava dosiahla normálnu kondičiu.

Hladové obdobie spôsobuje nepochybne újmu aj na kvalite hnoja. Väčšina kráv sa telí práve v zimnom období a v čase telnosti krava potrebuje oveľa viacého pokrmu na to, aby sa udržala pri živote, dávať mlieko a zachovala si pri tom potrebné teplotu tela, v ktorom sa vyvíja plod.

Aby sa zabránilo spominaným stratám treba prispôsobiť stav dobytka k množstvu pokrmu. Radšej treba držať namiesto 5 kusov dobytka zlepšovať 2 kusy dobre živeného, aj dôchodok bude väčší, aj zdravotnosť lepšia.

Pri chove dobytka jestvuje pokrm základny t.j. pokrm, ktorý je potrebný na užívanie kravy a na mlieko (alebo na užívanie telnej kravy do 4–5 mesiacov).

Druhý pokrm tzv. produktívny je zasa ten, ktorý je potrebný pri produkcií nad 5 litrov mlieka denne alebo v období vysokotelenosti kravy, teda od 5–9 mesiacov.

Základný pokrm treba dávať každej krave v rovnakom množstve t.j. denne 10 kg repy, 4 kg sena, 8 kg siláže, 3 kg slamy. Toto množstvo potravy vystačí, aby krava dávala 5 litrov mlieka a mala potrebnú priemernú kondiciu. Ale kravám po otelení a vysokotelenom kravám treba ešte dodávať 1/2 kg otrub alebo 1 kg dateliny, prípadne 2 kg zemiakov. Ak krava dáva 10 litrov mlieka alebo je v 8 mesiaci telnosti, tak jej treba dávať najviac 2,5 kg otrub alebo 5 kg dateliny, prípadne 10 kg zemiakov.

Pokrm treba dávať podľa ustáleného poriadku najsimprej pokrm základný, trocha pokropený vodou, potom pokrm zaparený, sečka alebo pleyva, nakoniec repu, siláž a seno. Napájať treba odstavou vodou, ktorú si pripravíme do suda v stojni. Nakoniec môžeme dať dobytku ešte slámu. Samozrejme, celodenom normu treba rozdeliť na tri časti.

Ak bude oravský rolník takto kŕmiť svoj dobytok, nebude mať straty a jeho dobytok bude zdravý.

ZJEZD MEZINÁRODNÍHO UKLIDNĚNÍ

USA. NEW YORK (PAP).

Viceprezident Spojených státov severoamerických R. Nixon ve své řeči před universitním auditorem v New Yorku navázal na slova Chruščova, týkající se studené války:

„Také my bychom si přáli, aby nastoupila obleva ve studené válce. Víme všechny dobré, že zbytom mohli, v případě, že by obleva neplnila, zmrznout a proměnit se v hroudou ledu, kterou by mohla rozehrát pouze atomová bomba.“

„Jsme jednoho smýšlení s Chruščovem — mluvil daleko Nixon, že máme nyní vhodnou příležitost k tomu, abychom mohli v případě, že by obleva neplnila, zmrznout a proměnit se v hroudou ledu, kterou by mohla rozehrát pouze atomová bomba.“

Newyorské deníky věnují velkou pozornost Chruščovové referátu, v němž se zmíňuje o zahraniční politice SSSR. „Washington Post“ v redakčním článku osvědčuje, že se nemůže popít, že se SSSR rozvíjí po straně hospodářské mnohem rychleji, než USA.

Bostonský „Christian Science Monitor“ vidí určité potěšující perspektivy v ujíštění Chruščova, že Sovětský svaz si upřímně přeje „oblevu“ ze studené vál-

SJEZD MEZÍNÁRODNÍHO UKLIDNĚNÍ

DOKONČENIE ZE STR. 7

ITALIE. RÍM. (PAP).

Italský tisk sa omezuje do počítania obšírného obsahu Chruščova proslovu, nepripojuje však komentáre. Charakteristické jsou titulky, ktoré jsou v záhlaví článku:

„Chruščov pôjde v súťaži o báječný rozvoj v hospodárstve a vědě“ („Il Messaggero“),

„Chruščov predložil Západu mirové vyzvanie“ („Avanti“).

„Chruščov varuje: vyrábíme seriové mezokontinentálne rakety“ („Il Popolo“),

„Prišiel čas k setkaniu na nejvyšším stupni“ („Il Paese“).

„SSSR pôjde k budovaniu komunizmu — prejav Chruščova o plné autonomii komunistických stran“ („Unità“).

INDIE. DELHI (PAP).

„Kolosalný rozvoj v ekonomike SSSR. Válka není nevyhnuteľná. Je treba rozriešiť problém Nemecka. Sovětský lid bude v nejbližších letech zbaven daní“ — s takovými titulky byl otištien obzah Chruščovova referátu v deniku „Hindustan“, ktorý rezervuje pro tento referát celou prvnú stranu. V Indii je osjezd veľký zájem.

SVÉDSKO. Stockholm. (PAP).

XII. sjezd je stredom pozornosti švédské spoločnosti. Téměř všechny deníky na svých stránkách umisťují pod titulky s veľkými písmenami články o životě v SSSR a o jeho vedoucí roli v hospodárství a vědách. Všechny švédské deníky zdůrazňují mezinárodní význam sjezdu „Stockholms Tidningen“ zdůrazňuje demokratický ráz stránického života v SSSR, kde je sjezd strany „nejdůležitějším pramenem sily komunismu a nejvyžším orgánem stranické vlády.“

V ZEMÍCH SOCIALISTICKÉHO TÁBORA.

Deníky Československa, Bulharska, Německa, Rumunska, Maďarska hromadne zdraví XXI. sjezd Komunistické strany Sovětského svazu. V redakčních článkach je zdůrazněno, že problémy, o nichž je na sjezdu jednáno, mají význam nejen pro SSSR a tábor socialismu, ale rovněž pro celý svět. Sovětské výsledky jsou zde představeny jako perspektivní možnosti všech socialistických zemí.

(acha)

DOPIS DO REDAKCIE

Vážení krajania,

využívame nášho časopisu „Život“, aby sme takto prejavili svoju vďačnosť za to, že naše dieťa môže študovať na lyciu v Jablonke a dostáva pri tom celé štipendium, ktoré mu umožňuje hrať všetky výlohy spojené so štúdiom.

Sme chudobní; máme len 1 1/2 ha pozemku a v tom je už aj les a planina. Pasieme preto ovce v Kacvíne, aby sme si vyrobili na každodenný chlieb. No svoje dieťa sme sa predsa len rozhodli dať študovať, aby sa mu v živote vodilo lepšie ako nám.

Vďačnosť za pomoc, ktorú dostáva naše dieťa, poučujeme sa vyjadriť tým, že budeme vplývať na naše dieťa tak, aby nikdy na túto pomoc nezabudlo.

Ostávame s krajanským pozdravom.

Michalák Vojtech
Michaláková Anna

DOPIS DO REDAKCI

Vážená redakce, dovoluji si prosíti o zaslání jednoho čísla ŽIVOTA, za něž obratem pošlu peníze. Obdržela jsem v knihovně Vás kalendář, který mne poinformoval o tom, že existuje časopis ŽIVOT. Předplatit si měsíčník nemohu, mám příliš nízkou pensi po muži. Mé jediné dítě mi zemřelo a jinou pomoc ve svých 72 letech nemám. Jedno číslo ŽIVOTA anebo kalendář bych si však mohla dovolit koupit. Předem Vám děkuji za kladné vyřízení mé žádosti.

Poroučím se Vám v plné úctě oddaná

Anča Kromczyńska
Poznań 5, ul. Kosińskiego 25, m. 8

POZNÁMKA REDAKCE

Drahá Krajančo!

Budeme Vám zasílat pravidelně časopis „Život“ na účet redakce. Přijměte náš srdečný pozdrav a pište nám častěji

Redakce

PRAKTICKÉ RADY

Proti boľavemu uštipnutiu hmyzom výborný je teply očot. Pavúkom alebo komárom uštipnuté miesto potriebe vatu nomočenou do teplého octu, ktorý utíší štiplavé pálenie.

Unavené oči odpočinú si pod obkladom z vlažného harmančekového odvaru.

Bolesti hlavy poľavia pod studeňným obkladom z octovej vody.

Duševne či telesne unavená žena nemôže sviežo vyzerať. Tvár si osvieži obkladom z odvaru lipového kvetu.

Popoleniny lúhom umývame octom.

Pri lúhových otravách pomôže hojné pitie octovej vody.

Odvar harmančeka (kamiliek) používame pri naparovaní tváre pred čistením pôrov.

Pri zmývaní vlasov do poslednej vody prilejeme octu, ktorý vymuje všetko mydlo, takže vlasy budú mäkké a lesklé.

Obkladom teplého harmančekového odvaru urýchlime vyhojenie hnisačových výražok na tvári.

Hnedé alebo ovocné flaky na rukách zmiznú, ak ich potrieme octom.

Cierna vlnená látka, kefována octom bude svieža a čistá.

Vyblednutú farbu látok osviežime octovou vodou. Pri ružových a zelených látkach pridáme lyžicu tuhého octu do horúcej vody, pri červených

látkach do studenej vody. Octovú vodu používame aj pri praní látok, ktoré púšťajú farbu, čo octová voda čiastočne zamazdí.

Pri vyrážkovej, mastnej pokojke pri každodennom umývaní treba naliat do vlažnej umývacej vody odvar šalvie, prípadne spolu s odvarom harmančeka. Odvar šalvie hojí hnisačové výražky a stahuje žľazy, čím zamedzuje tvorenie ďalších výražok.

Tmavé flaky na striebre vyčistíme teplým octom. Striebro potom oplákneme a usušíme.

Skla, zrkadlá a fláše zbavíme nečistoty omývaním teplou octovou vodou.

Zeler alebo ovocie, očistené na záváranie, ostane pekne biele, ak ho pred závarením máčame v octovej vode.

Ked je v byte zlý vzduch, najmä od varenia prečistíme ho tým, že na rozpálenú platňu nakvapkáme trochu octu.

Oct zmiešaný so soľou nanášame handričkom na mosadzné predmety (kľučky, mažiare a pod.) a vlnenou handrou pretierame.

Pri varení v odnešnej kuchyni používame oct čo najmenej a nahradzujeme ho, kde sa len dá, citrónom alebo soľou, ktoré sú zdraviu oveľa prospešnejšie.

NOVÉ POŠTOVNÍ ZNÁMKY

U příležitosti XXI. sjezdu vydalo ministerstvo spojů Sovětského svazu několik serií nových poštovních známk.

Na jedné serii byla umístěna podobizna Lenina s heslem „Kupředu k vítězství komunismu“. Na jiné serii je znázorněna sovětská balistická raketa a tři umělé družice (sputníky).

Na obrázku — poštovní známka s balistickou raketou a družicemi.

DĚTI MALUJÍ POŠTOVNÍ ZNÁMKY

V Československu byla vydána nová serie poštovních známk, které navrhly děti. Reprodukujeme návrhy malých umělců, kteří vyhráli soutěž. Mají sotva devět let.

Téma je věnováno přátelství dětí všech národů a států a znázorňuje: setkání dětí, matku s dítětem a malého lyžaře.

(p)

SPRÁVNA VÝŽIVA ŠKOLSKÝCH DETÍ

siate. Raňajky majú byť sýte a výživné.

Mliečna polievka s pečivom, maslom, syrom, vajíčkom alebo medom sú najvhodnejším ranným pokrmom. V letnom čase nesmíme zabúdať na čerstvú zeleninu a ovocie bohaté na vitamíny, ako aj ovocné šťavy.

Po 3-4 hodinách organizmus dieťaťa vyžaduje si ďalší hodnotný pokrm. Na desiatu je najvhodnejšie mlieko, syr, vajíčka a udeniny. Nakoniec treba dieťaťu podávať potraviny dávajúce veľa energie ako je pečivo s maslom a tukom, sметana, cukor.

Obedovať môže dieťa spoľočne v rodine v ustálenom

čase a ustáleným spôsobom. Večera má dieťa 3-4 hodiny po obedu a 2 hodiny pred spánkom. Na večeru doporučujeme ľahké jedlá! V čase jedenia sa dieťa nesmie rozptylovať.

Dieťa dobré živené (a to všetko v miere našich možností) bude sa lepšie učiť, bude živšie a veselšie, nebude pocíťovať únavu a ospalosť.

Mnohí rodičia si sťažujú, že ich dieťa je slabé, bolieve ho hlava, nemá chuť do učenia, ba ani do zábavy. Odpoved' už poznáme. A je len na nás, aby sme svojmu dieťaťu vytvorili také podmienky, v ktorých bude môcť zdravo dospievať a učiť sa.

Na rozdiel od starostlivosti, ktorou obklopujeme nemluvnatá a deti v predškolskom veku o výžive detí v školskom veku sa neveľa staráme.

Považujeme ich už za samostatné, vyžadujúce si zvláštnej opatery. Je to nesprávne a škodlivé pre zdravý vývin dieťaťa. Dieťa v školskom veku je vystavené mimoriadnej námahe, akou je vyučovací proces v škole. Dieťa spotrebúva značne viac energie, pretože v tomto období uskutočňuje sa urýchlený vzrast celého detského organizmu. Práve toto obdobie rozhoduje o neskoršom zdravotnom stave.

Pri výžive dieťaťa vážnu úlohu hrajú raňajky a de-

USNESENÍ II. PLENÁRNE — SOCIALENI SPOLEČNOSTI ČECHŮ A SLOVÁKŮ V POLSKU

Dne 10. ledna 1959 se odbylo ve Varšavě Plenární zasedání Ústředního výboru Kulturně-sociální společnosti Čechů a Slováků v Polsku. Porady se účastnili zástupci Obvodních výborů Společnosti ze Spiše, Oravy, Kudov, Zelova, Varšavy a Krakova. Kromě toho se porady účastnili zástupci polských úřadů: Národnostní komise UV Strany, Ministerstva vnitra, ministerstva osvěty, ministerstva kultury a umění, Okresního národního výboru v Novém Targu a Łasku.

Předmětem porady na Plenárním zasedání byl plán Společnosti na rok 1959, který bude splněn podle směrnic III. sjezdu Strany a směrnic, které byly vydány ve spojení s výročím Tisíciletí Polska.

Nyní otiskujeme usnesení z tohoto plena, výňatky z referátu Ústředního výboru, který byl na plenu přednesen a zajímavé výpočetní z diskuse.

USNESENÍ

II. Plena UV kulturně-sociální společnosti Čechů a Slováků v Polsku
stran dosavadní činnosti a dalších rozvojových perspektiv.

1. Plenum zjistilo, že vyznačená politická linie, obsažená v referátu UV a ocenění nynější situace a rovněž směrnice pro budoucnost — jsouhlásil se směrnicemi Organizačního sjezdu Společnosti, s ústavou Společnosti a souhlasí s názory a snahami naší menšiny.

NA TĚCHTO ZÁSADÁCH PLENUM USTÁLILO NÁLEDUJÍCÍ SMĚRNICE V ČINNOSTI V OBDOBÍ DO II. SJEZDU:

a) Politická situace je nyní zvláště příznivá pro rozvoj naší činnosti. Činnost Strany se na venkově utužila a strannické orgány byly očištěny od takových elementů, které s hesly Strany na ústech škodily zemi škodily nám. Nastoupily tu zásadní změny — politická stabilizace země. Je nutné důrazně podotknout, aby naši členové a pracovníci tuto změnu viděli a porozuměli, že nová situace je s ní těsně spojena a nehledět stále jestě z pozic starých konceptů, s posic minutlosti. V praxi je nutné, aby byl udržen stálý, těsný styk se Stranou, zvláště s jejími jednotkami na venkově. Je třeba, aby se šlo vstří velkým snahám Strany, namířeným buď přímo na naši adresu anebo všeobecně ke všem společnostem. Je třeba, aby o tom bylo pamatovalo. Naše práce najde vzdályky oporu a pomoc právě ve Straně, která je silou, která zaručuje rovnoprávnost všude ve všech oborech všem menšinám, které v Polsku žijí.

b) Doporučujeme, aby byl obrácen zájem našich členů ke všem činnostem organizací, které působí na venkově a na možnosti spolupráce Společnosti s nimi. Obrat k lepšímu, který v těchto otázkách nastoupil, nemí ještě, podle minění plena, dostačný. Projevujeme se to na př. v tom, že mnohá akce organizujeme sami a sami je realizujeme a z druhé strany do akcí, organovaných jinými orgány, nepřistupujeme. Budeme-li pracovat samotně, nedojdeme k žadoucímu výsledkům, ba naopak bude nám výčetno, že se isolujeme od prostředí, v němž žijeme, co by bylo smutnou pravdou. Naše programy, naše kritika a hodnocení, pronesené na našich schůzích by se mely rychle šířit po dalekém okolí. Ať všechni vědí, jaké máme plány. Ve věcech, týkajících se všech, bychom měli otvírat dveře našich schůzí všem obyvatelům a od zástupců úřadů bychom měli využádat účast na našich schůzích a vypořádat se veřejně o našich problémech.

VE VĚCECH OSVĚTY:

Je nutné, abychom se dále snažili o to, aby se naše školství rozvíjelo a zvyšovalo svoji úroveň, ať jde o školy základní nebo o střední školu se slovenským vyučovacím jazykem.

V tom směru musí být navázána těsná spolupráce s rodničkovským sdružením a školními úřady, zvláště okresními. Ve všech případech, kde je potřeba, pomáhat mládeži v jejich studiích na vysokých školách jak v Polsku tak v ČSR. Tím se rozšíří naše kádry intelligence, které potřebujeme. Společnost bude udržovat stálé styky se základní školou v Jablonce.

Společnost bude prohlubovat již započatou práci osvětovou pro dospělé a rozširovat její dosah i obor — zvláště v otázkách světového názoru, z oborů —

ru programu Lidových universit, jazykových kurzu, čtenářství a pod.

Společnost také pomůže při organizaci mateřských škol pro nejmenší a očekává, že školské úřady v brzsku vyřídí tuto věc.

VE VĚCECH KULTURY:

Výsledky Společnosti v tomto oboru dokazují, že na venkově je možné na tomto poli získat velké úspěchy. Je zde velmi poddajná půda a neohraničené možnosti. Proto musíme s kulturními otázkami vkroutit v široké frontě do každé vesnice, shromažďovat kolem kultury všechny obyvatele, mládež, inteligenci, iniciovat a přijímat návrhy, každou formu působení promyslet.

Zvláštěné péče je třeba věnovat lidové tvorbě a to v organizační souboru lidové tvorivosti.

Na poli kulturní činnosti je nutné zdůraznit význam spolupráce s národními výbory, které jsou hospodáři terénu.

VE VĚCI „ZIVOTA“ A JINÝCH NÁKLADŮ:

Hodnotime-li kladnou roli ZIVOTA v naší organizační činnosti a životě menšiny, plenum upozorňuje redakční kolegium na nedostatek materiálu z venkova a to nejen správodajského, ale také a hlavně analitického. Základní problémy změn v terénu, formování se politiky Strany a lidové vlády, by se mely zrcadlit na sloupcích našeho časopisu.

Plenum shledává, že organizační skupiny Společnosti, jednotliví členové a pracovníci Společnosti nedoceňují práci nad získáváním nových odběratelů ZIVOTA, jak rovněž nedostatečně informují redakci o osobních i veřejných problémech ve svém okolí. Je třeba, aby byly sebrány tiskoviny historického významu, které pojednávají o životě naší menšiny v Polsku a zvláště o její průkopnické roli.

Byla by záhadno přistoupit ke spracování a vydání populárního spisu, který by pojednal o účasti naší menšiny ve veřejném životě v Polsku. Je třeba, aby bylo obnoveno vydávání bulletinu o činnosti Společnosti a jejího aktivity.

VE VĚCI HOSPODÁRSKÉ ČINNOSTI:

Podnik PRODUS, po dohodě s místními úřady by měl soustředit svoji činnost také v otázkách hospodářské aktivitace oblastí, obydlených českou a slovenskou menšinou. Týká se to zvláště Oravy, Spiše a Zelova. Plenum ujímá tuto otázkou velmi široce — jde prostě o zapojení našich závodů do realisace oblastních hospodářských plánů.

SMĚRNICE II. PLENA PŘED SJEZDEM STRANY:

Plenum shledává, že ve chvíli, kdy celá země horečně spěchá s vykonáním všech závazků, kdy v celém Polsku je přistupováno k činům, spojeným s uctěním výročí tisíciletí polského státu, naše Společnost se musí stát jedním z článků v celostátním hnutí činů a závazků. První krok, které již byly započaty v tomto směru, poukazují na neomezené možnosti rozvíjet tuto akci očekávaně dál — v oddílech i místních skupinách. Abychom zabezpečili naši účast v předsjezdové kampani, musíme seslit práci v politickém uvědomování. V tomto případě je nutná těsná spolupráce s úřady a oblastními organizacemi, s nimiž vytvöríme společnou frontu činů a závazků.

Plenum potvrzuje, že právě všechny naznačené proposice k vykonání činů, jsou k provedení okamžitě a poslouží našim hospodářstvím, zvětší výnosnost našich dílen a rozřeší řady problémů, spojených s komunálním hospodařením, školstvím atd. Za velmi důležitý bod je považována účast ve stavbě škol k Tisíciletí.

Aleksander Sław, sekretarz Komisji d/s Narodo-wościowymi KC PZPR

Vojtech Pivočík, člen UV Společnosti, predsedajúci reviznej komisie O.V. na Spiši.

Karol Páleník, člen UV Společnosti, predsedajúci Rodičovského združenia pri strednej škole so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke.

Henryk Chmielewski, Dyrektor Departamentu Społeczno - Administracyjnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Bohuslav Kopecký, ta- jemník UV Společnosti, ředitel podniku „Produs“ V.I.“

Teofan Timofiejczyk, Przewodniczący Prezy- dium Powiatowej Rady Narodowej w Nowym Targu.

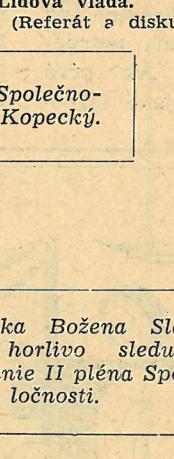
Alena Matlová, členka UV Společnosti vedoucí sekretariátu UV.

Marian Kaškiewicz, zá- stupce šéfredaktora „Života“

NA ZAKONČENÍ PLENUM SHLEDÁVÁ,
že presidium řídí správně práci Společnosti a vyzkouzaje při tom hodně iniciativy a důmyslnost. Plenum potvrzuje celou dosavadní činnost presidia a pověřuje mu v plné důvěře všechny úkoly Společnosti, které byly dnes schváleny a žádá, aby byly provedeny.

Plenum apeluje na všechny členy Společnosti, na celou českou a slovenskou národnostní menšinu v Polsku, aby zrealisovala všechny směrnice činnosti Společnosti a činně se zapojila do plnění všech závazků, které předkládá všemu lidu Strana a Lidová vláda.

Tajemník UV Společnosti Bohuslav Kopecký.

Krajanek Božena Slámová horlivě sleduje rokowanie II pléna Společnosti.

Na II pléne Společnosti.

Predsednictvo Společnosti

Predsednictvo Společnosti
Adrián Chalupec.

Predsednictvo Společnosti

Predsednictvo Společnosti

Predsednictvo Společnosti

Predsednictvo Společnosti

VYNÁLEZCE, O NĚMŽ SE ZAPOMNÉLO

Použijete-li v nejbližší době zavíracího špendlíku, věnujte současně kousek uznání muži, o němž jste pravděpodobně nikdy neslyšeli. Jeho jméno je Walter Hunt. Více než před sto lety vynalezl a dal si patentovat zapínací špendlík, který toliku způsoby zjednodušil náš život.

Špendlík vynalezl proto, že dlužil svému kresliči patnáct dolarů. Model a patent špendlíku prodal za 400 dolarů a to byl celý zisk, který měl ze záření jednoho z nejdůležitějších předmětů na světě.

Máte v kuchyni strojek na broušení nožů, jenž pracuje tak, že jedna čepel běží mezi dvěma kolíky? Vynálezcem byl opět Walter Hunt.

V New Yorku v roce 1825. Dělat vynálezy bylo jeho povoláním. Vynalezl často něco, kdykoliv potřeboval peníze, aby uživil ženu a pět dětí.

Jeho vynálezy byly velmi praktické, ale on sám neměl tuto vlastnost.

Vynalezl na příklad otáčivý kartáč, který byl připevněn na vůz, tažený tehdy koňmi. To bylo první čisticí zařízení newyorských ulic.

Už před sto lety si dal Hunt patentovat dřevěný náboj, obsahující olověnou kouli, pak nějakou kovovou střelu a po té dělo, které se nenabíjelo svrchu, ale ze zadu. Hunt všechny tyto vynálezy prodal za malou část společnostem, vyrábějícím střelné zbraně.

Jediným vynálezem, který nešel na odbyt, byly zvláštní střevice, které dovolovaly akrobatu chodit po leštěném stropě.

Všechny tyto vynálezy byly menšími obchodními neúspěchy Hunta až na jeho katastrofální záležitost s mechanickým šitím. Roku 1832 sestavil Hunt stroj, předvedený v Baltimore a všichni, kteří jej viděli, byli nadšeni. Nikdy neviděli stroj, nahrazující hbitost rukou švadleny.

Ale mnoho lidí nepovažovalo za výhodné nahradit krejčovou strojem. Huntova vlastní dcera Carolina vedla obchod šněrovačkami a zaměstnávala dvanáct žen. Dle určitých zpráv dožadovala se Carolina i její matka u Hunta, aby nedal patentovat svůj šicí stroj, zdůrazňujíce při tom bídu, která by postihla tolik žen-švadlen.

Ať měly či neměly tyto důvody účinek, skutečností jest, že Hunt stroj patentovati nedal a prodal svůj model kováři jménem Arrowsmith za malou částku.

O dvacet let později dal si patentovat šicí stroj podobný Huntovu farmářský chlapec E. Hower. S postupem doby si lidé uvědomili, že stroj znamená více, než méně práce pro švadleny. Desítky společností počaly vyrábět šicí stroje a soudy byly zaplaveny sporými případů, týkajícimi se patentu a autorských honorářů.

A když se konečně Hunt sám snažil o patent v roce 1854, soudní dvůr zamítl jeho žádost jako promlacenou.

Po smrti Huntově roku 1859 přinesl šicí stroj, který vynalezl, jeho synovi částku 10.000 dolarů a to bylo vše co jeho potomci získali, nemluvě o bednách kopí a modelů.

SIAMSKÉ DVOJČATA OD KOMÁRNA

Osudy Judy a Heleny — Zdravšia a silnejšia zomrela prvá — Obchod z nešťastia

Vrabčí skok od Komárna leží dedinka Stará Seňa. Nikto vo svete by o tejto malej obci neboli veľel, no pred 300 rokmi sa práve tu stala udalosť, akých je v dejinách málo.

V roku 1701, 21. októbra narodili sa poddanému grófa Zichyho v dedinke Stará Seňa, Jánovi Gofitovi, dve dcéry. Dvojčatká, ktoré sa narodili v rozmedzí asi troch hodín boli zrastené v partií nad konečníkom. Staršia Helena bola fyzicky zdatnejšia, mladšia Judita bola menšia, nezdravistá, menej krásna čo do vzhľadu tváre. Obe dievčatá boli samostatnými jedincami, s vlastným duchovným životom, ktoré viazalo iba divné anatomickej púto, spoločný posledný článok chrbotovej kosti. Judita bola náhylá na všetky choroby, kym Helena netrpela nijakým onemocnením. Ak prvá ochorela, necítila druhá nijaké ťažko-

sti, okrem duševnej nespokojnosti, slabosti a nepravidelnej činnosti vnútorných orgánov. Znamená to toľko, že obe žili samostatným individuálnym životom, pritom sa mali rady, často sa bozkávali, hoci došlo niekedy medzi nimi i ku zvade.

Podnikavý farár

Dvojčatá boli až do piateho roku svojho veku stredom pozornosti rodnej obce. Vtedy sa prihlásil dr. Ján Czúzi-Cséh, farár reformovanej cirkev, ktorého obchodný duch priviedol na dobrú myšlienku — kúpiť dievčatá od ich feudálneho vlastníka a urobíť si z nich osobného nešťastia súkromný obchod. V roku 1706 sa aj skutočne vydal s nimi na cestu Európu, navštívil Maďarsko, Rakúsko, Moravu, Čechy, Poľsko, Nemecko, Holandsko, Francúzsko, Taliansko i Anglicko. Podivné dvojčatá vzbudili

na celom svete horúčkovitý záujem. Píše o nich James Paris du Plessis i William Burnet v Hága, ktorý podrobne popisuje ich životné osudy.

Neobjavená hrobka v uršulínskom kláštore

Dr. Torkos dopisovateľ londýnskeho časopisu Philosophical Transactions upozornil saské knieža Kristiána Augusta, maďarského kardinála primasa na osud zrastených dvojčiat. Kardinál odkúpil dvojčatá a umiestil ich v bratislavskom kláštore uršuliniek, kde žili 14 rokov, až do svojej smrti.

Spoločný život — spoločná smrť

23. februára 1723 skončili nešťastné dvojčatá svoj život. Slabšia Judita pocítila 8. februára křcovité bolesti. Helena spočiatku nebola chorá, až po istom čase sa u nej objavili horúčky a neskôr niekoľko razy zamdlela. Oslabilo ju ležanie, ku ktorému ju nanútila sestra choroba. Nakoniec, 23. febr. nad ránom zomrela ako prvá silnejšia Helena, 3 minúty pred skonom Judity. Pitvou zrastených sestier zistil fyzius mesta Prešporka lekár kláštora, Karol Rayger, že Helena bola úplne zdravá, kým Judita trpela podivnou srdečnou chorobou. Obe dievčatá sú pochované v hrobke uršulínskej kláštora, pretože uršulínske sestry nechceli prepustiť ich kostru vedeckému bádaniu.

STALO SE TO PRÉD 350 TI LETY

Kým byli Poláci na palubách „Mary“ a „Margaret“?

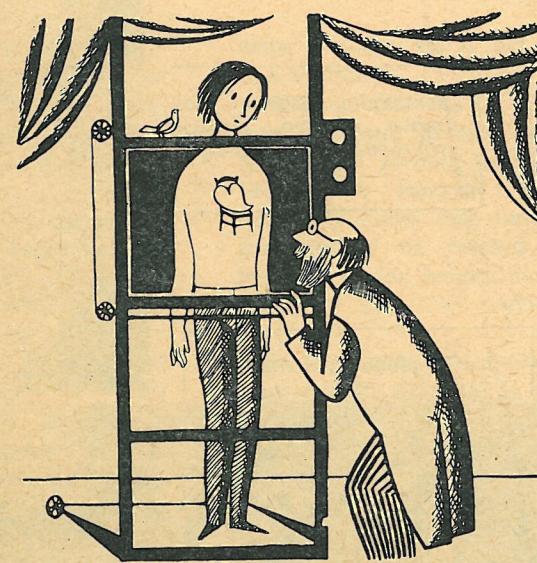
Dne 1. května 1607 přibyla ke břehům Severní Ameriky tři lodi, jejichž posádka zde založila první anglickou kolonii, kterou je dnešní město Jamestown ve Virginii.

Za rok po této události, přesně 1. října 1608 připlula do Jamestown následující skupina osadníků, mezi nimiž se nalézali také Poláci. Tak tedy Poláci přišli do Ameriky pouze jeden rok po Angličanech.

Býli sem povoláni jako oborníci ve výrobě dehtu a skla. Podle zmínek z anglických dokumentů se můžeme domnívat, že s nimi nebylo zacházeno dobře, poněvadž po první „stávce“ na americké pevnině r. 1610 obdrželi plná práva lidí slobodních.

Den 13. května t.r. je 350, výročí, kdy na americké půdě stanul první Polák. Je to výročí, na které mohou být Poláci pyšni.

Jak již jsme se zmínili výše, děje této polské skupiny nebyly ještě zpracovány historicky.

A, srdičko je unavené!

BARRY

PRIATEL' ČLOVEKA V ALPSKÝCH VÍCHRICIACH

Už desať stáročí tróni na 2476 m vysokom horskom prechode Švajciarskych Alp útulok slúžiaci vznesenému cieľu. Útulok vyhľadávajú horolezci a turisti, ktorých vede cesta z Martinachu cez Veľký St. Bernard do Talianska. Prekrásna panoráma uvedených horských masívov ležiaci 8—9 mesiacov pod snehovou prikrývkou láka ročne tisíce turistov. Táto krása má však svoje tienisté stránky. V 20°—22° zime v letných mesiacoch, v závejoch, hmle, víchriach a lavinach v zime.

Pri takýchto príležitostach je veľmi záslužná práca členov útulku, ktorí s pomocou psov ktorých k záchrannej službe viac vycvičujú, brázdia okolie, aby nešťastníkovi poskytli potrebnú pomoc. Najlepšie sa osvedčil tzv. bernardínsky pes, ktorý je pravdepodobne skrivenou odrodou doga a ovčiarskeho psa, čoho výrazným znakom je lebka. Tito psi vystrojení flášou koňaku alebo iným posilňujúcim prostriedkom, zavesenom na krk a s chlebom v košíku túlajú sa na najnebezpečnejších miestach, aby mohli pomôcť svojím vystrojením vysilnému nešťastníkovi a ih-

ROMMELOV PODMORSKÝ POKLAD

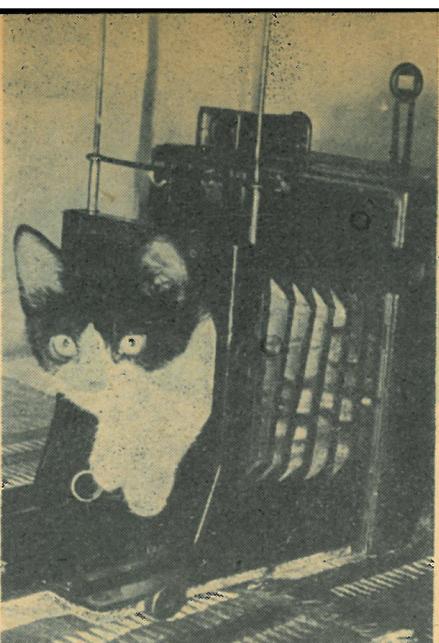
Porazentý „Afrikakorps“ pod Rommelovým vedením, pri svojom úteku vláčil so sebou šesť obrovských debien zlata, šperkov a umeleckých predmetov „ukoristených“ od severoafrických židovských rodín. Celková hodnota pokladu sa odhaduje na desať miliónov libier šterlingov.

Rommel v roku 1943 poveril 5 dôstojníkov dopravou pokladu do Berlína. Tito však debny špustili pri Korzike do mora a utiekli v nádeji, že po skončení vojny sa vrátia pren. Pri talianskom mestečku Massa ich však esesácke oddieli chytili a všetkých zastreli. Nechali však na živote dvoch námorníkov, ktorí ich odprevádzali. Jedem z nich neskôr padol na fronte, druhý — istý Peter Fleig — sa zachránil. V roku 1948 sa potajomky vrátil na Korziku. Tu ho však francúzska polícia zatkla a vynútila z neho tajomstvo pokladu. Francúzske vrchnosti v najväčšej tichosti vyslali expedičnú skupinu na miesto, ktoré bol Fleig označil. No pri všetkej trpezlivosti a dôkladnosti sa museli navrátiť s prázdnymi rukami.

Začiatkom roku 1949 Fleig zmizol bez stopy a francúzska polícia ho odvtedy märne hľadá.

Povest o poklade sa však z úst do úst rozšírila a v roku 1951 sa francúzsky obchodník Henry Helle vydal na svojej jachte na Korziku. Jachta sa na ceste potopila. O niečo neskôr istá britská loď bola pri hľadaní pokladu ľahko poškodená a musela svoju cestu prerušiť.

Najnovšie sa záhadným pokladom zaoberal Charles Cancellieri, advokát z Nizzy. Svoj plán však nemohol uskutočniť, lebo nedávno podlahol srdcovému záchvatu.

INDIÁNSKY LIEK PROTI RAKOVINE

Carodejnici kmeňov Jivaro, ktorí sídli v poriečí Amazonky, stáročia starostlivo ochraňujú tajomstvo zmenšovania ľudských hláv do rozmerov väčšieho zemiačka, pričom črtu tváre zostávajú nezmeneňné. Tak sa napríklad bez ťažkostí podarilo identifikovať hlavu nemeckého imžiniera Ernsta, umrteného Indiánmi, ktorí priviezol z jednej zo svojich výprav doktor Wilbury Ferguson — človek, ktorý zasvätil 27 rokov svojho života boju s rakovinou. Jeho konceptcia sa zdá byť neviery hodnou, pritom je to však nadmieru jednoduchá látka, ktorej pôsobenie zmenšuje rozmyry prepravanej ľudskej hlavy a nedeformuje ju, dokáže pravé tak nielen obmedziť rast, ale aj úplne likvidovať nebezpečné rakovinové nádory.

Odhalenie tajomstva tejto látky presnejšie tekutiny, pozostávajúcej zo šťavy 37 rastlín, stalo doktora Fergu-

sova 13 rokov života medzi Indiánmi Jivaro v úplne primitívnych podmienkach a neustálom nebezpečí. Roky práce a útrap sa však mnohomásobne oplatili, carodejnici kmeňa uznali bieleho „carodejníka“ za dôstojného toho, aby sa stal členom ich kasty. Po mnohých skúškach, z ktorých posledná mala spočívať v umrtení človeka a zmenšení jeho hlavy a ľeká sa Fergusonovi horkoťačko podarilo zameniť umrtením a prepravovaním hlavy opice biely človek získal titul „carodejníka“ a spoznal tajomstvo výroby záhadnej tekutiny.

Nastalo obdobie pokusov. Doktor Ferguson skúšal účinky lieku na potkanoch, opicach, napokon ľuďoch. List ministra zdravotníctva Equadoru potvrdzuje celý rad prípadov vyliečenia rakoviny metódou Fergusonu vtedy, keď už všetka liečba zlyhalá.

ZO ŽIVOTA MRAVCOV

„Soldados“ čistia domácnosti x Bojové faženie neobyčajnej dokonalosti x Po suchu i po vode x x Pút bez konca x

Na zemeguli žije vyše 150 tisíc druhov mravcov. Medzi nimi sú i mravce kočovné, žijúce v horúcich krajinách, africké doriliny, americké ceytóny alebo mexické mravce „soldados“.

Väčšina druhov týchto mravcov je slepá, čo im však neprekáža, aby sa pohybovali rýchle a disciplinované v jednom smere. Niektory takýto sprievod pozostáva až zo 100 — 150.000 mravcov. Prítom je to len jedna rodina s jedinou samičkou, ktorá sa stará o potomstvo.

Pred armádou týchto „soldados“ (t.j. vojakov) sa nič neukryje. Nič po ceste všetko, čo sa dá, najmä pavúky, húsenice, larvy a rozmanité chrobáky.

Mexické „soldados“ často prenikajú do dediniek. Obyvatelia vtedy opúšťajú svoje príbytky a prenechávajú mravcom na niekoľko hodín bojište k dispozícii. Zato po návrate domov sa nemusia obávať, že by tam našli muchy, ich larvy, myši, jašterice, ktoré sa uchytili v rôznych skulinách a dierach.

Nebezpečnejšie sú africké mravce, pretože ničia hydi-

nu, ba i psov, ktorí sa nestihnú zachrániť útekom. Je zaujímavá taktika, ktorou sa pridržiavajú kočovné mravce.

Vpred sa pohybujú „zvedovia“ a z oboch strán chránia hlavný voj mravce s veľkými hlavami, silné a veľmi odolné. Voj sa pohybuje za silným západom, ktorý vylučuje predná skupina. Po ceste sa zvedovia oddeľujú od hlavnnej skupiny a pozorne skúmajú okolie. Keď je korisť blízko, hlavný voj sa delí na menšie skupiny, ktoré súčasne začinajú útok z niekoľkých strán.

Mravce počas svojich cest odpočívajú v dutinách stromov, v jamách. Niektory sa celá masa mravcov zoskupuje v jednu gulu, ktorá je tým viac zomknutá, čím je vzduch chladnejší. Často takéto gule unášajú spenéne vlny široko rozliatých rovníkových riek. Guľa, v strede ktorej je samička, vajíčka a larvy, sa nikdy netopí. Najväčši sa obeťou vlna stáva horná vrstva, ktorá tvorí ochrannú stráž. Zbytok, vyhodený na breh, rýchle obschýňa a znova sa vydáva na svoju nekonečnú pút.

ned privolať pomoc. Tisíce a tisíce ľudí vŕdají potom za záchrannu. Najslávnejším a najpopulárnejším psom v službách tohto útulku záchrannej služby bol Barry, ktorý neúnavne a verne 12 rokov slúžil potrebujúcim ľuďom.

Zachránil viac ako 40 ľudí od bielej smrti. Svoju prácu vykonával so zvláštnou verrou a odúsevnením. Nik ho nemusel napomínať, alebo nabádať k svojim povinnostiam, ale nik ho nemohol udržať v útulku keď sa objavila hmla alebo ohlasovala víchríca. Najspokojujším bol vždy keď sa mohutnými skokmi vracať do útulku a ohlasovať vystopovaný nález. Barry zahynul v r. 1814.

V roku 1923 umiestnili prepravané Barryho pozostatky na dôstojné miesto pri vchode do múzea v Berne.

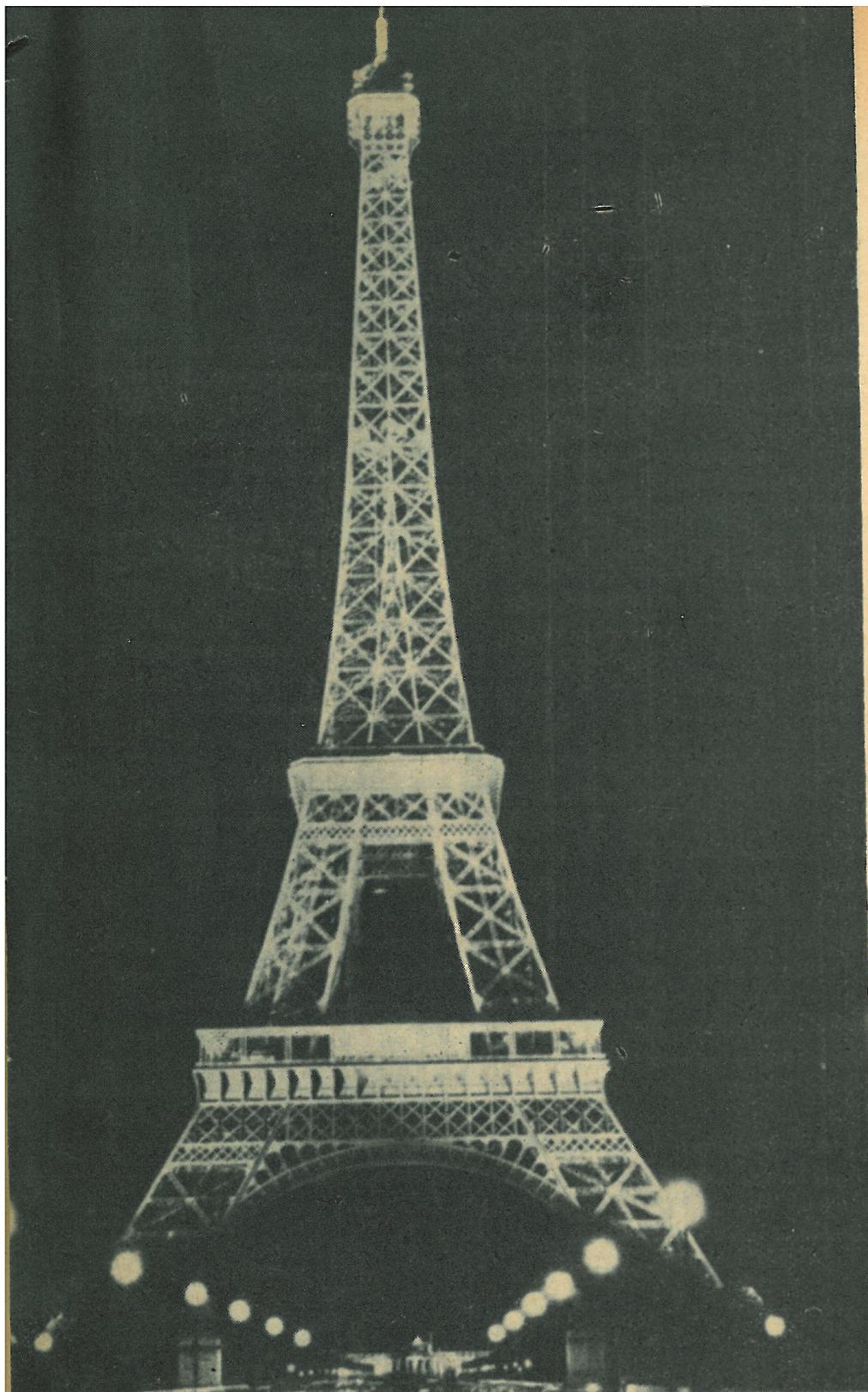
MOŽNO PREVRTAŤ ZEM? 10 KILOMETROV POD MOROM

Japonskí vedci vypracovali zaujímavý projekt na prevrtanie kôry zemskej. Ich účelom je výskum presného geologickej zloženia Zeme a jej jadra. Podľa ich výpočtov by tento výskum stál dve miliardy dolárov. Projekt počíta s vyhotovením špeciálneho kovového potápačského zvona, ktorý bude vybavený všetkými potrebnými prístrojmi a mechanizačnými prostriedkami na geologickej vrty zemskej kôry. Pokusné vrtby by sa mali uskutočniť pri Filipínskych ostrovoch, lebo tam je najhlbšia morská „priečopa“ na svete (vyše 10.000 m). Zrejme potápačský zvon bude nutné niekoľkorát, vyskúšať, aby znesol tak obrovský tlak na dne mora.

Projekt japonských vedcov vzbudil pozornosť vedeckých kruhov na celom svete. Idea na vypracovanie a prevedenie takéhoto projektu bola po prvýkrát prednesená na Medzinárodnom kongrese pre geodéziu a termofyziku v Toronte. Kongres konštoval, že zloženie kôry zemskej a vrstiev pod ňou, ako aj jadra Zeme, bude možno presne zistiť až po geologickej vrty v mieste, kde je pravdepodobne zemská kôra najtenšia, t.j. v Tichom oceáne. Dovtedy nebude ľudstvu známe aké taje skrýva v útrobách naša Zem. S týmto vznikla otázka, či možno Zem prevrtať počasne sa dostaviť vrtmi do jej stredu. Odpoveď zodpovedných vedcov je jednoznačná: Nie! Dosiaľ totiž nie je technika tak vyspelá, aby prekonala niektoré problémy. Podľa vedeckých odhadov je kôra zemskej silná 15—20 km a jej prevrtanie je veľmi zložitým technickým problémom. Práve preto si japonskí vedci zvolili za miesto pokusu brehy Filipínskeho ostrova, kde je more hlboké 10.000 m a počítia sa, že vrstva zemskej kôry na tomto mieste je „iba“ 5—6.000 m silná!

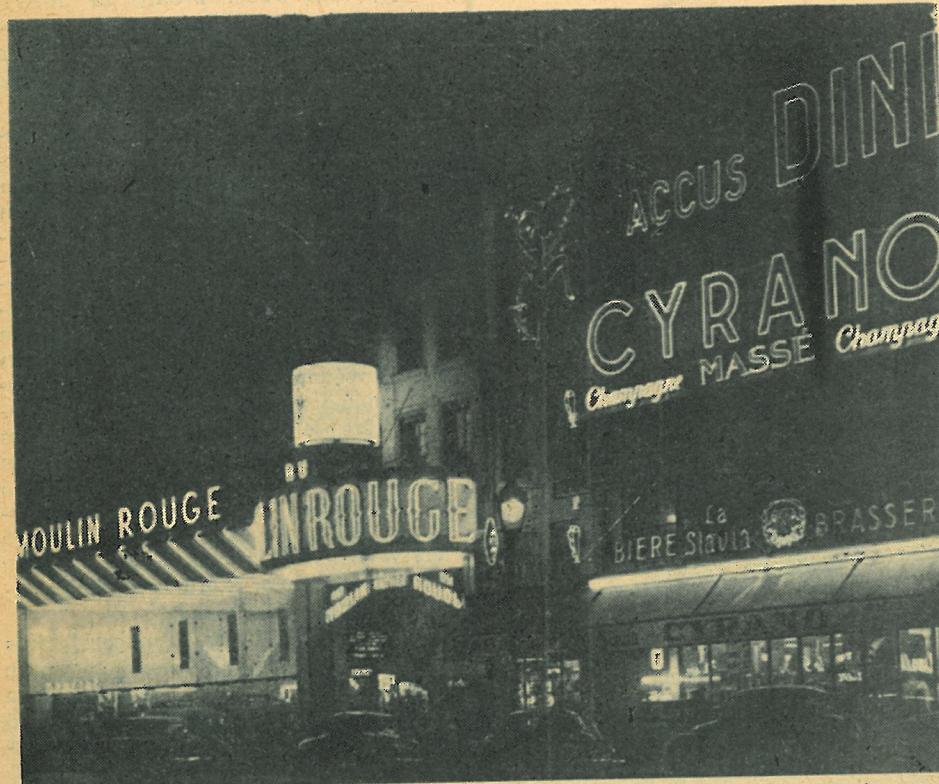
Je ľahko uveriteľné, že 10.000 metrov pod morom by mohol vŕtať človek v špeciálnom potápačskom zvone, ale je pravdepodobné že potápačský zvon bude vybavený elektronickou a elektrickou automatikou s prístrojmi a strojmi, ktorí budú vyvŕtané vrstvy Zeme vysielat na povrch mora pre vedecký výskum a zisťovanie zloženia kôry zemskej. Japonskí vedci sa pri vypracovávaní projektu opierali o dosiaľ známe vedecké poznatky, že zemská kôra je skupenstvo tuhého a že vnútro Zeme v niekoľkých tisícoch km sa pretvára v skupenstvo tekuté, čo sa vysvetluje nielen pôsobením obrovského tlaku, ale aj tým, že vo vyšších vrstvach kôry zemskej nie je tak obrovská teplota, ktorá zapríčinuje tektuté jadro.

V prípade, že by sa Japoncom pokus podaril, bol by to veľký vedecký úspech celosvetového významu lebo dosiaľ sa nikomu nepodarilo vŕtať hlboko pod morom, kde je tlak vyšie tisíc atmosfér.

Paríž bez Eifelovej veže si nevieme ani predstaviť! Ale málokto vie, že „Eifelovka“ slávi v týchto dňoch svoje sedemdesiatiny.

Takto vyzerá slávny Moulin Rouge, ktorý poznáme z filmu a piesni.

Paríž...

Dlhý nepretržitý prúd niekoľko radov áut vlečie sa dusiac vo vlastnej tlačenici. Auto za autom, jeden vedľa druhého pohybujú sa cestou, ako veľké, barevné chrobáky. Na chodníku zovrený zástup ľudí, takže čo chvíľa treba sa zastaviť. Jedni sa ponáhľajú, iní zase sa nedbalo túlajú. Pekné, umalované mladé ženy sa kamsi ponáhľajú. Pouliční predávači snažia sa svojim chraplavým krikom privábiť kupujúcich, ale nikto ich nepočúva. Elizejské Polia — celý svet je na nich hrdý. Je to krása, o ktorej sa nám sníva, je tu veľa prekrásnych obchodov a vobec — elegancia i bohatstvo. Na kopčeku z ohromnej peršpektívy modrá sa Viennazný oblúk. To teda je stolica Francúzska, mesto, o ktorom každý už počul. To teda je Paríž.

Už zdaleka vidieť červenú žiaru neónov, vznášajúcu sa nad Pigalleom. Naprostriedku, ako pamiatka na minulú epochu stojí veľký červený mlyn, známy Mulin Rouge, čiže (Červený Mlyn). Široko otvorené veľké sklenené dvere pohostinne vzývajú do vnútra.

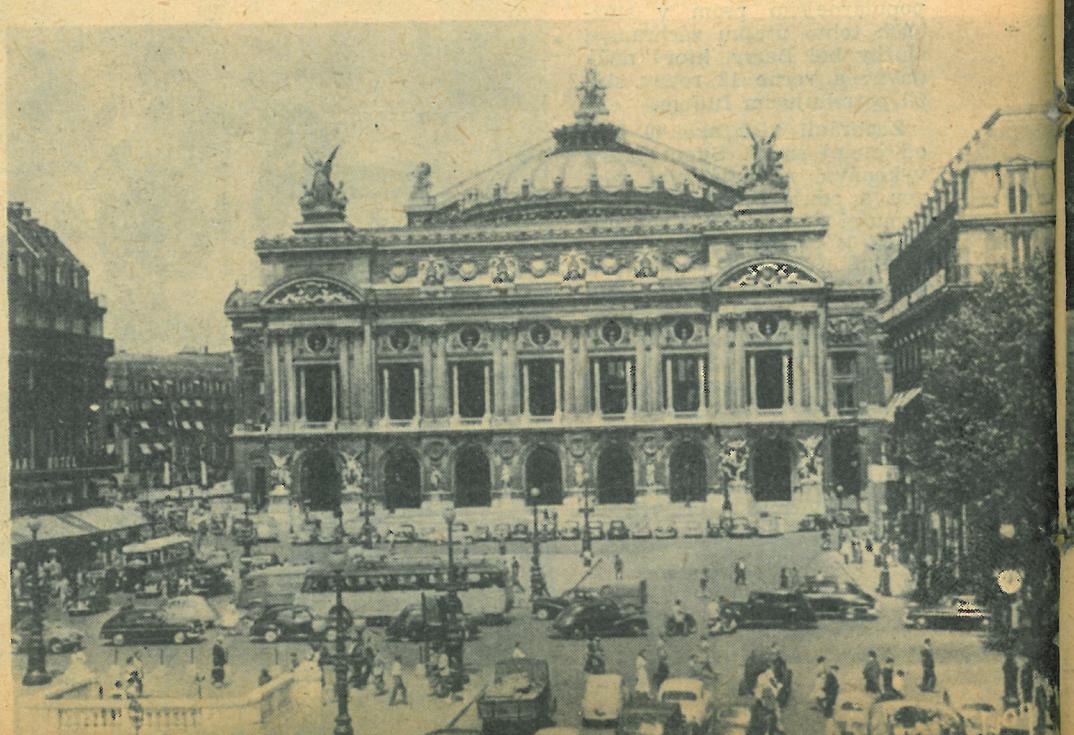
Počet zahraničných návštěvníkov námestia „Pigalle“ dosiahol v minulom roku rekord 5 miliónov. Sú tu ľudia z celého sveta. Prišli sa tu zabávať a aby si všetko prezreli, čo za krátke čas možno. Pre týchto ľudí t.j. pre turistov vydáva sa tu už od r. 1900 zvláštny týždeník „Une Semaine

de Paris“, ktorý od toho času nezmenil ani svoje meno, ani červenomodrý lesklý obal. Možno sa z neho dczvedieť čo hrajú v parížskych divadlech, biografoch, music halloch i kabaretoch. Sú tu aj aktuálne a populárne piesničky, možno si tu nájsť aj ceny vstupeniek a mená hercov.

Ceny parížskych špektákov, kde vystupujú ženy majúce na bedrách iba úzky opasok, pôsobia, že človek pocituje prvé rozpaky. Veď za 1500 frankov možno už skoro dostať pekné čierne topánky. Ovšem sú aj lacnejšie vstupenky za 650 frankov, ale za prvé nám vraveli, že z tých miest vobec nič nebudem vidieť, a treba mať dalekohľad, ktorý kontrolérky vstupeniek požičajú za 200 frankov.

Darmo, do Paríža neide človek preto, aby si kúpil topánky. Program špektákov je veru veľmi banálny. Sú to živé obrazy, ako napríklad zo života veľkého vezéra Kara Mustafu, pri čom samozrejme uvidíme jeho harém, kde vystupujú mladučké skoro úplne nahé dievčatá. Môj známy Francúz vyprával mi, že tieto dievčatá nie sú, akoby sa myšlelo, tak zvanými „lahkými“ ženami. Naopak na veľa z nich po skončení výstupu čakajú ich manželia, a vlastne každá z týchto tanecnic musí sa preukázať písomným prehlásením manželov, alebo rodičov, že súhlasia oni z tým, aby ich ženy, počasne dcéry, vystupovali v danom lokále. A takéto

Na námestí Opery.

Paríž...

NAŠA STÁLA DOPISOVATEĽKA MĀNIČKA
HRDÁ PIŠE Z PARIŽA

prehlásenie musí byť potvrdené notariátom.

O druhý v noci pristávajú pred *Mulin Rouge*, veľké poschodové, skoro celkom sklenené autobusy „*cineramby*“, vystupujú z nich turisti. Sú to Američania, hlavne takí, ktorí cheú za mesiac vidieť skoro celú Európu. Honia teda po Francúzsku, Španielsku a Anglicku a ešte stihnuť aj sietovú výstavu v Bruselu. Samozrejme, že nemajú čas, chodia z naiahnutými krkmi, aby čím viac videli. Mrknú sa na „*Pigalle*“, robia niekoľko snímkov a už odchádzajú musia sa predsa ponáhľať. Potom idú na druhý breh Seiny, aby z veže Eifla uvidieť celkovú panorámu mesta. Vyzerá to tak, ako sa to opisuje v satirických časopisoch.

To sú teda americkí turisti. Sú v Parížu nakrátko, a kto vie, či sa ešte kedysi tuná vrátia. Ale *Pigallom* túlajú sa aj iní ľudia, sú hluční a hororia nosovou angličtinou. Vlasy majú nakrátko ostrihnuté, nosia široké nohovice a nedbalo zaviazané krvaty. Práve tu idú štyria z nich. Idú roztahnutí na celú šírku ulice, hlasno spievajú a vykrikujú na mijajúce ich autá. Francúzi, ktorí ich stretávajú ustupujú im z cesty. Akýsi Francúz zastaví sa, vypluvne pred nimi i prehodi pohrdave „merde“, vidiac, že sa na neho dívam vysvetľuje mi — „tito Američania myslia si, že sú u seba

v Texase“. Sú to vojaci zo Západného Nemecka. Trávia tu svoju dovelenku. Prichádzajú sem z Hamburgu, alebo Mnichova, aby tu utrácať peniaze a zabávať sa s dievčatmi. Peniaze majú ako plevy. Majú všetko, žrádlo zadarmo a žold najmenej 350 dolárov na mesiac. Viete koľko to je? To je 150 tisíc frankov. Utratia všetko a vracajú sa do kasáren.

Kde možno v Paríži bývať? Samozrejme v Quartier Latin. Na rohu veľkého bulváru Saint Germain des Pres, na rue de Seine. Seina pripomína Vislu alebo Vltavu. Obzvlášte, ak sa na ňu dívame večer z mostu. Rieka vtedy je šedá a bez neonov. Počul som o takom predstihu, že ak sa do Seiny hodia drobné peniaze, obyčajné, medené, človek vracia sa do Paríža.

Rue de Seine je azda najcharakteristickejšou parížskou ulicou. Cez deň všetky obchody, ktoré doslovne zaplavujú ulicu, vystavujú svoje zbožie na vozíkoch alebo zvláštnych šiatroch, kam hlasnými výkrikmi zvolávajú svojich klientov.

Ked' som vychádzala z obchodu s vínom, nesúc si dve fľašky zvláštneho červeného vína po 100 frankov liter, môj zrak padol na šedivý dom, taký istý, ako všetky inné, ale uvidela som na ňom poľský nápis „Tu písal Adam Mickiewicz svojho „Pána Tadeuša“. Jak blízke sú mi teraz

jeho básne písané v čase jeho vynanstva v Paríži, aj ten známy zvrat „o čom premýšľať na parížskej dlažbe, kedy uši sú plné hluku a šumu...“ Veru, tu na rue de la Seine nadarmo by sme snívali o tichu. Ani o druhý ráno neutíchol ešte vrkot áut. Možno si však na to zvyknú. Za to v najdrahšej a najelegantnejšej štvrti Paríža zvanej Passy, je veru tichúčko. Velikánske autá boháčov „Cadišky“ bezselestne presúvajú sa ulicami.

Moja izba v hotelu je na treťom poschodí. Platím v tomto hotele 600 frankov denne, čo je skoro polpôdraha dolára. Samozrejme nemám ani rádia, ani telefónu, lebo s tým by to stalo celý majetok. Vyplýva to azda z bytovej nûdze, ktorá je v stolici Francúzska ešte snáď väčšia než vo Varšave. V Poľsku sa totiž ohromne viera stavia, kdežto v Paríži sa nestavia skoro vôbec.

Avšak porovnávať je tu vôbec veľmi fažko. Napríklad v Paríži 78 tisíc veľkých činžákov obývaných 300 tisíci ľuďmi, má už viac ako 100 rokov, a chýbajú im aj tie najnútejšie higienické zariadenia, záchody sú spoločné, vo dvore niet tu ani kanalizácie, ani tekúcej vody. Počet osôb, ktoré si podali žiadosť o vlastný byt dosahuje už 213 tisíc. Tento problém má súčasť výriešiť až za dvadsať

rokov. Každopádne byty sú veľmi drahé. Trojizbový byt, bez kúpeľne a tekúcej vody, stojí 4 milióny frankov (čiže skoro 80 tisíc dolárov). Priemerná cena priemerne zariadeného zvlášť keď to srovnáme s priemernov frankov. Sú to závratné ceny, zvlášť keď to srovnáme s priemerným mesačným príjmom robotníka, ktorý je asi 54 tisíc frankov. Niektorí robotníci musia z 22.500 frankov vyžiť.

Zivotné podmienky sú tu vyčerpávajúce a veľmi drahé. A ceny ešte sa zvyšujú. Ešte vlni metro stalo o 50% menej než teraz. Šunka stala tisíc frankov a dnes stojí 1200. Za to mzdy sa nezvýšili. Preto tiež si ľudia sťažujú na vládu, ktorá sa stále mení, a očakávajú od každej novej vlády zlepšenie podmienok, dôfajú, že každá nová vláda bude lepšia než predošlá.

V prostredku Paríža na rue de la Paix, tiahne sa celý rad klenotníckych obchodov. Vo výkladoch týchto obchodov môžeme vidieť perly veľkosti vajíčka moriaka alebo obrovské rubíny, obklúčené vencom diamantov. Pred obchodom stojí dva drábi v liberiach, sú to detektívi. Strážia výklady, aby niekto nerozbil sklenú priehradu. To sa niekedy stáva.

Kto číta Hugových „Bedárov“ iste si pamäta na známu parížsku katedrálu Notre-Dame.

ABY ROK 1959

PŘINESL NÁM JAK NAJLEPŠÍ ÚSPĚCH

(NOVOROČNÍ PREJEV S. ALEKSANDRA ZAWADZKÉHO)

Jménem Národního shromáždění, vlády Polské lidové republiky, Polské sjednocené dělnické strany a Socialistické strany, jménem Národní fronty Vám přeji šťastný Nový Rok.

Můžeme s důvěrou hledět na nadcházející Nový rok, poněvadž díky obětavé práci celého národa pod vedením PZPR, nás stát udělal další důležitý krok kupředu ve svém hospodářském, kulturním a politickém rozvoji.

Nás národ, opíráje se o dělnicko-zemědělský svaz, o spoušť politických stran a všech demokratických sil naší Národní fronty, se sjednotil ve výstavbě nového socialistického řádu.

V roce, se kterým se loučíme, sbírali jsme ovoce správné hospodářské politiky. V důsledku této politiky nastoupil další důležitý vzrůst národních příjmů, vzrůst zboží a surovin, zlepšilo se zásobení občanů. Úspěchy národního hospodářství byly základem ke zvýšení důchodů pensistů, zvýšení platů učitelů, zdravotnické služby, textilníků a jiných pracovních skupin.

Kdy na prahu Nového roku stojíme před budouností — na první plán musíme vysunout otázky, které jsou ve směrnících XII. Plena Ústředního výboru strany — program vývoje našeho státu v letech 1959—65.

Všichni víme, že vedle dosavadního velkého pokroku máme ještě mnoho nedostatků, které jsou přičinou obtíží v naší práci a v našem životě. Je pouze jeden způsob na odstranění všech nedostatků — musíme lépe a výkonněji pracovat, neustále zvětšovat rozvoj techniky, používat lepších metod v provádění, lépe organizovat práci, — více dbát o veřejné jmění, dbát o širší rozvoj veřejné iniciativy v městech i na vesnicích.

Do tvůrčí práce v oblastech hospodářských, politických a kulturních, zavazuje nás velká událost výročí tisíciletí polského státu. Pěkné heslo — 1.000 škol na 1.000 let ukazuje hlavní cestu pro veřejnou iniciativu, je důkazem, že vláda a strana má živý zájem o rozvoj kultury a osvěty, že dbá o rozvoj mládeže.

V nadcházejícím roce 1959 se bude konat III. Sjezd PZPR. Příprava k III. Sjezdu, který nařídil plány rozvoje našeho sálu do roku 1965, povzbudila aktivitu milionů lidí práce. Na schůzích, na poradách hospodářské povahy, s tužkou v ruce, uvažují, jak nejlépe vyplnit plán, jak mobilisovat prostředky a zásoby, jak rychleji stavět byty, školy, nemocnice, kulturní zařízení, jak vyrábět levnější a lepší materiály, jak zlepšit

Podziękowanie

Wszystkim osobom i instytucjom, które nadesłały życzenia noworoczne dla Zarządu Głównego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce i Redakcji „Życia”, składamy tą drogą serdeczne podziękowania, łącząc przy okazji jeszcze raz życzenia pomyśności w Nowym 1959 Roku.

Prezydium Z.G.
Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce

OZNÁMENÍ

Dne 10. ledna 1959 se odbylo ve Varšavě Plenární zasedání Ústředního výboru Kulturně-sociální společnosti Čechů a Slováků v Polsku. Porady se účastnili zástupci Obvodních výborů Společnosti ze Spiše, Oravy, Kudowy, Zelova, Varšavy a Krakova. Kromě toho byli přítomni zástupci polských úřadů: Národnostní komise ÚV Strany, Ministerstva vnitra, ministerstva osvěty, ministerstva kultury a umění, Okresního národního výboru v Novém Targu a Lasku.

Předmětem porady na Plenárním zasedání byl plán Společnosti na rok 1959, který bude splněn podle směrnic III. sjezdu Strany a směrnic, které byly vydány ve spojení s výročím Tisíciletí Polska.

Podrobný obsah z plenárního zasedání vytiskněn v tomto čísle ŽIVOTA.

LENIN

Blíží se 35. výročí smrti Vladimíra Iljiče Lenina, vůdce proletariátu, nezlomného bojovníka za socialismus.

Zamysleme se nad ním, jak nad někým dobré známým a blízkým, nad člověkem, který se rádoval a trpěl tak jak my.

Lenin zemřel po dlouhé chorobě, maje 54 let. Jako sedmnáctiletý vstoupil do řad revolucionářů. Byla to těžká cesta. Vedla přes vězení, vyvezení na Sibiř, emigraci — cesta namáhavá a plná práce.

Žil krátce a zanechal po sobě tolik, — tvoře nám nový svět. V mravenčí píli se rodila jeho díla — směrnice pro marxisty nejen jeho země. Celému světu zanechal svoje ideály, překázal je lidem všech národností a ras.

Ruští zemědělci a dělnici se virou a bajonety probili pod jeho vedením do vlastního kraje — republiky sovětské.

Lenin byl stále s nimi. Velká říjnová revoluce, jíž velel, ukázala světu sílu proletariátu, — země sovětské je nyní slovem Lenina přetvorený v čin.

Leninovy idee ukazují cestu nejen lidem ze Sovětského svazu. Internacionálismus, hlásaný Leninem, zpěvňuje svazky mezi lidmi na každé zeměpisné šířce, sblížuje proletáře všude, kde bojují a přináší jim vítězství.

SLÁVNE ŠTYRIDSAT'ROČIE

(K VÝROCIU KPP)

„Cím z väčšej prespektivity prichodí nám ocenit úlohu a význam Komunistickej strany Poľska — povedal na varšavskom aktíve starých komunistov Roman Zamrowski — tým zreteľnejšie rysuje sa pred násimi očami veľkosť tejto strany. A to je znak každej skutočnej historickej veľkosti. Čas nezatemňuje, práve naopak, cez fragmenty dávnych udalostí, zápasov umožňuje nám uzieť celkovú konceptiu poľských komunistov, konceptiu, ktorá vydrižala všetky skúsky a stala sa vifazstvom ludových mäs Poľska“.

Ked pred štyridsiatimi rokmi — 16. decembra 1918 sa poľské ravičarske robotnícke strany sjednotili v revolučnej Komunistickej strane Poľska to bol začiatok novej slánej kapitoly dejín poľského národa. Pri kolíске jej zrodu stala Veľká októbrová socialistickej revolúcia s revolučným vrením po celej Európe. KPP hned od počiatku stojí pri kormidle poľského revolučného hnutia, organizuje a vede robotnícke štrajky lodžských textilákov, varšavských kovorobníkov a roľníckych vzbúr. Doba však nie je žičlivá rozvoju rezolučného hnutia — najmä v Poľsku nie, kde sanačný režim kruto potláča každý záblesk sociálneho polepšenia pracujúcich mäs. Preto KPP viedie nekompromisný boj s buržoáznym režimom. Vydať pamätný manifest, v ktorom hľasa:

„Robotníci! Iba vlastnými rukami zmocnite sa vlády, iba vlastným úsilím, môžete povaliť budovu vykorisťo-

vania a katovského útisku, vybudovať spoločné vlastníctvo spoločnej práce, slobody a ľudského bratstva“.

V čele KPP stojí komuniſti so železným charakterom a čistým zapáleným srdcom. Takýmito boli Wiera Kostrzewska, Adolf Warski, Leński-Leszczynski, Jan Paszyn, a iní osvedčení bojovníci komunistického hnutia Poľska.

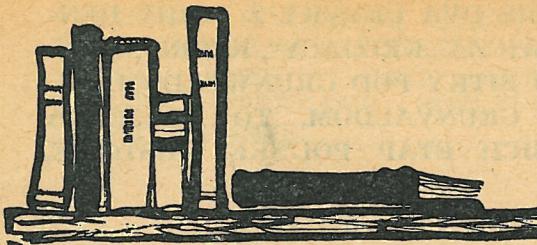
Takmer tri desaťročia vždy verná ideálu komunizmu, viedie spravodlivý boj o sociálne oslobodenie pracujúcich mäs, o nové slobodné a ľudové Poľsko.

V fašických rokoch hitlerovskej okupácie, komuniſti sú silou bojujúcich s fašistickými okupantmi za slobodné a ľudové Poľsko. Oni stvorili Poľskú robotnícku stranu, jedinečnú pokračovateľku KPP.

Sila KPP bola v jej pevnom spojení s robotníckymi a roľníckymi masami, ako aj v spolupráci s pokrovou poľskou inteligenciou. Dnes ideály o ktoré bojovala Komunistická strana Poľska, a po jej boku Komunistický svaz mládeže, pretváram v každodennú skutočnosť.

Štyridsaťročie Komunistickej strany Poľska pripomína si robotnícka trieda a všetok pracujúci ľud nielen s piešťou ako najslávnejšiu stránku svojich novodobých dejín, ale ako tvorivý čin majúci obrovský dosah pre formovanie sa prítomnosti. Žijeme v dobe, kedy dalekosiahly revolučný program poľských komunistov stáva sa skutočnosťou.

NAŠA RECENZIA

Caracas. Ani elektrický ventilátor nás neubránil pred dotieravostou moskytov, keď sme jedného dňa sedeli v útulnom dome nášho krajanov vo Venezuele. Po mánom boji utiekli sme von z obydlia. Sí súme sa prechádzat. Ale ani po uliciach nás tento hmyz neprestal obľačovať. Konečne sme si sadli na lavičku v parku, v ktorom povieval príjemný večerný vetrik. Začali sme rozprávať o svojich zážitkoch v Amerike. Tu som sa dozvedel o životných osudoch túlavého Slováka. Veru stalo zato, aby som si ich hned zaznamenal.

Jedného dňa prišiel do budovy československého zastupiteľského úradu mužský, ktorý vyzeral ako dobrý štyridsiatnik. Bolo to za druhé svetové vojny. Mužský mal na sebe dosť ošúchané nohavice a bielu obnosenú košeľu. V pravej ruke mal americký chlebník, už deravý. Prišiel sa dobrovoľne hlásiť do československej armády. Na požiadanie, aby sa legitimoval a aby predložil svoje československé papiere, rozpačite odpovedal: „Nemám“. Nemal československú ani inú legitimáciu. Nemal nič. Na vyzvanie sadol si k stolu, chlebník si položil k noham a začal rozprávať o svojom pohnutom, dobrodružnom živote.

Československú republiku opustil roku 1920. V noci preplával Moravu pri Svätom Jáne. Najsamprv žil v Rakúsku. Odtiaľ sa dostal bez papierov do Taliana a stadiaľ prešiel do Španielska. Roku 1925 pricestoval ako čierny pasažier na jednej portugalskej lodi do Buenos Aires bez lodného lístka, bez akýchkoľvek dokumentov.

V Argentíne pracoval najspäť ako polnohospodársky robotník, potom ako pastier kráv. Pohyboval sa medzi tamojšími Slovákmami, z ktorých väčšina pracuje na argentínskych velkostatkoch. Keď sa mu práca v Argentine zunovala, odobral sa — zasa na čierno — do Uruguaja; neskôr si prišiel do Paraguaja. Pravda, vtedy už vedel obstojne

Milan Janota

SLOVÁK CHYTAČOM HADOV VO VENEZUELE

španielsky. To mu umožnilo, že sa mohol ľahšie pohybovať po krajinách Latinskej Ameriky.

Cez druhú svetovú vojnu sa ocitol v blízkosti kolumbijsko-venezuelských hraníc. Až tam sa vlastne dozvedel, že v Európe zúri vojna. Ale nikto mu vrazil nevedel presnejšie povedať, kde vlastne sa bojuje. Chcel sa dostat do Venezuely, kde ešte neboli. A to sa mu aj podarilo. Mal však málo peňazí a hladom umrieť nechcel. Preto prijal prvé miesto, ktoré sa mu naskytlo. Tak sa stal pastierom svín na jednej farme. Ošípané pásal na lúke, ktorá ležala v údolí potôčika. Ako to už v tropoch býva, ded' prišli dažde malá riečka sa rozvodnila, takže musel zahnáť vyšie do údolia. Tam už bolo veľké ohradené miesto s malou casitou — domčekom.

V casite spával, zatiaľ čo ošípané ostávali vonku v ohrade. Jedného dňa, keď otváral dvere domčeka, prestrašený zbadal, že predoverami odpočívá veľký skrútený had. Hned sihol po mačete a hada zabil. Rozprával, že asi tak za dešaf dní zabil zo osiem hadov. Zo zabitých hadov stiahol kože, ktoré potom rozťahol na stene casity a vysušil. — Ako si to vysvetlujete, že sa hady zrazu objavili pred casitou? — spýtal som sa krajanov.

Vysvetlil mi to tak, že hady sa pôvodne zdržovali v nižších polohách údolia. Bol to asi druh hadov, ktoré vodu nemilujú. Voda znamenala pre ne smrť. Preto keď pre dažde voda v riečke stále stúpala, hady sa plazili ustačne vyššie až sa dostali k casite.

Krajan, ktorý už viac, ako dvadsať rokov putoval po Južnej Amerike, bez osobných dokumentov, bol veľmi nemilo prekvapený, keď mu oznamili, že ho do armády nemôžu priať. Zvesil hlavu. Potom si položil deravý chlebník na kolená, otvoril ho a dačo z neho vytiahol. Povedal:

— Peňazí nemám. Hadie kože som rozpredal. Ostali mi už iba dve. Vyberte si z týchto, ktorú chceete. Obidve sú cenné. Darujem to Červenému krízu.

ZLATÝ ROK FILMU POLSKÉHO FILMU

V polském filmu bol rok 1958 plný radostných udalostí. K milým událostom započteme zajisté také dva šňatky, ktoré byly uzavreny po spolupráci ve filmech a to sňatek operátéra B. Lambacha s B. Polomskou (Co řekne žena) a sňatek režiséra W. Lesiewicze s M. Ciesielskou (Zběh).

Tyto udalosti jsou radostné pouze pro osoby zúčastnené, ale ďalší přinesly mnoho radostí také filmovým divákům.

Rok zahájila premiera pěkného filmu A. Munka, *Eroica*. A. Munk, významný mladý režisér je tvůrcem filmu *Modrý kříž*, v němž vidíme spolupráci Horské záchranné služby se slovenskými partyzány a dále Člověk na kolejích, za nějž obdržel Munk v roce 1957 na Filmovém festivalu v Karlových Varech cenu za režii.

Potom přišly filmy, mezi nimiž byla řada dobrých a dokonce i velmi dobrých.

Oprátku, *Loučení* (rež. Has), *Volné město* (rež. Różewicz), *Zběh* (rež. Lesiewicz), *Cervencový dešť* (rež. Buczkowski), *Král Matěj I* v režii Jakubowské, *Kaloše štěsti* (rež. Bohdziewicz), *Vojín královny z Madagaskaru* (rež. Zarzycki), *Pilulky pro Aurelii* (rež. Lenartowicz), *Útok* (rež. Pasendorfer) a Rybkowského *Poslední výstřel*. Zvláštní místo zaujímá film *Popel a diamant*, jeden z nejlepších filmů v Polsku, režírováný A. Wajdou, který vytvořil také filmy *Pokolení* a *Kanál*.

Minulý rok byl také úspěšný i na poli mezinárodním — na festivalu v Bruselu, San Sebastianu a v Benátkách získaly polské filmy tři velké ceny a to za filmy *Dům*, *Eva* chce spát a *Poslední den léta*.

Nejzajímavější filmy jsou díly mladých tvůrců, absolventů Vysoké filmové školy v Łodzi. Film *Eva* chce spát je prvním filmem režiséra Chmielewského. Prvním dílem studenta Łódzské školy je film *Dva muži a skříň*, poctěný III. cenou v Bruselu a zvláštní cenou v San Francisku.

Munk, Wajda, Has a Lenartowicz vyšli ze školy teprve před několika lety a mají za sebou každý tři filmy fabulární. Také Lesiewicz natočil teprve svůj první fabulární film, kterým je *Zběh*. Z toho vidíme, že polský fil je v rukou mladých schopných filmařů, kteří jistě v budoucnu něco dokáží.

Nejpopulárnějším polským filmovým hercem je dnes zajisté Zbygniew Cybulski, který svou skvělou hrou ve filmu *Popel a diamant* přispěl k úspěchu tohoto filmu. Z mladých hereček vynikají nové talenty jak T. Krzyżewska (*Popel a diamant*), M. Wachowiak (*Loučení*), H. Zembrzuska (*Volné město*), H. Lubieńska (*Vojín královny z Madagaskaru*). Nejpopulárnější však je Barbora Kwiatkowska, která získala řady příznivců ve filmech *Eva chce spát* a *Vojín královny z Madagaskaru*.

Filmy dokumentární, osvětové a vědecké, na mezinárodních festivalech získaly dalších devět cen, vyznamenání a diplomů. Tak film *Svatba na Bukovině*, režírován Borovíkem, dostala první cenu na bruselském festivalu folkloristických filmů. Polská filmová kronika získala v Benátkách II. místo.

Mezi filmy dokumentárními vynikají: *Život je krásný* (rež. Makarczyński) O hrozibele atomové války, *Povídka o cestě* (Ślesicki, Niedbalski) O stavbě cesty v Bieszczadach s krásnými fotografiemi, dalej film *Proč o dopravných nehodách a neštěstích s nevystřelenými náboji*, který režíroval Jankowski.

Ještě několik slov o loutkovém filmu, ktorý má v Polsku slibný počátek. Film *Cirkus* obdržel III. cenu na Festivalu loutkových filmů v Bukurešti. V příštím roce se ukáží filmy již hotové a to skvělá kreslená groteska *Nebe a peklo* a nebo povídka podle F. Schillera, loutkový film *Deamon*.

Zdá se však, že nejde o festivaly, ale o obecenstvo a to je jisté, pokud jde o polské filmy, spokojené. Ze zpráv z filmových ateliérů vyplývá, že příští rok přinese také dobré výsledky.

Emil Sasaki

Mária Wachowiaková úspešným debutom vo filme režiséra W. Hasa, *Pożegnania* podmanila si srdcia divákov.

Vo filme „Ostatni dzień lata“ uvízime len dvoch hercov: Irenu Laszkowskú a Jána Muchalského.

V druhé časti filmu „Eroica“ režiséra A. Munka dej sa odohráva v zájateckom tábore.

„Ewa chce spať“ — to je prvy film režiséra T. Chmielewského a prvá filmová úloha Baši Kwiatkowskej, ktorá, žiaľ, na tomto obrázku nie je.

Henryk Sienkiewicz

Bitka

pod Grun

Tisícročie Polska

Ale víťazstvo sa začalo akoní na stranu Nemcov. Na poľskej strane už nastával zmätok. Križiacka strana, opojená besnotou boja, už začala jedným hlasom spievať pieseň víťazstva:

„Christ ist erstanden!...“

Ale vtom sa stalo ešte čosi hroznejšieho.

Jeden križiak ležiaci na zemi zrazu rozpáral bricho koňovi, na ktorom sedel Martin z Wroclawia, držiac v ruke krakovskú zástavu s orlom v korune, posvätenú celému vojsku. Kôň s jazdcem sa naskutku zrútil a naraz s nimi sa zakolembala zástava a pádla na zem.

V tej chvíľke za ňou siahlo sto železných rúk a všetky nemecké hrdlá zarevali radostným hlasom. Zdalo sa im, že je všetkému koniec, že teraz strach a zmätok zapanuje medzi Poliakmi, že prichádzajúca chvíľka pohromy, vraždenia a zabijania, že už iba utekajúcich im bude treba prenasledovať a zabijať.

Ale práve teraz sa pre nich rozputnali strašný a krvavý boj.

Pravda, keď poľské vojsko videlo padajúcu zástavu, skríklo mohutným hlasom zúfalstvo, lenže v tom zúfalstve sa neskrýval strach, ale zúrivosť. Mohlo by sa povedať, že že-

ravý oheň padal na panciere. S oboch strán najobávanieži mužovia skočili ako rozpajedené levy k miestu a okolo zástavy zovrela divá búrka. Ludia a kone sa miešili v hroznom zmätku. V tom zmätku lietali ruky, rinčali meče, duneli topory, škripala ocel po železe. Rachot, stenanie, blázivý vresk dobíjaných ľudí, to všetko slialo sa v jediný mraživý zvuk, taký, akoby sa odrazu zakliati boli ozvali z pekelnnej priepasti. Zodvihli sa oblaky prachu a z nich utekali len kone zdesené od hrôzy, bez jazdcov, so zakrvavenými okáľmi a rozmrvenou, najezenou hrivou.

Trvalo to krátko. Ani jeden Nemeč neušiel so životom z tej seči. O chvíliku nad poľskými radmi znova zavila odňatá zástava. Vietor ňou pohýbal, rozvinul ju. Prekrásne sa vystrela ako obrovský kvet, ako symbol nádeje, ako symbol božieho hnevú pre Nemcov a víťazstva pre poľských rytierov.

Celé vojsko ju pozdravilo výkrikom víťazstva a s takou zažratostou sa vrhlo na Nemcov, akoby každému pluku dvojnásobne bolo pribudlo sily a vojakov.

A Nemci, nemilosrdne mlátení, bez oddychu, bez takej krátkej prestávky, akú potrebujú plúca, aby stihli vydýchnuť, zatlačovaní so všetkých strán, hnani, neúprosne sráža-

Mládež verná hrdému odkazu svojich pradedov v bitke pod Grunwaldom slubuje stáť na stráži výdobytkov svojich otcov

UVEREJŇUJEME DVA ÚRYVKY Z KNIHY HENRYKA SIENKIEWICZA „KRIŽIACY“, KTORÉ SA TÝKAJÚ SLÁVNEJ BITKY POD GRUNWALDOM.

BITKA POD GRUNVALDOM, TO JE JEDNA Z NAJVÄŽNEJŠÍCH ETÁP POLSKÉJ HISTÓRIE,

Vresk a krik prebíjal až nebesá.

Križiacka armáda prestala jestvovať. Poľské prenasledujúce vojsko zaujalo obrovský križiacký tábor, v ktorom bol, okrem malých oddielov vojska, nespôsobné množstvo vozov, nadzatých putami na Poliakov a mnoho vína, priprístaného na veľkú hostinu po víťazstve.

Slnko sa klonilo k západu. Spustil sa krátky dejak a mračná prachu pribil k zemi. Kráľ Vitold a Zyndram z Maszkowic, práve sa chystali na bojište, keď vtom začali prinášať pred nich mŕtvoly padlých vodcov. Litvania priniesli telo veľkého Majstra Ulricha von Jungingen, dopričané od sudlíc, zaprášené, zaliate jedzou a vystreli ho pred kráľom, ktorý žalostne vzdyhol, obzrel ohromnú mŕtvolu, ležiacu horeznačky na zemi a povedal:

— Napred!

— Napred! V šiku! Rovno! — zaznievali povely veliteľov.

— Rušaj! Bi zlosynov!

Pohli sa. Aby pochodovali rovnakým krokom a nemrívili rady, všetci naraz sa začali modliť:

Zdra-vas, Má-ria, mi-lo-sti pl-ná, Pán s Te-bou!...

Valili sa ako povodeň. Šli nájomné pluky aj miestne služobníctvo, šli dediční páni z Malopoľska a Veľkopoľska, šli Slezáci, ktorí sa pred vojnou chránili útekom do kráľovstva, aj Mazúri od Eľku, ktorí zutekali pred križiakmi. Celé pole sa rozvidnelo a zasvetilo od koncov oštepov a od kôs.

Nakoniec došli.

— Bi! — zvolali veliteľia.

— Uh!

Uľavilo sa všetkým ako za valitému silákovi, keď sa prvý raz zaženie toporom, a ďalej každý sekal, pokým mu len ruky a plúca vládali.

NOWA TURYSTYCZNA SZOSA NA PODHALU

Już w przyszłym roku Podhale otrzyma nowoczesną szosę o charakterze wybitnie turystycznym. Połączyc ona duży ośrodek obozów harcerskich, kolonii letnich oraz zimowisk młodzieżowych, jakim jest wieś Zubische w Zakopanem.

Szosa wyłożona będzie kostką i prowadzić będzie serpentynami przez zbocza Gubałówki, z której roztaczają się wspaniałe widoki na całą panoramę Tatr.

KEĎ POLSKÉ VOJSKÁ SPOLU S BRATSKÝMI VOJSKAMI LITVINSKÍMI ČESKÝMI A INÝCH NÁRODOV NA HĽAVU PORAZILI SPUTNÝCH KRÍŽIAKOV. DNES V ČASE OSLÁV TISÍCROČIA POLSKA OTVÁRAME ZOŽLTNUŤE STRÁNKY KNIHY HISTÓRIE.

w a l d o m

žobnictvo ich vystieralo pekne k sebe do radu a oni ležali ako sošaté jedle, s tvárami bielymi ako ich pláste a obrátenými hore k nebesám, s vyvalenými očami ako sklo, v ktorých zhasol hnev i pýcha, bojová zúrivosť i zdesenie.

K hlavám im pozapichovali všetky odňaté zástavy. Večerný vetrík raz vystrel, raz zvlnil farebné plátno, ktoré šuchotalo nad padlými, akoby ich uspávalo. Ďaleko v žiari zapadajúceho slnka bolo vidieť litovské oddiely, ako sa hali ukoristené delá, ktoré križiaci po prvý raz vzali do boja, ale vďazom nimi nespravili ani za mak škody.

Na vŕšku okolo kráľa sa zhromaždili najslávnejší rytieri. Tažko oddychovali a dívali sa na tie zástavy i na tie mŕtvy, ktoré ležali pri ich nohách, ako sa dívajú ženci na sožaté a poviazané zbožie. Strašný to bol deň a ukrutné ovocie tej žatvy, ale hľa, blížil sa veľký, požehnaný, boží večer.

Nekonečné šťastie sa rozliaľo vďazom po tvárich, lebo všetci pochopili, že to bol večer, ktorý urobil koniec biedy a trápenia nielen v tomto dni, ale na celé veky.

Hoci kráľ dobre vedel o obrovskej pohrone, jednako sa díval pred seba akoby prebudený zo spánku a nakoniec sa opýtal:

— Leží tu celý Rád?

Nato Mikolaj, námestok kanclára, poznajúc prorocstvo sv. Brigitu, povedal:

— Nadišiel čas, že im vyložili zuby a odfali im pravú ruku!...

Potom vystrel ruku a začal žehnať nielen tých, ktorí ležali tu v blízkosti, ale celé pole medzi Grunwaldom a Tannenbergom. V jasnom večernom svite a v priezračnom povetri po daždi krásne bolo vidieť obrovské, kadiace sa krvavé bojište, ako rozbúrené kúskami kopijí, rohatín, kôs, celými kopami mŕtvol, ľudských i konských, kde mŕtve ruky, nohy a kopytá stáli ako

1 — Na miestach starej slávy bude stáť pomník na počesť grunwaldských hrdinov.

palice. To žalostné pole smrti, pokryté niekoľko desaťtisíc mŕtvmi, siahalo ďalej, ako oko mohlo vidieť.

Po tom ohromnom cintoríne služobníctvo sa motalo a zbiehalo zbraň, odieralo brnenia s mŕtvy.

Hore zasa, na červenkastej oblohe, poletovali a krúzili kôdle vrán, krkavcov a orlov, kŕkajúc a ukrutne sa radujúce zo žranice.

Nielen poblúdil križiacky Rád ležal pri nohách kráľových, ale aj celá nemecká moc, ktorá zaplavujúc dosiaľ ako more nešťastlivé slovanské kraje, rozdrúzgala sa na polských prsiach v tomto dni vykúpenia.

Tebe, veľká, svätá minulosť, i tebe, obetavá krv, nech znie sláva a vďaka po všetky časy!

TYLKO JEDNA ODPRAWA CELNA NA GRANICY POLSKO-CZECHOSŁOWACKIEJ

Opracowano projekt nowego międzynarodowego rozkładu jazdy pociągów na okres zimowy 1958/59 i letni 1959/60. Został on ostatecznie zatwierdzony w październiku ubr. w Lipsku.

Z istniejących połączeń międzynarodowych uchodzi jedynie bezpośredni pociąg Gdynia–Praga. Rozszerzone zostanie natomiast połączenie na trasie Warszawa–Warna (Bułgaria). Dotychczas na trasie tej uruchamiano pociągi w miarę potrzeby. Od chwili wejścia nowego rozkładu jazdy będzie to już połączenie stałe i pociąg do Warny odjeżdżać będzie z Warszawy w każdą sobotę.

Ponadto Warszawa uzyska bezpośrednie połączenie wagonem sypialnym z Karlowymi Varami, a czas jazdy na trasie Warszawa–Budapest skrócony zostanie o blisko godzinę.

Pozycyjnym usprawnieniem będzie wprowadzenie w Międzylesiu i Petrovicach na granicy polsko-czechosłowackiej jednej łącznej odprawy celnej.

RAKETY

prof. dr inž. Rudolf Pešek

Co je to raketa? — Raketa je létající stroj, u ktorého se přitažlivost Země a odpor prostředí překonává tahem raketového motoru. Obvykle působí tah raketového motoru pouze na začátku letu, kdy raketa nabývá velké rychlosti; další část své dráhy pak již raketa prolétá bez pohonu.

Dnes se používá dvou druhů raketových motorů na tuhé pohonné látky a na kapalné pohonné látky.

Raketový motor na tuhé pohonné látky se v podstatě skládá ze spalovací komory s náplní tuhých pohonného látek a dýzy. Ve spalovací komoře se chemickým pochodem mění pohonné látky v plyny o vysokém tlaku a teplotě. Tyto plyny se prudce rozpínají a vytékají vysokou rychlosťí. Proud plynů, který vytéká jedním směrem, současně vytváří vysokou rychlosťí. Proud plynů, který vytéká jedním směrem, současně vytváří vysokou rychlosťí.

Takovýto raketový motor je — jak vidět — poměrně značně prostý: k jeho provozu není třeba čerpadel, turbin ani ventilů. V tom také spočívá známá spolehlivost těchto motorů.

Je-li třeba dosáhnout co největšího tahu a je-li důležité, aby motor pracoval po delší dobu, používá se raketových motorů na kapalné pohonné látky. Ve spalovací komoře raketového motoru vzniká velký tlak — asi 25 atmosfér i více. Mají-li být kapalné látky doprovázeny z nádrží do spalovací komory, je třeba tento tlak překonat. To se děje dvojím způsobem: buď jsou pohonné látky vytlačovány z nádrží tlakem plynu (plnění přetlakem) nebo odstředivými čerpadly (plnění čerpadly).

Při plnění přetlakem plyn pod tlakem asi 35 atmosfér vtéká do nádrží a vytlačuje z nich palivo a oxysličovadlo do spalovací komory. Zde se paliva spalují pod tlakem asi 25 atmosfér a při teplotě 2500 až 3000°C. Spaliny pak rozpínají a vytékají rychlosťí 2000—2500 metrů za vteřinu.

I tento způsob je dosti prostý, ale pro delší dobu provozu výhodný; je to způsob, kdy vahou nádrží tlakového plynu, musí rovněž být upraveny tak, aby vzdorovaly značnému tlaku, i vahou samotného plynu.

Jesliže má raketový motor pracovat po delší dobu — tj. asi jednu minutu či více — pak se obvykle používá plnění paliva za pomocí čerpadel, která dosti složitým způsobem (jsou uváděny do pohybu zvláštní turbinkou) dopravují palivo a oxysličovadlo do spalovací komory.

Ve spalovací komoře — jak jsme již řekli vzniká značná teplota. Chceme-li, aby raketový motor byl v činnosti delší dobu, je třeba stěny spalovací komory i dýzy chladit. Obvykle se to provádí tak, že část paliva před vstupem do spalovací komory protéká chladicím pláštěm, ujistěným kolem spalovací komory a dýzy. Někdy se část paliva vstříkuje malými otvory ve stěně spalovací komory, rozlévá se po stěnách a tvorí na nich tenkou ochrannou vrstvu.

Konečná rychlosť, které raketa dosáhne po spálení všech pohonného látek, je dána dvěma hlavními činiteli: jednak je to hmotový poměr rakety — tj. poměr počáteční hmoty rakety (když nádrž pohonného látek jsou plné) ke konečné hmotě rakety (kdy nádrž jsou prázdny). Za druhé je to výtoková rychlosť plynů vzniklých spálením pohonného látek.

S dnešními pohonnými látkami a konstrukčními materiály tedy nelze sestrojit jednostupňovou raketu, která by dosáhla t.z.v. kruhové rychlosti, potřebné k vypuštění umělé družice Země.

Pro dosažení vysokých rychlosťí se proto používá raket složených — vícestupňových. Vícestupňová raketa vzniká složením několika raket, jejichž velikosti se postupně zmenšují. Ukažme si funkcií takové složené rakety na raketě třístupňové.

První stupeň raket obstarává rozběh celé raket z nulové počáteční rychlosti. Po spálení pohonného látek první stupeň odpadne. V letu pokračuje druhý stupeň a třetí stupeň, poháněný motorem druhého stupně. Po spálení pohonného látek druhého stupně odpadne i druhý stupeň a v letu pokračuje poslední — třetí stupeň raket, poháněný vlastním motorem. Rychlosť raket se postupně zvyšuje, takže konečná rychlosť třetího stupně se rovná součtu charakteristických rychlosťí jednotlivých stupňů (když každý stupeň raket sám o sobě mohl dosáhnout rychlosť 2000 metrů za vteřinu, pak by po vyhoření pohonného hmot třetího stupně raketa dosáhla již rychlosť 6000 metrů za vteřinu).

STOWARZYSZENIE KULTURALNE POLAKÓW NA WĘGRZECHE IM. GEN. BEMA

BUDAPEST (PAP). W Węgierskiej Republice Ludowej rozpoczęte wkrótce oficjalną działalność Stowarzyszenie Kulturalne Polaków na Węgrzech im. gen. Bema. Obecnie działa już od szeregu tygodni komitet organizacyjny stowarzyszenia, a zjazd, na którym stowarzyszenie powołane zostało formalnie do życia, i na którym wybrane zostały odpowiednie władze, odbędzie się po zatwierdzeniu przez władze polskie i węgierskie statutu organizacji.

Stowarzyszenie im. Bema będzie organizacją skupiającą emigrantów polskich osiadłych od lat na Węgrzech, głównie w trzech miastach, mianowicie w Budapeszcie oraz Tatarenban i Komarom.

Na ďalekom východe žije vyše dvadsať rôznych národností mandžursko-tungskej a paleoázijskej rasy. Niektoré tie národnosti počítajú sotva niekol'ko sto osôb, ale majú ony svoje vlastné nárečie a kultúru.

Spisovatelia chabrovského kraja rozprávali nám o zaujímavom procese zrodu národných literatúr národností, ktoré donedávna nemali ani svoj jazyk. A preto s radosťou prijali sme pozvania Udehejcov z osady Gvasl'ugi ležacej v lone horského masívu Sichote Alinu, kde cedry dosahujú výšky až 42 metrov a v dolinách kvitne tajomný kořen žen'-šeň.

Na vrtul'ovych kozánoch letíme po hľadine Sichote Alinských riek. Okolo nás mihaú sa horské velikány zakliaťe to ticha a zelene a my nemôžeme odtrhnúť oka od tohto napínavého filmu. Keby nás tak nebodaj zočil Dersu, priateľ spisovateľa týchto končín Arseneva — iste by sa nazdal, že je to Akzzio scatou diabol, ktorý dodnes ešte mátoží v predstavách jeho plemena.

Ale keď po hodinách šialenej jazdy vystupujeme na pobreží Gvasiugi nás príchod si takmer ani nik nevšimme. Ovasiuganci sú privynutí na taký halas.

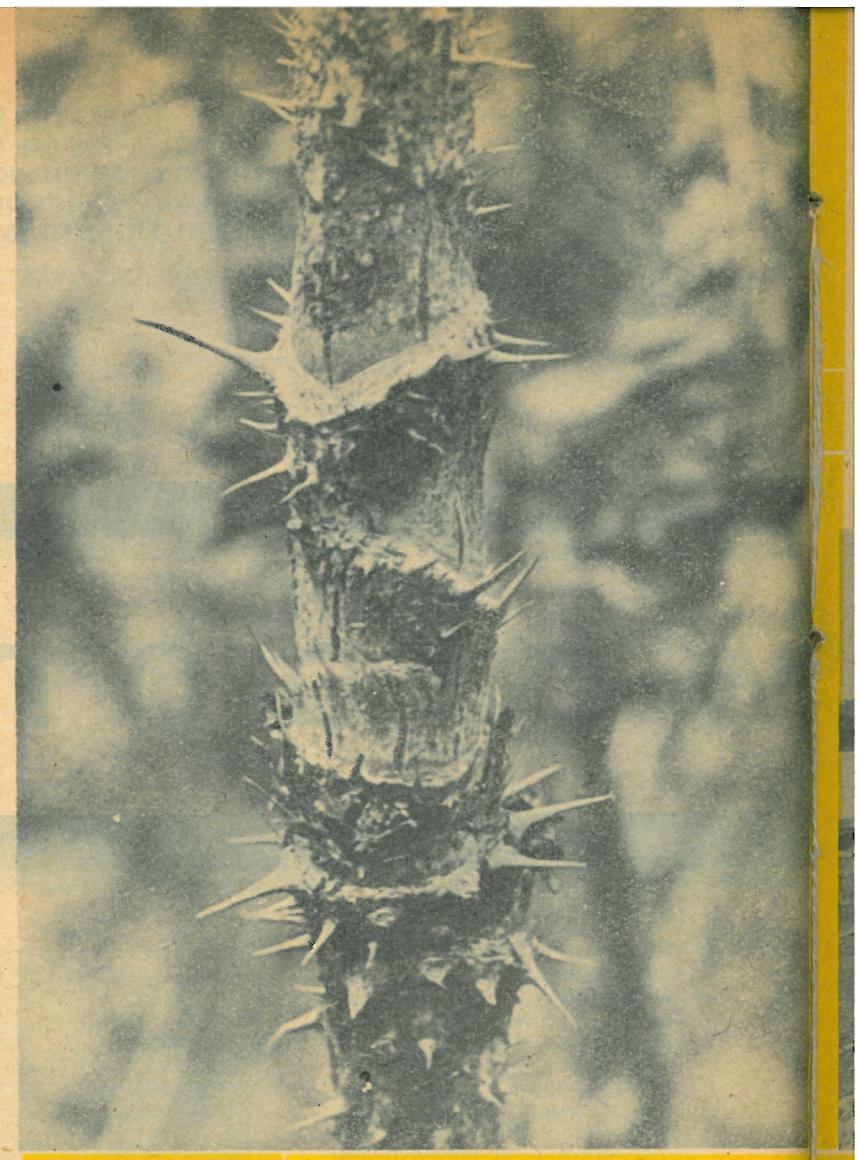
Osada Gvasiugi bola založená roku 1933. Udehejci sa nevenujú rolníctvu, hoci pôda je tu úrodná o čom svedčia vysoké úrody v záhradkách, ale sa venujú, tak ako ich otcovia i dedovia rybolostvu a lovú zveriny. Každý pol'ovník vpláca desať percent svojho zárobku do spoločného hospodárstva, z ktorého sa kryjú spoločné investície ako údržba elektrárne, nemocnica, škôlka a iné. Okrem toho kolchoz má farmu strieborných líšok.

Gvasiugi je osada malá, stratená v pustatine, ale kol'ko zázračných vecí sa tu deje. Rozprával nám o tom Grigorij Kuzmin, ktorý sem prišiel pred dvadsiatimi rokmi ako mladý učiteľ. Najväčším nepriateľom pri šíreniu osvety medzi kočovnými Udegejcami bol šaman, ktorý zmobilizoval „zlé sily“ proti učiteľovi. Dlhý bol boj — na jednej strane šaman a jeho veriaci a na druhej zapálený učiteľ, kniha, nemocnica, civilizácia. A dnes? Autorita Kuzmina je neotrasiteľná, Udehejci si ho oblúobili a plne mu veria. Veď mladý učiteľ celý svoj život posvätil zlepšeniu životných podmienok Gvasiugi, stal sa jedným z nich.

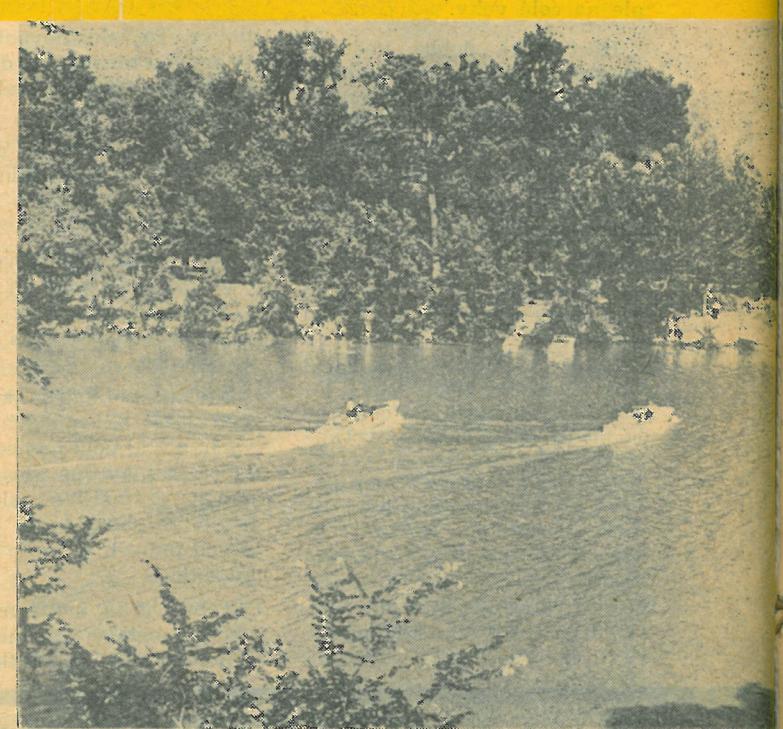
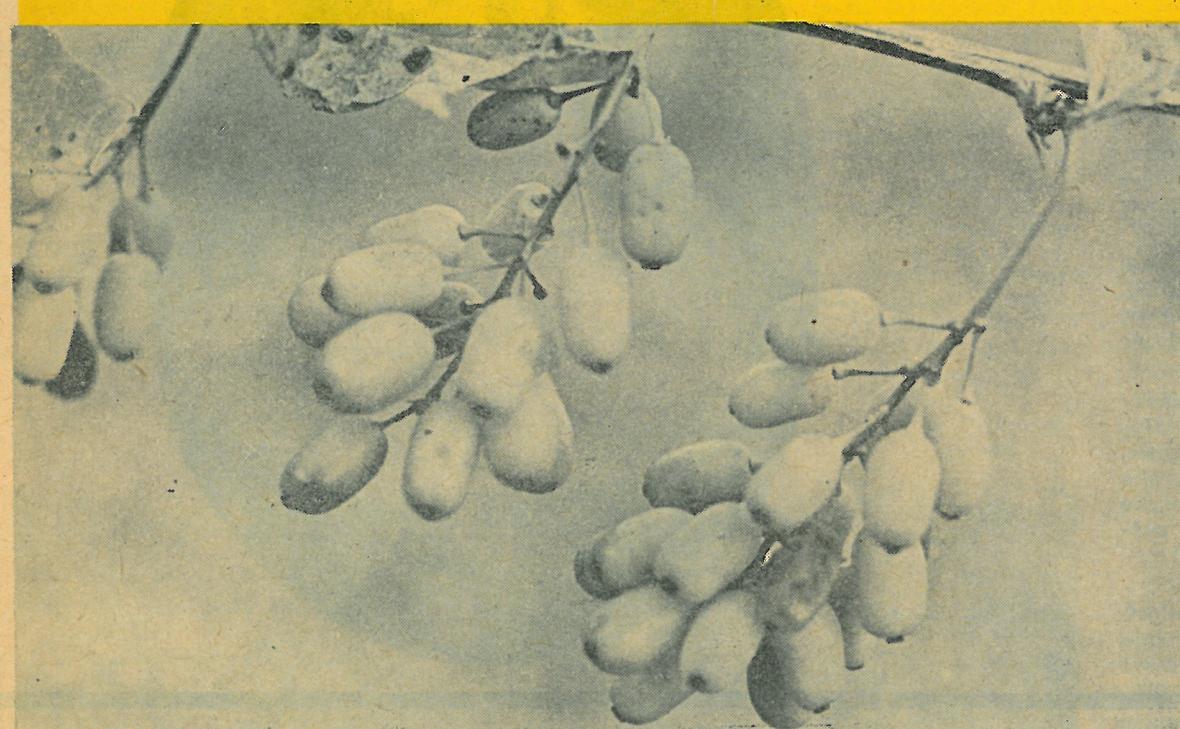
Udehejci sú ľuďmi obdarenými nezvyčajnou krásou, je v nich akási mäkkosť i nevinnosť, vrodená dobrota, ktorá si podmaní každého. Vyčodiač z domu nikdy nezamykajú dverí na klúč. Predtým boli často demoralizovaní a opíjaní čínskymi kupcami. Sovietska vláda urobila tomu koniec. Je zaujímavé pozorovať zmeny v spôsobe života Udehejcov, ako technika vrastá do ich každodenného života.

V hmlisté ráno neskorej jesene opúšťame horské masívy Sihote Alinu. Snehom pokryté štíty ostávajú ďaleko, ďaleko za nami a my si odnášame v srdci spomienku na milých pracovitých Udehejcov.

Dominik Horodyński

V HORÁCH SICHOTE ALIN

Dominik Horodyński

MOJEJ MATKY REČ

Ej, nešťastný ypsilon, koľko sličiek a bolestí zapričinil si nám v škole. Tie „hrúbky“ v diktátoch a mesačných úlohach! Ale keď sa ti tak človek zblízka prizrie vobec nevyzeráš tak strašne. Len si treba zapamätať niekoľko pravidiel a máme s ypsilonom pokoj na celý život. Tu sú:

- 1 — Po tzv. mäkkých spoluhláskach (č, š, ž, c, dz, dž, t, ň, i, j) pišeme v koreni domácich slov vždy i—i. Napr. v slovách: široký, cibuľa, tisíc atď.
- 2 — Po tzv. tvrdých spoluhláskach (g, k, h, ch, d, t, n, l) pišeme v koreni domácich slov vždy y—y. Napríklad v slovách: hydina, dymňa, lýtka, gyps atď. Výnimcoľne pišeme po tvrdých spoluhláskach i—i v zvukomalebných slovách. Napríklad: chichotáš, kikiríkaf, hijó, zhíknuf, tikaf (hodiny).

Ale pozor: na rozdiel od jazyka poľského v slovenčine niesmí vo výslovnosti rozdielu medzi i a y. Aj ypsilon vyslovujeme ako i. Všimnime si týchto slov: vyslovujeme ich rovnako, ale majú celkom iný význam:

byf (po poľsky istnieć)	bif (po poľsky biē)
pysk (pysk)	pisk (gwizd)
tykaf (niekomu)	tíkaf (hodiny)
typ (po poľ. typ)	tip (po poľ. typować)
vyla (napr. vlčica)	vila (dom)
výr (sova)	vír (krútiava v rieke)

Prečo freba dba na pravopis i—y.
Tretie pravidlo: Po tzv. obojakých spoluhláskach (b, m, p, r, s, v, z) pišeme v koreni slov i—i okrem niekoľkých vybraných slov, a ich odvodenín, v ktorých pišeme y—y. Tie vybrané slová sú:

Po b: by, býk, bylina, Bytča, byf (tzv. jestvovať), byvol, obyčaj, kobyla. Ale s i pišeme: bif (palicou), zbijat, dobit, bídlo, bisfu. Po m: my, mykat, mylif sa, myslief, myš, myto, myť, hmýrenie, čmáry, hmyz, smyk, šmyk, žmýkať. Ale s i pišeme: mi (mne), milý, Milka, misa, miňat. Po p: pýcha, pýr, pysk, pýtať sa, pýtel, pytliač, kopyto. Po r: ryba, rynčať, rýži, ryha, rýchly, rýpat, rysavy, rys, ryt (zem), bryzgať, hryst, kryna, koryto, kryť, prýštit, strýc, trysk, trýzní, poryv, štvorýlka, rytier, ryža, bryndza. Po s: sychravý, sýčať, sýkorka, syn, sypať, syr, sysy, sýty, vysýchat. Po v: vy, vydra, výňa, výr, výskaf, vysoký, výžla, výť(vlk)zvýk. Po z: jazyk, nazývať. Po l: lyko, lysý, lýtka, lyžica, biýskat sa, mlyn, plyn, plýtky, slýchať, vplyv, zlýhať, polynok, vzlykať. Po t: ty, tyl, týrat, týždeň, stýk, štrýci, motyky, motyl, ostychat, svätynia, predtým.

A kde sa piší i—i v koncovkách?
Zapamäťajme si:

- 1 — v 1. páde množného čísla životných podst. a príavných mien: veľkí chlapí, matkini príbuzní, mnohí atď.
- 2 — v koncovke — in, ina, ino privlastňovacích príavných mien: matkin, sestrin, robotníčkin,
- 4 — v koncovke — ovi: chlapovi, víťazovi,
- 5 — v 6. páde: na zemi, na stepi, v tanieri, v mori,
- 6 — v koncovkách ženských podst. mien vzoru ulica, dlaň a kost: večeri, zemi, krvi, osi, atď.,
- 7 — v koncovkách podst. mien vzoru vysvedčenie: v perí, svedomí, v potrubí,
- 8 — v 2. páde množ. čísla všetkých rodov: peňazí, konopí, mori atď.,
- 9 — v koncovke — mi, ami: synmi, peknými, nami atď.,
- 10 — v koncovkách zvieracích príavných mien: husí, páví, kozí, žabích atď.
- 11 — v koncovkách slovies: robím, robíš, robi atď.
- 12 — v rozkazovacom spôsobe slovies: utriť, zavrite! atď.
- 13 — v koncovke slovies-li: spievali, ženy robili atď.
- 14 — v cudzích slovách: kino, film, chirurg, história atď.

V ostatných prípadoch sa po tvrdých spoluhláskach y—y po mäkkých i—i. Však to nie je tažké? Len treba chcieť.

Emil Benčík

JELEN S ČIAPKOU Rudo Moric

To, čo vám teraz rozpoviem, — začal už svoj posledný príbeh o jeleňoch, — pritiaľo sa mi iba raz v živote, aj to už pred tridsiatimi rokmi.

Práve som sa plietol po záhrade, keď dobehol jeden z mojich horárov. Ledva lapal dych a pot sa mu cícerkom lial z čela.

„Pán revírik pán revírik“, habká milý Kaška, „Videl som jeleňa s čiapkou!“

„Aleže netáraj! Čerta rohatého si videl, nie jeleňa s čiapkou,“ smejem sa vyjavenému horárovi. Ved naozaj, ktože to slýchal, vrah jeleň s čiapkou!

Kaška sa začal veriť, dušovať, že veru tam a tam v smrekovej siatine sa mu mihol jeleň, ktorý namiesto parohov mal na hlave akúsi čiapku.

„Bežal som vám pozrieť na stopu, a tá ako od kravskej paprčky, poriadna bola“, vykládal horár ďalej, keď sa už bol trochu uspokojil.

Nijako mi nešlo do hlavy, že by bol na svete nejaký jeleň s čiapkou. Ale ani Kaška nezvykol tárať dve na tri. Nuž vari predsa len na tom čosi môže byť.

Odkiaľže sa, paskuda jelenia, mohol sem zatúlať? hútam. Bolo to pred rujou a vtedy jelenie vandrujú z miesta na miesto. Nuž aj tento, ak sa to len Kaškovi nesnívalo, musel odkiaľsi k nám prísť, lebo veď som si poznal revír ako vlastnú dlaň.

Ihneď som sa vybral na lesnú správu, reku, čo s tým ohavníkom urobil. Iba čo mi revír špatí... A na správe rozhodli zaraz usporiadaj na jeleňa s čiapkou poľovačku.

Ja som doviedol strelov, Kaška zase pozáhal honcov. A vybrali sem sa na miesto, kde horár zbadal toho čudáka. Pred obedom už sme tam boli.

Vietor sme mali priaznivý, jeleň, nás nemohol zvetriť. Začal som rozstavať strelov, horár zase viedol honcov na ich stanoviská. Všetko sa muselo diať opatrné, ticho, aby nám korisť nevykľzla z pasce.

Sám som si vybral miesto povýše potoka, kde podľa mňa nás jeleň sotva pôjde. Nech si, reku, páni zo správy strelia.

Zatrúbil som a poľovačka sa začala.

Deň bol krásny. Obloha bez jediného obláčika a slnko až nemilosrdne pražilo.

Honci kdesi vpredu prečasávali húštiny. Ja som sa uvelebil pod vysoké bučisko. Guľovnicu som oprel o strom a sám som sa pohodlne natiahol do trávy. Veď aj tak tađe jeleň nepotiahne.

Ušla čajsi polhodinka, keď zrazu počujem dupot. Čo to? Zdvihnem sa na lakte a hľadím k potoku, odkiaľ sa to ozýva. Ale nič. To len srna aj s dvoma mláďatami presadila cez potok. Prebehli, a zas bolo ticho....

Z dlhého času som pozoroval pestrofarebné pávie oko, čo sa usadilo na blízky kameň, rozprestrelo krídelká a kúpalo sa v slnečných lúčoch. Tak sa minula ďalšia polhodina.

„Už ho my veru nedostaneme,“ prestávam dúfať. „Iste prešiel inde, kym sme sa sem vyšverali.“

Zapálim si cigaretu, lebo sme mali stále dobrý vietor, a sediacky dumám o tom nezvyčajnom jeleňovi. Čo to len mohol mať na hlave miesto parohov?

A iba keď vtom počujem, ako kdeśi predo mnou druždi haluzie. „Ej, to muši byť kusisko,“ myslím si. Už podľa zvuku som vedel, že to nebude inšie ako jeleň.

Nastala chvíľka napäťeho ticha.

Zatiaľ som vstal, pripravil si guľovnicu a čakám opretý o buk.

Teraz sa drugot ozval bližšia.

Dív si okále nevyočím. Najradšej by som nimi aj tie húštiny prevŕtal.

A naraz sa vám na zvieracom chodniku objaví silný, vysoký jeleň. Ozruť! A dív sa svete — bol to on, jeleň s čiapkou. Naozaj, čosi ako čapica mu sedí na hlave.

Nemal som veľa času na obzerať. Zalíčim, už len kohútik stisnúť. A v tom sa jeleň postaví za stromy a pozoruje okolie. Srdeč mi búcha, akoby to sám jeleň kopytami dubasil. Ani nedýcham...

Konečne sa neobyčajný jeleň pohol a zamieril do starej hory. Stále sa obzeral dozadu, iste zacítil honcov. A ako sa tak obzera, v tom momente som ho zložil. Na prvý výstrel sa zviesol na zem.

Bežim k nemu, ale už ani ostatní keď začuli výstrel, nečakali na svojich miestach.

„Ale je to opacha!“ hikali všetci.

A naozaj! Podľa zubov a prepadnutého brucha jelenisko mohlo mať dobrej pätnásť rokov.

Potom sme začali obzerať tú jeho čiapku. Vlastne to ani nebola čiapka, iba zdaleka sa tak zdalo. Jeleň namiesto parohov mal akési taniere, ktoré mu padli až na oči. Na okrajoch boli akoby očipkovane a bohatu vyzdobené perlefou. Naozaj, neobyčajný prípad!

— Ale ako to, ujo, — namiesto parohov akési taniere? — bol som náramne zvedavý.

— To sa stalo tak: jeleň musel byť poriadny survalec — bitkár. Nuž po zhodení parohov zaiste naraził hlavou do čohosi tvrdého a poškodil si pučnice, viete, tie vypukliny, odkiaľ vyrastajú parohy... No a z poranených puční už nevyrástli parádne parohy, ale takéto čudá.

Prikývol som, že rozumiem. A ujo dokončil rozprávanie.

— Bol som rád, že sa mi podaril taký krásny úlovok. Najviač som sa tešil na trofej, to ako na tie taniere. Vyvesím si ich, reku, v izbe; či len budú ľudia vyvaľovať oči! Ale klepli mi zuby naprázdno. Riadiť zo správy začal mi vyhúdať okolo uší: Vy ešte na takého naďabite, ešte ste mladý a hento toto... A veru, keď si vtedy pán niečo zmyslel...

A ujo hodil rukou, akoby odháňal od seba tie staré časy, čo sa mu vtišli do myse.

— A odvtedy darmo zháňam takú trofej do svojej zbierky. Ved jeleň s čiapkou nie je každodenný prípad.

Na Tajvane vravia delá

Posledné politické udalosti, najmä sovietska iniciatíva v otázke Berlína odsunuli trochu stranou problém Dalekého Východu. No nemožno zabúdať, že otázka Tajvana je stále nevyriešená a v úzine deliacej „Zátoku terás“ (doslovné preloženie názvu Tajvan) od čínskeho pobrežia vratia delá.

Už niekoľko mesiacov trvajú vo Varšave rokovania medzi Ľudovou Čínou a Spojenými štátmi na úrovni veľvyslancov, zatiaľ čo v tajvanskej úzine neprestáva delový dialóg. A taký dialóg je nebezpečný pre zachovanie mieru na svete.

Čo je príčinou čínsko-amerického konfliktu? Odpoved na túto otázku dá nám už samotné chronologické zostavenie istých závažných faktov:

Začnime hoci od tých všeobecných:

Tajvan zaujíma priestor o rozlohe 36 tisíc kilometrov štvorcových a má 8,5 miliónov obyvateľov, z čoho sedem miliónov sú tajvančania, potomkovia Číňanov v provincii Fukien, ktorí sa tu usadili pred 300 rokmi. Zbytok sú Čankajškovskí úradníci a vojaci, ktorí ustupujú pred Ľudovou armádou usadili sa tu na prelome roku 1949–50.

V 16. storočí na krátky čas tento „ostrov ryžových polí na morskom pobreží“ — ako ho populárne nazývajú Číňania, opanovali Portugálii a dali mu názov „Illa Formosa“ (krásny ostrov). Portugálcov

vymenili Holandčania. Ale už od XII. storočia Tajvan je integrálnou časťou Číny. Okolo 50 rokov (1895–1945) okupovali Tajvan Japonci. Prináležnosť Tajvana do Číny potvrzuju uznesenia tajvanskej a postupímskej konferencie. V uznesení káhirskej konferencie čítame:

„...prinavrátené budú Čínskej republike všetky územia, ktoré okupovalo Číne Japonsko, menovite Mandžursko, Formóza a Rybárske ostrovy (Peshadory).“

Kým však došlo k vyriešeniu tejto otázky v Číne povstala Ľudová moc. A to bolo na príčine, že Spojené štaty zmenili svoje stanovisko. Truman, pravda, ešte v roku 1950 potvrdil prináležnosť Tajvana k Číne, ale to boli už len slová. V americkej politike „studenej vojny“ je Tajvan zápalným bodom.

Napriek svojim záväzkom a proti životným záujom ostrovianov, pre ktorých je odluka od čínskej pevniny väznom národnohospodárskej stratou, Spojené štaty protivia sa návratu Tajvana k Číne udržujú tam fakticky okupačný stav. Deje sa to prirodzene za súhlasu Čankajškovej kliky, ktorá v amerických bajonetoch vidí jedinú zárukou udržania súčasnej moci.

Takýto stav je abnormálny nielen zo vzhladu na historické práva Číny, ale je zároveň nebezpeč-

ným pahrebištom novej vojny v blízkosti pobrežia Ľudovej Číny. Z Tajvana podnikajú Čankajškovci pirátske útoky na čínske lode, pribrežné ostrovy a ostrovky patriace Číne.

Je len samozrejmou vecou, že Ľudová Čína sa rozhodla rotať tento gordický uzol a raz navždy prinavratiť čínsky Tajvan Číne a nedopustiť, aby čínske územie bolo ohivkom v refazi americkej politiky „studenej vojny“. V tom je podstata dnešného tajvanského konfliktu, v ktorom, pravda, zhodne s právom historickým je nepochybne na strane Ľudovej Číny.

Vývoj ukazuje, že i napriek Dullesovým výpadom a vyhláseniam nemôže sa tento konflikt vyriešiť inak než v prospech Číny. Ani vojenská pomoc Čankajškovi a idea vytvorenia druhého Čínskeho štátu nevydržia skúšky času. Ľudová Čína chce mierovou cestou, rokováním vyriešiť tajvanský konflikt, ale so zbraňou v ruke brániť si bude svoje územné práva v záujme vlastnom i v záujme svetového miera.

Tajvan položený 180 kilometrov od Čínskeho kontinentu a susediace s ním Rybárske ostrovy, Quemoy a Motsu čakajú na oslobodenie a unormalizovanie života. A určite sa toho dočkajú, že spolu s celým čínskym národom budú môcť slobodne budovať lepší život.

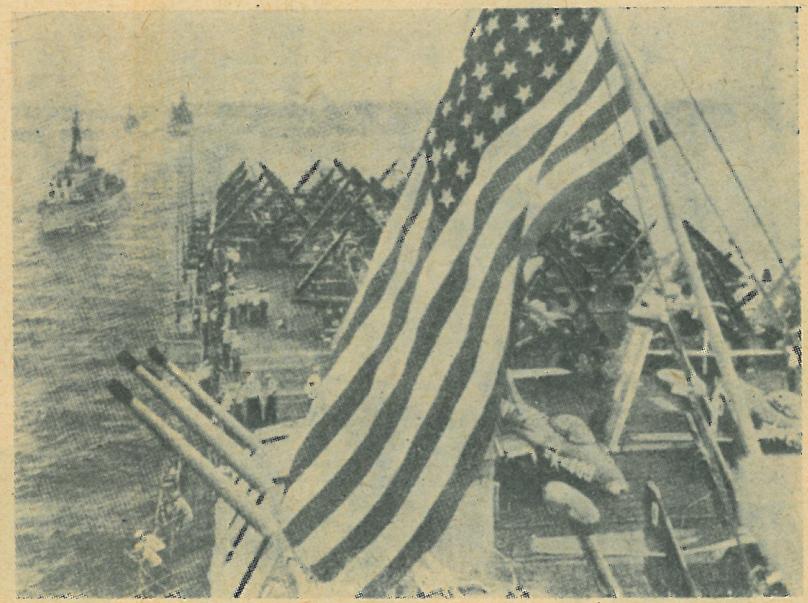
W. WARDECKI

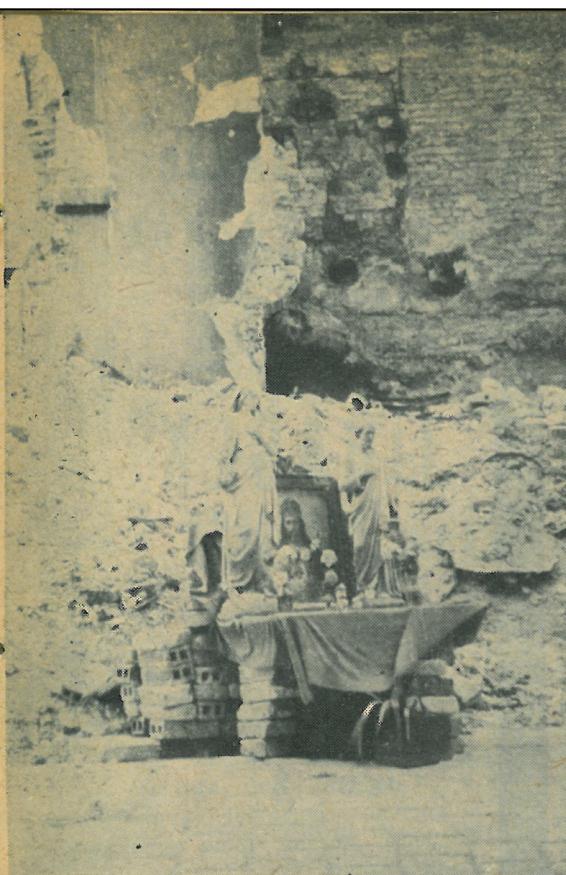
Cínske deti sbírají dárky pro obráncu hranic své velké vlasti.

Cínsky dělostřelec na staniště.

Americká flota hlídá taivanskou mořskou úžinu.

Dokumentárni fotografie z prvých dní po osvobození Varšavy. Jsou tak výmluvné, že nejsou potřebná vyjasnění.

NAŠEJ VISLY BREHY

Je tomu pekných pár rôčkov čo Juraj Lenartowicz v krajine sovietskej v Sielcach nad Okou prizerať sa poľskej uniforme. Vtedy ešte netušil, že v meste nad Vislou, je akýsi Žeraň — štvrt polozbúraných chatrčí krytých podtúchnutou slamou. Iné veci mu vŕtali v hlave.

Lež náhle mení sa beh jeho života. Je poľským vojakom... Miňajú sa dni i mesiace. V úmorných i vyčerpavuj-

vými útokami rozdrvilo hitlerovské vojská pod Jablonnom. Sovietska armáda bok po boku s I. Armádou poľského vojska dobijajú Pragu. Tak akosi hovorí sa o tom v strohých vojenských zprávach. Ale pre vojáka, takého ako je nás Juraj Lenartowicz ináč vyzeral onen krátky podjesenný deň s automatami v ruke cez pekelný oheň diel i gulometov. Často vyhladovení, unavení drali sa dopre-

Na uliciach Pragi zúrili ešte boje a ľudia sa už bratali z vojakmi. Staršina Bondarenko z Ukrajiny zoznámil Lenartowicza s Alexandrom. Alexander bol robotníkom vychovaným — ako sa to vraví — na žeraňských pieskoch sídlisu varšavskej chudoby. Vymenili sotva pári viet a Lenartowicz nevedel ešte, že sa stretne v celkom iných podmienkach.

17. januára 1945 hlavné mesto Poľska Varšava bola osloboodená

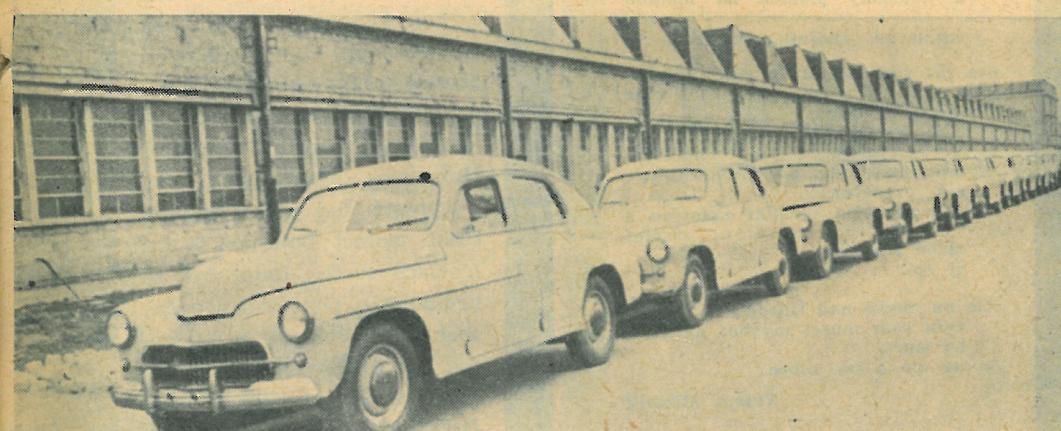
* * *

Juraja Lenartowicza a Alexandra Pietrawa som stretol pred šiestimi rokmi na svojich reportérskych potúlkach. Pracujú na Žerani — Alexander, člen KSP je modelárom v Automobilových závodoch a Juraj Lenartowicz pracovníkom v oddelení technickej dokumentácie. Obyvateľ a Osloboditeľ Žerane stretli sa na jednom pracovišti. Ich známy staršina Bondarenko padol 17. januára. V ten samý deň, keď nad oslobodeným Žeraňom zaviala poľská zástava.

Vráťme sa však do prítomnosti. Starý Žeraň zmenil sa na nepoznanie.

Obrovské fabričné haly Automobilových závodov tiahnu sa až k prístavu na Visle. Cementáreň, elektráreň a iné závody raz navždy si dobili aj žeraňské piesky.

M. Brzoza

Jedna z hal varšavské továrny na osobní auta na Žeraná, kde pracuje hrdina našeho vyprávění.

cich cvičeniach i ťažkých bojoch. Front napreduje, široká Oka zostáva čoraz ďalej za nimi, chlapcami s piastovskými orlami na šiltach. V podjeseň sovietske letectvo blesko-

du cez Staré Bródno, Mariáv, Žeraň, zahrávajúc si často so smrťou. Veď boli už vo Varšave. Spozna Visly hľadela na nich cez kýpte ruin, smutná, blízka milovaná Varšava.

SLOVO K RODIČOM

Ponosoval sa mi istý učiteľ z Jablonky, že rodičia neposielajú staršie a odraštenejšie deti do školy. „I teraz mi ich zo štrnásť nechodom“, vravel. Povedzte, čo vystrieť z takých detí? To som mu nepovedal, lebo sám to vie najlepšie, tak ako to vie každý rozumne uvažujúci človek. Veď naozaj, čo je hodný človek bez základného vzdelania, aké má možnosti uplatniť sa. Až srdce bolí, že najdú sa u nás ešte rodičia, ktorí bránia svojim deťom chodiť do školy a pripravujú im z vlastnej viny smutnú budúenosť.

Namieto toho, aby sa tešili, že škola z ich dieťaťa urobí vzdelaného, inteligentného a kultúrneho človeka, pripraveného pre život — nestarajú sa či ich dieťa chodí do školy a učí sa. Naopak, ešte mu v tom bránia. Necheem byť zlým prorokom, ale bude pre nich trpkým sklamáním, ak im vlastné dieťa hodí do tváre výčitku: prečo ste ma nenechali študovať, mohlo zo mňa čosi byť... A takto? Čo bude zo mňa bez vzdelania, načo som súči v dnešnom svete, kde sa môžu uplatniť len ľudia vzdelaní.

I rolník už nemôže hospodáriť tak primitívne ako hospodári jeho dedovia. Bez znalosti modernej agrotechniky, veterinárstva, nových obrábacích strojov sa dnešný rolník nezaobídze.

Naďaste, je čoraz viac rodíčov, ktorí sa ináč pozerajú na budúenosť svojho dieťaťa. Chápo, že jedine škola, kniha, učiteľ zabezpečia ich dieťaťu budúenosť. Poznám nejedného rodiča, biedného, ktorý takto hovorí: „Keď som už ja nemohol chodiť do školy, nech aspoň moje dieťa môže študovať.“

A posledný grajciar dal by za to, aby jeho syn či dcéra mohli vyštudovať a mať lepší život, než mal on.

Nuž obraciám sa na Vás, rodičia z Jablonky, Pekelníka, Zubrice, jednej i druhej, na Vás rodičia zo Spiša: nebráňte svojim deťom cestu ku vzdelaniu. Nech Vaše vyškolené, inteligentné dieťa je Vašou hrdosťou a pýchou.

E. Bemil

Podporujte svoju „Společnosť“ a jej časopis „Život“
konto VII O/M Warszawa Nr 1531-9-1283
Posílejte svoje oznamy a reklamy do „Života“
adresa redakcie: Warszawa Wiejska 12 V p. tel. 21-15-41

„Songy Paula Robesona“

Kdo by neznal hlas Paula Robesona? Kdo ještě neslyšel jeho bas, měkký jako samet, v písni o míru, o chlapci u řeky, o Joe Hillu, v písničkách ruských, čínských, amerických? Jeho „songy“ rozehrávaly španělské antifašisty při obléhání Madritu, provázely bojovníky za svobodu v Asii i Africe. Prostí lidé celé zeměkoule ho milují. Robeson je skvělý umělec, který svůj velký talent zevnitř boji o práva černochů, boji o mír a přátelství mezi národy.

Od r. 1950 jsme jeho hlas slyšeli pouze z gramofonových desek. Robesonovi bylo totiž zakázáno opouštět USA a to z toho důvodu, že odmítl poslušnost komisi, která zkoumala protiamerickou činnost. Začalo pro něho období bojkotu jeho umění, bylo mu zakázáno vystupovat v americkém rozhlasu, žádné gramofonové závody se neodvážily nahrávat kteroukoliv jeho písni. Až zase po letech se Robeson vrátil do Evropy, navštívili Anglie a pomýšlali také na příjezd do Polska.

Paul Robeson, dnes již sedesátník, pochází z rodiny presbyteriánského kněze z Princeton (stát New Jersey). Byl vychován v liberálních tradicích. V mládí byl přijat na universitu, kde studoval práva. Později studoval na universitě Columbia v New Yorku, kde bydlel v černošské čtvrti Harlem. Byl zaměstnán v advokátní kanceláři, ale později vstupuje do Princeton Theatre Group. R. 1925 má svůj první koncert černošských písni, ale již tehdy touží po roli Otella. Toto přání se mu splní později na scéně londýnského Savoy Theatre. Z Robesona vyrůstá skvělý zpěvák a výtečný herec. Po válce účinkuje na koncertě v Albert Hall, Unit Theatre, na Madison Square Garden. Pořádá 500 koncertů s výtěžkem pro Pokrovou stranu. Po léta působí ve hnutí obránců míru. Pořádá koncerty v Moskvě, Praze, Varšavě, Budapešti, Londýne. Atentát, který byl na něho spáchán v Peekskill měl za následek, že se Robeson stal živým symbolem antifašistické, pokrovové Ameriky. Potom znova řada koncertů a rostoucí šikany ze strany amerických úřadů. Robeson, člen Světové rady míru, je v té době několikrát vyznamenán, mezi jinými Mezinárodní cenou míru. Amerika mu současně zamýká cestu do světa.

Anglický týdeník New Statesman and Nation, který je dalek sympatií ke komunismu, charakterizuje Robesonoovo umění těmito slovy: „Obránci prostých lidí, bojovník za jejich svobodu, okouzljící zpěvák, jakého kdy slyšela naše generace“.

KRITI- CKOU KAME- ROU

Szkoła Podstawowa v Zubrici. Jedného dňa do terajšia tabuľa „Szkoła Podstawowa ze słowackim językiem nauczania“ zmizla a na jej mieste zjavila sa tabuľa, ktorú vidite na obrázku. Čo to je takto v poriadku?

Hanba sem hanba tam, ale toto miesto naiste neslúži školskej hygiene. Co na to povie raditeľstvo školy?

Nech sa už zubričania na nás nehnevajú, že sme si práve ich školu vzali na mušku, ako sa to vratí. No my si skromne myslíme, že takéto blaťo po kolená na školskom dvore, neslúži veru ku cti Hornej Zubrici ani riaditeľstvu školy.

WROCŁAW

Po katedrálnych vežiach poletujú holubi.
Ranený chrám sa ako mračno vzpína.
Hrob blahoslaveného Česlava bomba rozbita.
Na gotickom okne gótska silna.
Eo et video:
deti už vedia načahovať po groší,
večer tma hustne ako cmar
a hviezdy plameň na hladine vody
rozmarne, zbojník, buntoší.
Sto ráz som kládol do rúk svoju tvár
a vravel srdcu:
Nad všetkým zrúcaným a vyhoretným
mlč, ako keby sa nič nestalo,
ako predtým.
Jak predtým vzbírki radosť a zasvet
alebo zasmút, či spi.

Ale na moste nad Odrou
veľa som musel myslieť na svet,
na smrť, na zlo a na dobro.

Vojtek Mihálik

OD ORAVY DÁŽD IDE

Od Oravy dážď ide,
už môj milý nepríde;
prišiel by on, jaj, Bože,
pre zlé cesty nemôže, nemôže.

Ani je to chyba tá,
žeby bola cesta zlá;
ale ľudské jazyky
majú veľké praktiky.

Príďže, Janík, príďže, príď,
až keď budú štyri biť.
Štyri bilo, päť bilo,
milovanie chybilo.

Štyri sviece zhoreli
a tej piatej do poly;
Janík dvere otvára.
už tá piata dohára:

Smutne, pomaly

Slov. a spev. J. Š.

Od O - ra - vy dážd i - de už môj mi - ly

ne - pri - de, pri - šel by on, jaj, Bo - že,

pre zlé cesty ne - mo - že ne mo - že

L'UDIA KTORÝCH
HODNO POZNAŤ

ALOJZ JIRÁSEK

„Pochádzam z rodu pôvodne gaudovského. Jeho dejiny sú prosté: osudy českého sediaka sú jeho osudy. Mnoho je v nich útlaku a tie najstaršie sú najhoršie: nevolnosť a hrdlačenie“ — tak spomína Alojz Jirásek na svoje detstvo. Nie, kto tak intenzívne pocífoval svoje sediacke korene, tomu utrpene ľudu a jeho osudy nikdy nemohli byť cudzie. Neboli ani Jiráskovi. Práve naopak. On, profesor historie, stáva sa živým kronikárom osudov svojho národa. Mal 22 rokov, keď začal písat svoj prvý historický román Skaláci, aby si ním postavil fundament pre gigantický oblúk svojho diela, posväteného národu. Potom prišli Skaly, Psohlavci, Staré povesti české, Filozofická história, Proti všetkým, Temno, Ján Hus. Diela, v ktorých majstrovsky zobrazil najslávnejšie stránky dejín svojho národa, jeho nádeje a túžby, jeho duchovnú a morálnu tvár. On najplnšie, najširšie a najpravdivejšie podal obraz minulosti svojho rodu a bol to obraz, ktorým sa oduševňovali a zapalovali generácie českých vlastencov v boji o národnú nezávislosť a lepší sociálny poriadok. Hrdinovia Jiráskových diel — prostý ľud alebo odbojní česki jedinci bojujúci v intenciach svojho ľudu stali súhrdinami v prítomnosti v časoch najťažších pre český národ. Za hitlerovskej okupácie český národ obracal svoje oči k Jiráskovmu dielu, aby sa pookrial v slávnej husitskej tradícii svedčiaci o sile a sláve českého národného ducha. Jiráskovo dielo stalo sa symbolom nezničiteľnosti národných hodnôt, lebo Jirásek vyjadril svojim mnohosvázkovým dielom tie obdobia českéj histórii kedy český národný duch vypäli sa k svojmu kulminačnému bodu — takou bola doba husitská, odboja a rebélie.

Preto dnes — ako to poviedal prezident Klement Gottwald — hlásime sa k Jiráskovi, a je nám blízky, že vo svojom diele majstrovsky vystihol, ktoré naše tradičie vedú dopredu, k slobode a k rozvetu národa. Jeho tvorba nás učí správnemu pohľadu na našu minulosť, posilňuje naše národné sebavedomie a napĺňa nás dejinným optimizmom a vierou v tvorivé sily ľudu.

B. Bemil

NAŠ FEJTON

Leonard Wallich

KRÁLOVNA KRÁSY

Lucinka nebyla ošklivá dívka a proto jsem jí také nabídlo, že se co nejdříve vezmeme. Souhlasila. Poněvadž však měly být v našem městečku za tři týdny volby královny krásy, rozhodla, že na radnici půjdeme teprve potom. Chtěla totiž kandidovat na titul královny krásy a železné předpisy připouštely do konkursu výlučně svobodné.

Nijak zvlášť se mi ten odhad nelíbil, ale konečně — těch pár dní jsem mohl ještě počkat.

V konečné soutěži dobyla Lucinka první místo, a tím i právo — a vlastně čestnou povinnost — zúčastnit se voleb okresní královny krásy.

V souvislosti s tím byl náš sňatek odročen, protože volba okresní královny se měla konat za měsíc a předpisy byly přirozeně stejně přísné, jako při volbě královny městské.

Skřípal jsem zubama, ale později, když mi lidé gratulovali k snoubenině úspěchu, začal jsem se dokonce usmívat. Měsíc rychle učele — utěšoval jsem se — a budu mít ženu, kterou mi všichni budou závidět. Leda že by... Ale ne, v okresním měřítku Lucinka jistě „neprojde“. Tak krásná zase není.

Ale Lucinka „prošla“.

„Prošla“ taky za čtvrt roku ve volbách krajské královny. Samozřejmě pořád jako svobodná.

Začal jsem uvažovat o své situaci střízlivě. V dalším čtvrtletí ji čekala další soutěž o titul královny Polska, za půl roku volby královny Evropy, za rok volby královny světa, a potom turné po obou polokoulích. Stále a všude jako svobodná. Spočítal jsem si to. Vyšly mi víc jak dva roky mládeneckého života. A přece už tehdy jsem opatrně ukryval začínající lysinu.

Ne! — vzbouřil jsem se a příštího dne jsem šel do kina s Markétou.

Svatba byla za měsíc.

Nebylo žádných odkladů. Markétce totiž nehzrozil absolutně žádný titul královny krásy.

V poslednom čase si veda všíma nebezpečný cit — žiarlivosť. Normálna žiarlivosť bola definovaná ako bolestný vnem, podozrenie alebo pocit poníženia pochádzajúci zo strachu alebo nedôvery voči inému. Žiarlivosť je hnutie mysele, za ktoré sa hanbíme. Z toho dôvodu sa k nemu nepriaznávame, snažíme sa ho zakryť. No každý z nás býva občas prepadnutý nepríjemným pocitom, keď jeho žena je príliš obletovaná mužmi, alebo muž venuje nevyčajnú pozornosť inej žene. No stáva sa to i vtedy, keď naši spolužiaci majú lepšie vysvedčenie, spolupracovníci sú úspešnejší ako my, súrodencom sa dostáva v rodinnom kruhu viac pozornosti. To sú však normálne pocity žiarlivosti.

Psychiatri však tvrdia, že žiarlivosť za týmito normálnymi hranica-

mi je už duševná choroba a má byť liečená práve tak ako iné choroby. Žiarlivosť začína už u detí. Keď ju

R A D Y
T E T Y
D O R Y
LIEČME SA ZO
ŽIARLIVOSTI

jemne a ohľaduplnie nepotierame už od najútlejšieho veku, tažko je liečiť ju v dospelosti. Výchovou nadmieru žiarlivých detí možno do-

siahnuť veľké úspechy a podľa názoru lekárov mnohé trvalo vyrieť. Horšie je to s dospelými. „Ak ide o jedného z novomanželov, býva najúčinnejším otvorené si o veci pochovať vo chvíľach, kedy sú manželia najbližší. Z prípadu na prípad si podnetí k žiarlivosti objasňovať až sa do osiahne zhoda. Nesprávne je obviňovať chorobne žiarlivého druha zo žiarlivosti otvorené, tým sa len zvyšujú jeho komplexy menejennosti a podnecuje priateľstvo.“

Nanajvýš nezodpovedné je úmyselné vzbudzovať vo svojom druhovi žiarlivosť len preto, aby bol k vám viacej pripútaný. To je nešťastná „taktika“ málo vzdelaných žien, ktoré si takto stŕpčujú a pripravujú nešťastný život.“

Liečme sa zo žiarlivosti.

ŽEHLÍME KOŠELE

Pranie pánskych košiel je namáhavé, ale v porovnání so žehlením je to len hračka. Snažíme sa ich vyžehliť čo najkrajšie, no ako na zlosť, robia sa nám záhyby, manžety sa nám nezdajú dosť hladké a pri skládaní už zvyčajne strácame trpezlivosť.

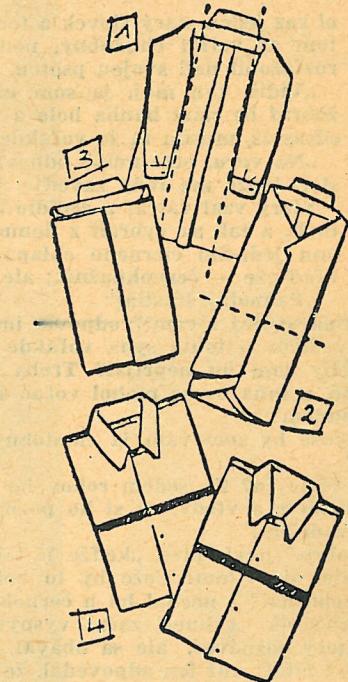
Pravda, aj žehleniu pánskych košiel sa treba učiť. Najprv sa košeľe nakropia, manžety a goliere kropíme viac. Nakropené, zrolované košeľe musia aspoň hodinu stáť, aby sa vlhkosť rovnomerne rozložila, potom sa lepšie žehlia. Žehlička musí byť dobře vyhriata. Žehlíme z pravej strany. Postupujeme takto:

Chrbát sa v polovici preloží a žehlí sa z oboch strán. Potom golier z ľavej a pravej strany, sedlo, rukávy a manžety. Naostatok navlečieme košeľu na žehliacu dosku a vyžehlíme predok.

Dôležité je, aby sme golier pred žehlením dobře roztahli. Aj pri žehlení si pomáham druhou rukou tak, že naťahujeme golier, aby sa na okrajoch netvorili záhyby. Potom natiahneme košeľu na dosku prednou alebo zadnou stranou nadol a vyžehlíme plecia.

Keď je bielizeň škrobená, musí byť žehlička horúca a košeľa viac nakropená. Podľa potreby vlhčíme ešte mokrým uterákom. Partie, ktoré sú prešívane dvojmo, žehlíme najprv do sucha z ľavej strany a až potom z pravej.

Ako sa má správne zložiť vyžehlená košeľa, názorne ukazuje škica. Košeľu zapneme a položíme si ju chrbtom hore. Rukávy preložíme na chrbát (obr. č. 1). Na čiarkovanom mieste sa boky preložia až doprostred chrbta a košeľa sa po dĺžke preložia (obr. č. 2). Takto zloženú košeľu môžeme previazať stuhou a tým sa vyhneme tomu, aby sa v skriní golier a chulosťné prsia košeľe pokrčili.

MÓDA • MÓDA • MÓDA • MÓDA • MÓDA

PRAKTICKÉ DLOUHÉ KALHOTY PRO 2 LETÉ DÍTĚ

Spotřeba: 23 dkg vlny, jehlice č. 2,5

PRAVÁ NOHAVICE. Začínáme z dolu. Nabereme 82 ok a pleteeme 3 cm hladce a potom jedna řada obrace. (na té řadě se ohne lemovka). Dále se plete ještě 3 cm rovně a potom přidáváme z pravé strany: 5 x 1 oko po každé 4 řadě, 10 x 1 oko po každé 2 řadě, 10 x 1 oko po každé 2 řadě. Zároveň z levé strany přidáváme (x) 4 x 1 oko po každé 2 řadě, 1 oko po každé 4 řadě (x) od (x) do (x) opakujeme 4 x. Dále přidáváme (xx) 3 x 1 oko v každé 2 řadě a 1 x 2 oka (xx) od (xx) do (xx) opakujeme 3 x. Ještě jednou přidáme 2 oka) dohromady máme 156 ok. Ve výši 26 cm vplétáme kapsičku, necháme na zvláštní jehličí prvních 36 ok a pleteeme jen dalších 30 ok (zůstatek ponecháme také na zvláštní jehličí) přidáme na každé straně 2 oka. Ve výši 6 cm kapsičku ukončíme na jedné straně a druhé po 2 oka a dalších 30 ok pleteeme ještě 1 cm jedno oko hladce a jedno obrace a všechno ukončíme. Dále pleteeme všechna oka, tam kde jsme udělali kapsičku nabereme 30 ok. Ve výši 27 cm. končíme na pravé straně po každé 2 řadě: 2 x 2 oka a 9 x 10 ok a dále 3 x 1 oko (každá 4 řada). Zároveň z levé strany končíme 14 x 1 oko (každá 2 řada) a 7 x 1 oko (každá 4 řada). Ve výši 37 cm začínáme dělat rozpark (k zapínání) upleteeme prvních 58 ok (zůstatek necháme na jehličí — ne pleteeme). Ve středu přidáme 5 ok (podklad k zapínání). Ve výši 47 cm všechna oka upleteeme části ukončíme. Nyní nabereme oka na levé straně a od strany rozparku přidáme 11 ok (podklad). Ve výši 47 cm končíme — každá druhá řada: 27 ok a 3 x 15 ok. Levou nohavici děláme stejně jako pravou, jenomže bez kapsičky.

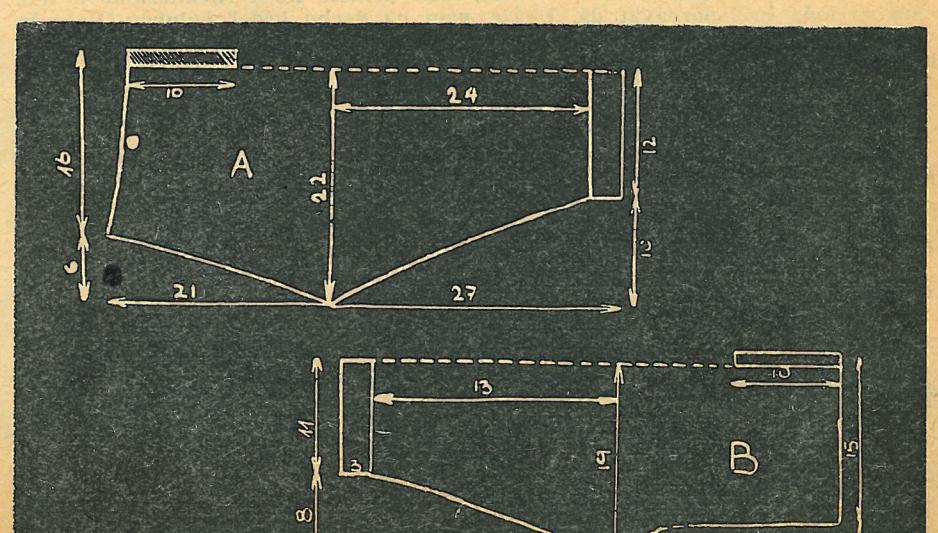
HOREJŠEK. Na přední díl nahodíme 56 ok (asi tak 15 cm šíře) a pleteeme rovně. Ve výši 14 cm končíme z jedné strany a z druhé stejně to jest nejdříve ukončíme asi 3 oka a dále pleteeme ještě 1 cm jedno oko hladce a jedno obrace.

Na zadní díl nabereme 52 ok (asi 14 cm šíře) a pleteeme jako přední díl do výše 5,5 cm potom končíme z jedné a z druhé strany 3 oka a zůstatek ok (46 ok ve středu) pleteeme ještě 1 cm. 1 oko hladce a jedno obrace. K tomu upleteeme šle (19 cm. dlouhé).

Vyžehlíme všechny díly. Sejíme je dohromady. Můžeme ještě k tomu uplést pásek, který přišijeme mezi kalhotky a horejší části. K tomu nabereme (přední díl) 86 ok po stranách uděláme dírky. Na zadní díl nabereme 124 ok a pleteeme také tak jako přední, jenomže bez direk. Každý pásek podšíjeme z rubové strany.

Kalhotky můžeme také ušít podle našeho střihu z jakékoli látky.

LIBORA HORČÍČKOVÁ

PODALI: LUDOVÍT REUSS, KAROL VENICH A PAVOL DOBŠINSKÝ
Z GEMERA; FERDINAND JESENSKÝ Z TURCA; JÁN JAROSLAV
BANŠEL Z NOVOHRADU; ROZPRÁVA PAVOL DOBŠINSKÝ

ol raz jeden starý človek a ten mal jedného syna. Ale že bol starý a pri tom aj veľmi chudobný, nemohol si syna vychovať. Tak raz, keď sa rotažobil nad svojou psotou, oslovil svojho syna:

„Vidiš, syn môj, ja som už človek starý, robí na teba nevládzem, žobrať by nám hanba bolo a zazdovaného nič nemáme; ty už pomaly odraštás, musíme sa ja voľakde medzi lúdi zaviesť a do služby dat.“

„No veru, otec môj,“ odpovie syn, „som si uže i ja tak voľajako myšiel; lenže ma tedy zavedte, budem vďačne bárskomu slúžiť.“

Starý vzal vatrál a cedidlo a ostatný kúsok chleba, čo na svojom biele mali, a tak sa vybrali z domu tú službu hľadať. Idú, idú horami, nájdú tam jedného čierneho chlapa na stole sedief a knihu čítat. A to bol hľadteže — černokňažník; ale oni o tom nevedeli. Poklonia sa mu:

„Pamodaj šťastia!“

„Pán Boh si daj i vám!“ odpovie im černokňažník. „Kdeže idete starý, kde?“

„Mja, viedem si tohto syna voľakde do služby — či by ste ho vy neprijali?“

„Čože by som ho neprijal? Treba mi je na posluhu, len mi ho nechajte! Ale vidite, u mňa by sa mohol voľať aj naučiť. Čože mi za to dáte, keď vám ho aj učiť budem?“

„Ach, čože by som vám ja chudobný otec dal, veď ja sám nemám čo do úst položiť?“

„Teda viete čo? Za sedem rokov ho budem u seba držať; po sedem rokoch si preňho prídeťte a vtedy, ak si ho poznáte, bude vás, ale ak nie, tak si ho ja na večnosť zadržím!“

„No dobré,“ povie otec, „keďže je tak, nech bude!“

A mysel si pritom: Čože by to bola za robota, aby som si syna po sedem rokoch nepoznal? I nechal ho u černokňažníka a sám pošiel domov.

Černokňažník sa hned začal vyspytovať syna, že či zná čítat? Tento vedel trocha litery poznávať, ale sa obával, že by mu to na zlô vypadlo, keby povedal, že zná čítať; nuž len odpovedal, že nezná, že kde by sa to bol naučil?

„No keď neznás, tak si môj. Dám ti ja, hľadze, jednu robotu.“

A s tým ho zaviedol do jednej chyže, kde samé kefy boli; potom do druhej, tam boli samé knihy; a tak do tretej, tá bola prázdná, iba jedný zavrený dvorec boli z nej do druhej.

„No vidiš, tuto ty budeš prebývať; druhú robotu nebudeš mať, len s tými kefami tie knihy čísiť a omietáť; a keď sa ti to zaruje na tis tento prútik, tým zaklopeš tri razy na tieto zavrené dvorec a hned prídu tvoji rovesníci a môžeš sa s nimi do dobrej vôle ihrať; alebo keď budeš lačný, zaklopeš raz a hned sa

ČERNOKŇAŽNÍK

tí jedno dnesie. Teraz ja pôjdem na sedem rokov do cesty, takže mi sa spravuj, aby som fa, keď prídem, pochválil!“

Milý černokňažník odišiel a chlapec ostal sám ako palec v jeho dome. Zle mu, pravda, nebolo, lebo keď na tie dvorec zaklopal raz, prišli všelijaké lakoty na stôl, a keď tri razy, nahrnula sa kopa chlapcov s hračkami. Ale jemu sa to znevidelo, naveky len tie knihy čísiť. Otvoril jednu z nich a učil sa z nej čítat. Cíta len, koľko číta, až sa veru vyučil z tých kníh všetky čarodejstvá. O sedem rokov prišiel čarodejník domov, a že všetko v poriadku našiel, chlapca pochválil.

Ale čože za ten čas chudobný otec doma? Živil sa, ako sa dalo, a naveky len rozmyšľal, ako by on toho svojho syna poznal mohol?

„Už,“ povedá, „taký a taký, väčší môže byť — prirovnával ho k jeho rovesníkom — a veď sa azda len na dákovo obľudu nepremenil?“

S tým po sedem rokoch vzal vatrál a cedidlo a šiel do tej hory.

Ako ide tou horou a už naďaleko černokňažníka dochodil, beží mu naproti jeden chlapčisko pekne oblečený.

Hľa,“ povedá si otec, „taký už môže byť i môj syn, lenže tak pekne oblečený neboli.“

A to bol ten jeho syn. Ako bližšie dobehol, povie mu ten chlapčisko.

„No, otec, či by ste ma takto boli poznali?“

„Ej, trocha fa len poznávam,“ prizerá sa mu otec. „No, ale si mi veru narástol!“

„To ja,“ povedá syn, „ešte nič; ale keď prídeťte ku černokňažníkovi, nuž vám on mňa ináč poznávať dá. Ukáže vám na dachu kŕdeľ holubov. Dobreže vy vtedy pozeraťte, budem ja v tom treťom rade medzi nimi sedief, trocha vám krídelce ovesím, tak ma poznáte.“

A vtom už zase naspať odbehol.

Starý otec šiel už veseljšie ďalej, až i prišiel do černokňažníkovho domu.

„No,“ povedá „prišiel som si pre syna.“

„Nože no,“ odrieckne černokňažník, „sedem rokov minulo, to je pravda; tak si ho len vezmi, ak si ho poznáš,“ — a ukáže mu kŕdeľ holubov na dachu, — „ale ak ho na prvý raz nepoznáš, zostane u mňa.“

Starý otec sa podoprie na vatrál a hľadí po tých holuboch. Raz vidí, že v treťom rade jeden kŕdeľce spustil.

„Aha,“ ukáže vatrálom, „tamto je môj syn v tom treťom rade, čo to krídelce ovesil!“

„Uhádol si!“ povie černokňažník.

Otec si pýtal syna, ale černokňažník mu vykrúcal, že ho nemôže teraz dať, lebo

že je holub; a kým ho zase na mládenca obráti, že mu na to veľa času treba, ale že ho o krátke čas pošle. S tým sa starý otec dal odpraviť a syna si tam nechal. Černokňažníka to ale mrzelo.

Raz tento voľakde po práci odšiel. Milý syn príležitosť použil, čarodejské knihy pobral a hybaj v nohy — ušiel k svojmu otcovi.

„Tak si sa predsa len vyslobodil!“ po vie mu otec.

„Veru vyslobodil, ešte som mu aj čarodejské knihy pobral“, odpovedal syn.

„No, len aby si za ne drahó nezaplatil!“

„Ej, čože by som zaplatil, veď som ja väčší čarodejník, ako sám černokňažník. Ale aj viete čo, otec môj! My takto na holej dlani nevyžijeme. Musíme sa my — voľajako zaopatřiť. Urobím sa ja na junca a vy ma povedete predat. Nepredajte ma ináč, len za sto zlatých; ale keď ma predáte, takže povrázok na mne nenechajte, ale si ho naspať vypýtajte, ja vám zase prídem domov.“

Ako hovoril, tak sa stal. Otec junca za sto zlatých predal, povrázok vzal so sebou; a syn ešte prv doma bol ako otec.

Ked im tých sto zlatých vyšlo, povie zase syn:

„No otec, zase sme zničili; urobím sa ja teraz na vola, nedajte ma od sto toliarov; a keď ma predáte, zase zosnímte povrázok, ja vám prídem domov.“

I po druhý raz všetko dobre vypadlo; prv bol syn doma ako otec.

Na trefom raze sa už urobil na pekného koňa a prikáza otcovi, aby ho už teraz od sto dukátov nedal; a kantár aby na ňom, preboha, nezabudol.

Otec príde s koňom na jarmok; tu koňovi niet páru v celom jarmoku. Hned sa nahrnuli kupci okolo neho, každý ho pýtal, ale sto dukátov, to sa predsa každému veľa videlo. Len ti tu príde jeden bohatý pán k nemu a to bol sám černokňažník.

„Starý,“ povedá, „za čo tú paripu dáte?“ A hned ju pochválil, že či je pekná.

„Hja, veru tú od sto dukátov nikto nenesie!“

„Ale nespustíte nič?“

„Veru, pane, ani len babku!“

„No, keďže je tak, ja takú paripu oddávna hľadám, už vám ich len vyplatim.“

A vyspal mu kopu dukátov.

Lež kym si tu starý peniaz z hriňa a pozera, či sú dobré, vysadne milý černokňažník na paripu, chýti za kantár a už viac nebolo o ňom chýru ani slychu.

„Len či si mi tu!“ mysel si černokňažník. „Veď ja teba naučím, ako je to, druhému do remesla sa miešať.“

A s tým pophol ešte lepšie, iba sa na druhé osade pri kováčovi pred vyhňou stavili. Tu milého koňa o stlp ulapil a sám řiel dnu ku kováčovi.

„Kováč,“ povedá, „kuj centové podkovy, budeme ich žeriace tomuto koňovi pribijať.“

A sám tiež pomáhal kováčovi, aby čo skorej bolo. Medzitým sa zbehli chlapci z tej dediny ku výhni, koňa aj pána obzerať. Jeden z nich sa priblížil ku samému koňovi. Tu mu tento pošepne:

„Chlapče, zosnímže ty tento kantár zo mňa.“

Chlapec tak urobil a nás kôň sa premenil na holuba a letel preč. Ako to černokňažník spozoroval, hned sa urobil na jastraba a pustil sa za ním. Leteli, kym leteli oba, až veru už jastrab mal dochytí holuba.

Bola tam jedna kráľovská záhrada. Po nej sa prechodiela smutná, zamyslená kráľova dcéra, že jej otec na smrť bol chorý a nik sa nenašiel, kto by ho bol vyliečil. Len tu odrazu vidí pred sebou krásneho šuhaja, ktorý ju pekne začal prosiť, že či by ho ako prsteň na svoj prst neprijala.

Kráľovej dcere sa šuhaj popačil, veľa neoprederala; a on sa aj hned na krásny zlatý prsteň premenil a ona si ho na prst položila.

Vtom dal kráľ vyhlásť, že kto ho z tej choroby vylieči, to svoju dcérou za ženu mu dá. Lekárov bolo dosť, čo by to boli chceli urobíť, ale žiadali si už netrúfal, a tak sa ani nik neprihásil.

Iba asi na tretí deň ráno príde ti jeden novotný lekár, že on kráľa vyliečí; a to bol zase ten černokňažník. Aj šťastne kráľa vyliečil a žiadal hned, aby si s kráľovou dcérou prstene premenili, na znak, že si ju od kráľa zaslúžil a že ona chce ísť za neho. Dosť sa kráľova dcéra spírala; takto a takto, že ona ani prsteň na sprstenkovanie súčeho nemá, žeby ešte pozhvolel.

Ale on dobre vedel o tom prsteň, nuž jej povedal:

„Veď mi len tamto ten z malého prsta dajte, veď ja pristanem.“

Kráľ hned prikáza, aby mu ho dala a aby sa s prsteňmi prečarili.

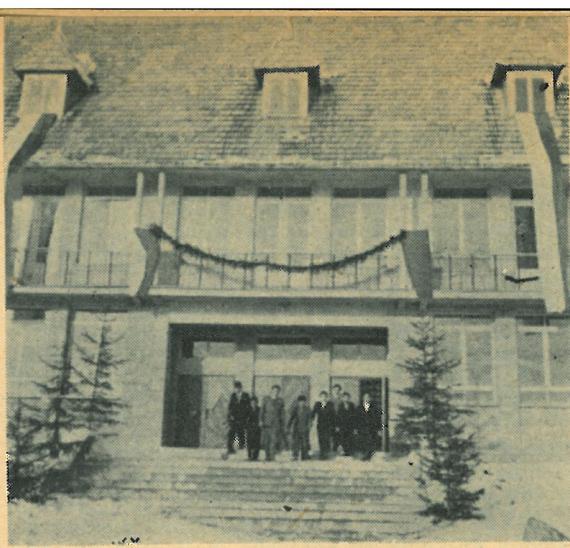
Tu ako kráľova dcéra ten prsteň zosnímala, odpadol jej voliakosi na zem a hned sa na proso rozsypal. Ako to černokňažník videl spravil sa na kohút a začal to proso zobrať. Už ho bol všetko pozobal, kremä jedno zrnce voľakde sa do jednej škárky zakotvíalo, to nemohol nikaj von dostať. Urobil sa na myš, že ho tak von dostane. Ale milô zrnce sa promenilo na kocúra, ten myš uchytí a na märne kusy rozdrojal — bolo po černokňažníkovi.

Vtom sa zase krásny šuhaj pred kráľom a pred kráľovou dcérou postavil a odpyoval ich z prekážky, že ich tak nepokojují musel. Kráľ sa len čudoval, čo sa to robi a naposled si dal všetko vyrozprávať.

„No,“ povedá, „keď si ty taký majster nad majstra a mojej dcére sú páči, ja hned sa oni spolu zobrať. Šuhaj si ti dávam moju dcéru za ženu.“

Hned sa oni spolu zobrať. Šuhaj si ti dávam moju dcéru za ženu.“ dal starého otca k sebe došikovať; po kráľovej smrti on sa stal kráľom. A tak zije až dosiaľ, ak ešte nezomrel.

Otvorili sa brány novej školy v Jablonke

Na slávostnom otvorení školy zúčastnili sa aj predstaviteľia kraja a okresu

Kurátor súdruh Gnoiński pri prejave.

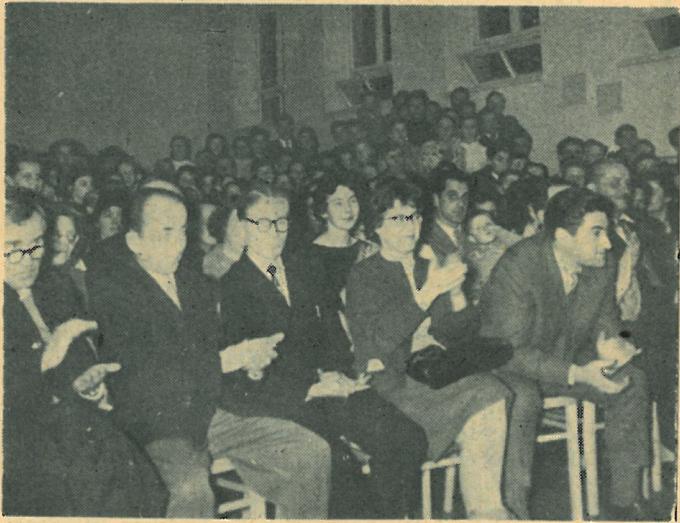
RADOSTNÉ CHVÍLE V JABLONKE

Dedo Mráz priniesol deľom zo Spiša a Oravy nielen nádherné vianočné darčeky pod stromček od Ústredného výboru Spoločnosti a redakcie „Život“, ale aj peknú novú školu so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke.

Otvorenie novej školy v Jablonke privábilo v mrazivú januárovú nedelu desiatky ľudí z celej Oravy.

Aj nás reportér tam bol, bavil sa, jedol, pil — ale pritom nezahálal. Zvečnil pre Vás tie nezabudnuteľné chvíle na filmový pás.

Foto — MARIAN KAŠKIEWICZ

Tešili sa mladí, tešili sa starí...

Riaditeľ školy s. Wacławski vítá hostí v budo-
ve novej školy.

Súbor slovenskej mládeže pod vedením Kláry Korpášovej získal veľký úspech.

Ziaci školy č. 1 z Jablonky na pohostinnom vystúpení.

Strohé pero reportéra, ba ani kamera fotoredaktora nevyjadri radosť, ktorá zavládla medzi deťmi pod vianočným stromčekom v Jablonke.

XXI SJAZD KSSS

EKONOMICKE SMERNICE

Ú strednou tému rokovania Sjazdu bol 7-ročný plán rozvoja národného hospodárstva SSSR, ktorého tézy prednesiel v novembri minulého roku N.S. Chruščov. Nižšie informujeme aspoň o najvážnejších podujatiach sovietskej 7-ročnice. Na čele sovietskych priemyslo-technických problémov, sa dostáva automatizácia. Predpokladaný vzrast celkovej produkcie o vyše 80% za 7 rokov nebolo by možné dosiahnuť bez automatizácie. Sovietske prístroje dialkového riadenia, elektrónové počítače stroje, rádioelektrívne aparát, ktoré Sovietsky sväz predstavil svetu na družiciach i kozmickej rakete, majú odohrať v priemysle prvoradú úlohu. Vo všetkých odvetviach priemyslu sa začínajú experimentálne jednotky, ktorých úlohou je vynachádzat najlepšie riešenia technických problémov.

Vo všetkých priemyslových odvetviach sa uskutočňuje technická reorganizácia.

PRÍRODNÉ BOHATSTVO — to je druhá najvážnejšia úloha sovietskej 7-ročnice. Geologický výskum v SSSR priniesol v posledných rokoch nevýznamné výsledky.

Objavené zásoby železnej rudy sa dnes odhadujú na 38,3 miliárd ton (11 razy viac ako v USA).

Ani nie za dva roky nášlo sa 150 nových naftových prameňov, 80 žriedel zemného plynu a bohaté ložiská uhlia a farebných kovov. SSSR disponuje dnes všetkými prírodnými bohatstvami. Geologický výskum vzrástie počas 7 ročnice o 65%.

Chémia je takrečeno „koníčkom“ novej 7 ročnice. Za 7 rokov sa vybuduje od základu viac ako 140

moderných chemických závodov (niektoré sa už budujú) a okolo 130 sa prebuduje. Pozornosť sedemročnice sa sústredí na novú bázu surovín — na naftovú ropu a zemný plyn. Chémia bude odrazovým môstkom pre takmer revolučné zmeny v produkcií produktov dennej spotreby a umelých hnojív.

DISKUSIA o všetkých problémoch, o ktorých sa tu hovorí, trvá už niekoľko mesiacov na stôpoch sovietskej tlače, v podnikoch i vo vedeckých inštitúciach. Uvažuje sa o najrozmanitejších problémoch, od verejných čistiarní a závodných kuchyň až po problém čisto vedecko-technické.

Plán rozvoja národného hospodárstva SSSR bude vo svojej definitívnej podobe výsledkom uvažovania názorov a stanovísk celého národu.

ZEMINÝ PLYN — ktorého zásoby ako ukazujú výsledky výskumu sú obrovské, postupuje do hodnoti kráľa energetiky. To, že sa nemusí meniť drahé uhlie na plyn, musí doniesť obrovský hospodársky efekt.

OBCHOD — sa musí prispôsobiť k vzrastu produkcie. Tovarový obrat v roku 1965 bude činiť vyše 1000 miliárd rubľov (273 miliárd v roku 1950, 670 miliárd roku 1957) za 7 rokov musí sa vybudovať 80 tisíc nových obchodov. Sovietski odborníci už niekoľko rokov pozorne sledujú organizáciu obchodu v rozličných krajinách sveta.

Investície sú prirodzené ohromné: tvoria skoro toľko ako všetky investičné prostriedky za celé doterajšie obdobie jestvovania sovietskej moci.

Pripáraje sa nový spis prác, ktoré môže vykonať žena. Skúma sa i problém normálnej práce

DLA WSZYSTKICH
LISTONOSZY I CZYTELNIKÓW
CENNE NAGRODY
I NAGRODA
MOTOCYKL
WFM

WARUNKI KONKURSU

W konkursie może wziąć udział każdy, kto do 15 marca 1959 roku zdobędzie największą liczbę prenumeratorów na II kwartał, oraz do końca roku 1959, jak i ten kto do 15 czerwca 1959 roku zdobędzie największą liczbę półroczych prenumeratorów „Życia”.

Rozwiążanie konkursu nastąpi w końcu lipca 1959 r. Zgłoszenia zdobytych prenumeratorów, poświadczane przez placówki pocztowe lub inne publiczne instytucje prosimy nadsyłać w dwu etapach:

- do 1 kwietnia br. — listy z liczbą zdobytych prenumeratorów na II kwartał lub do końca br., tj. na wszystkie trzy kwartały.
- do 15 lipca br. — listy prenumeratorów „Życia” zyskanych na II półrocze 1959 roku.

UWAGA. OPRÓCZ MOTOCYKLA REDAKCJA PRZEZNACZA DLA ZWYCIEZCÓW IMPORTOWANY ROWER — oraz kilkanaście innych cennych nagród — nie licząc licznych pocieszeń.

A WIEC JUŻ NIEDŁUGO DOWIEMY SIĘ KTO BĘDZIE JEŽDZIĆ NA MOTOCYKLU „ŻYCIA” I KTO BĘDZIE POSIADACZEM INNYCH CENNICH NAGRÓD PRZYZNANYCH PRZEZ REDAKCJĘ.

U NOWY U W A G A KONKURS W A G A v ŽIVOTA

Rozwiążanie konkursu dla czytelników

W II etapie Konkursu „Życia” dla czytelników niżej wymienionego zdobyli największą liczbę prenumeratorów i uzyskali od Redakcji „Życia” następujące cenne nagrody:

- KOWALIK JAN, Zubrzyca Dolna — IMPORTOWANY ROWER.
- KUŻEL JAN, Niedzica — TECZKE.
- NEFAUER MICHAŁ, Niedzica — TECZKE.
- KOŁODZIEJ JAN, Podszkle — wysokogatunkowy PORTFEL.
- ROKICKA — Podszkle — importowaną TECZKE.
- LISTONOSZ z Podszkla — wysokogatunkowy PORTFEL.
- TOMALA IGNACY, Piekielnik — KOMPLET DO GOLENIA.
- MSZALOWA LIDIA, Piekielnik — KOMPLET PIÓR do pisania.

CZYTELNICY BIERZCIE UDZIAŁ W NOWYM KONKURSIE.

Rozwiążanie konkursu dla listonoszy

W błyskawicznym konkursie „Życia” dla listonoszy niżej wymienieni doręczyciele zdobyli najwięcej prenumeratorów dla naszego czasopisma, w wyniku czego zwyciężyli i zostali nagrodzeni:

- MODITORIS ANTONI, Kackwin-Niedzica — otrzymuje nowoczesny importowany ROWER.
- KOWALCZYK STEFAN, Podwilk — otrzymuje nowoczesny importowany ROWER.
- RUSNACZYK JAN, Frydman — otrzymuje TECZKE oraz wysokowartościowy KOMPLET DO GOLENIA Z ŻYLETKAMI.
- KASPRZAK IGNACY, Chyżne — otrzymuje TECZKE oraz KOMPLET WIECZNYCH PIÓR.
- ZACHORA ANDRZEJ, Jabłonka Orawska — otrzymuje wysokogatunkowy PORTFEL oraz importowany DŁUGOPIS.
- KOWALCZYK FELIKS, Lipnica Wielka — otrzymuje wysokogatunkowy PORTFEL oraz importowany DŁUGOPIS.
- BŁACHUT WOJCIECH, Frydman — otrzymuje KOMPLET WIECZNYCH PIÓR.
- TOKARZ LUDWIK, Lipnica Mała — otrzymuje wysokowartościowy KOMPLET DO GOLENIA Z ŻYLETKAMI.
- SPISZAK KAROL, Piekielnik — otrzymuje wysokowartościowy KOMPLET DO GOLENIA Z ŻYLETKAMI.
- ZAWADZKI WŁADYSŁAW, Praszka-Wieluń — otrzymuje PIĘKNY ALBUM.
- DYBEK ANTONI, Brus-Lublin — otrzymuje PIĘKNY ALBUM.

Oprócz wymienionych imiennie nagród Redakcja „Życia” przyznała kilkunastu doręczycielom wiejskim inne cenne nagrody pocieszenia. Listonosze w miastach i wsiach — bierzcie udział w NOWYM KONKURSIE „Życia”.

O rozširovanie nášho časopisu pričinil sa okrem iných aj poštový doručovateľ Ján Rusnáčik z Frydmanu.

D I E S

Nad dedinou rozložila noc svoje čierne krídla, pokoj a ticho rozhosiilo sa v stavaniach. Miesiac vyskočil spoza hôr a zaháňa tmu do hústia a do kútov. Sýkorovci sa pohli, i fláša je už prázdna. Richtár vyprevadil ich pred dveru, zazival a vrátil sa do izby. Richtárka šla za nimi na ulicu, že zavrie vráta.

Sýkorovci idú, neprerečúc slova. O čom by hovorili? Jurko myslí na Evku, jej pevné, tyrdé ruky, zručné pohyby a krásu tvári i duše. Čo z toho povedať starému? Starý zas myslí na svoje turáky: či sú ozaj v stajni pod žľabom bezpečné. Keby ho bol vystriehol nejaký zlodej! So strachom zaberá k svojmu domu — ešte teraz pojde do stajne.

Richtárka pozera za nimi. „Bude to život — nebožiaťka!“ Myslí na svoje deti, obavy zahrúzili srdce. Dnes zas videla, čo je Sýkora. Ako mu sveriť dievku? Či tá znesie jeho tyranstvo? Prečo ju pochovať do takého pekla? Ved iných domov dosť, i v jej dome dosť miesta pristupníkovi. Prečo by nevzala k dievke poriadneho pristupníka?

Ale tu vidí Jurka. Ved jeho by potrestala, nie starého; jeho i vlastnú dievku. A srdce nedopustí. K srdcu už priveľmi prirástli oba.

Z dolného konca dolieha spev, ale nie veselý. „Vychodí slniečko spoza lesy, už ma v tej Lomnici nič neteší...“ O chvíľu zjavili sa dvaja mladenci, oblapení okolo hrudla. „Neboráci, chodia ako na mukách — už nebudeť dlho takto chodiť.“ Sú to lomnickí regrúti.

Spev zanikol kdesi za domami, psi zatichli, zas tichost. Chcela sa vrátiť do domu, keď zazrela, že sa bliží akási žena. „Ktože si? Durduľa veru. Durduľa... Čože zháňa zas?“

Zena zastala, má šatku hlboko, skoro na samom nose. „Ale už odišli?“ šepká richtárke.

„Kto?“ pýta sa táto.

„Sýkorovci — ktože by!“ vraví s výčitkou.

„A ako viete?“

„No, Bože môj! Viezol vám žito, videla som; nuž tak. Držte si ich, stvora moja, držte. Nebudete banovať!“ dokladá skoro šepky. Tam je všetkých vecí dostatok. Skývrózí, zo sečky súka motúzy — taký gazda! Tam nájdete predlanskú pšenicu v štoku, omasty, a groša! Pomyslite si: s Mojžišom sa spríhal. Mojžiš rozpozíčia jeho peniaze... A syn nepokazí. Vari je bujan, ako by bol druhý? Tichý, i potržní si...“

„A kdeže ste boli?“

„U Koreňov. Zavolala ma, že husi podskubaf. Prvý raz! Iné už budú druhý raz zanedlho... Neškoro sa vykotúli. Ja, husi treba chovať, podhadzovať, opatrí. Kdeže by tá — gazdiná je ona nie. Vlani sa jej dvanásťoro vajec zadusilo: samý závázok! Ale keď neopatríš, chodže, chod...“

Na všetky steny by neopísal, čo Durduľa naplete kde sa jej jazyk rozviaže. Ona vie všetko. Je chudobná, i stará, i do roboty nesúca. Kedy nie jazyk, umrela by od hladu. Ten ju živi. Ženy sa jej boja — podplácajú ju. Iné zas ľubia klebety — odmeňujú sa jej. Jediné, čo vie ešte robiť, je, že podskúba husi, a tak vandruje z domu do domu.

Richtárka s ňou nikdy neplietla ploty. Rada je,

žien. Výbuduje sa bohatá sieť jedální, v ktorých bude možno lacno si zakúpiť obed a vziať si ich domov (v Moskve sú už také — veľmi dobré) a vôbec sieť rozličných komunálnych služieb, školiek a detských jasli. Ženám nie je ľahostajné, že už v tomto roku budú všetci v SSSR pracovať po 7 hodin (pod zemou 6 hodín) a od roku 1964 sa začne prechádzať na 5 dnový pracovný deň (po 7 hodin).

BYTY. Výstavba bytov dosiahne tempo, aké ešte v SSSR nebolo. Za 7 rokov sa vybuduje 15 miliónov bytov zo štátnej i súkromých prostriedkov (štátne pôžičky na individuálnu výstavbu. (A čo je najdôležitejšie, to je prechod na samostatné (na-miesto spoločných) byty.

PRÁVA REPUBLÍK boli v posledných rokoch značne rozšírené. Pričinili sa o to niektoré opatrenia z ktorých najdôležitejšia bola likvidácia mnohých centrálnych ministerstiev a odovzdanie hospodárkej moci oblastným jednotkám národného hospodárstva, nové zásady zákonomadzstva, sväzové republiky si budú vytvárať vlastné trestné kódexy, podľa miestnych pomerov, široká kompetencia pre najvyššie súdy republík.

Viacaj voľnosti majú sväzové republiky v organizovaní školského systému.

POLNOHOSPODÁRSTVO je odvetvie, v ktorom sa previedlo najviac efektívnych zmien v poslednom čase. Peknú budučnosť pripravujú sovietskemu polnospodárstvu vlastné kolchozne poľnohospodárske stroje, špecializácia jednotlivých hospodárstiev, zvýšenie ekonomickej činnosti a osobného zainteresovania, ako aj ohromné sumy investícii, ktoré sa investujú do štátnych majetkov.

SIBÍR — sústredí sa na seba v 7 ročníci veľkú pozornosť celej krajiny: vyše 40% investícii pohľadu východnej časti SSSR — Východná Sibír, Stredná Ázia a Český východ. V ostatných rokoch našli vo Východnej Sibíri ohromné bohatstvo uhlia, železnej rudy, farebných kovov, suroviny na výrobu alumínia, dreva, riečnej energie, zlata — to sú bohatstvá, ktoré sú v Sibíri známe.

Najdôležitejšou sibírskou investíciou bude vytvorenie tretej metalurgickej základni — dvoch veľkých hút o spoločnej produkcií 19—20 miliónov ton ročne.

DOPRAVA — najmä železničná a letecká sa počas 7 rokov ohromne zmení. Parné motory budú vymenované elektrickými. Budú zelektrofikované také magistrály, ako napríklad Moskva — Český Východ, Moskva — Sverdlovsk, Moskva — Kavkaz a iné.

Letecká doprava sa doplní rýchlosťnými prudovými lietadlami a preprava cestujúcich vzrástie 6-násobne.

Vybudoje sa a prebuduje vyše 90 letisk, na ktorých budú môcť pristávať moderné a ťažké lietadlá.

Súťaž medzi socialistickým a kapitalistickým systémom nachádza svoj výraz v 7 ročnom pláne, v snahe po prekonaní amerických ukazovateľov produkcie na rok 1965. SSSR predstihne USA v celkovej produkcií niektorých produktov v iných oblastiach sa priblíži k úrovni americkej produkcie. To umožní, ako povedal Chruščov — za 5 rokov (viac-menej) dosiahnuť a predstihnúť americkú úroveň výroby na jedného obyvateľa.

I R A E

ked ju nevidí. I teraz by najradšej šla domov. Ale Durdula ju drží, za ruku.

„Čo vám ja poviem,” vrazil skoro šepky, držiac jej ruku, „ale sa nikomu nezjavte! Vás bol v nedeľu po večieri v meste.”

„Mal robotu, bol,” odpovedá richtárka zneponovená. „Nuž?” pýta sa chladno.

„Vodil sa s Masliačkou. Bola vyobliekaná — všetko šušťalo na nej.” Mlčí a čaká, čo tá na to. Teší ju, keď môže ovaliť niekoho po hlave, tu bodnúť rovno do srdca. Richtárka sa ani nehla. Azda ani nepočúva. „Vošli do regála. V bočnej, vraj, sedeli do tvrdej tmy...”

Richtárka trhlo obe ruky. Vytrhla ich z Durduľiných a napráva si šatku. Trasú sa, habkajú sem i ta. Ale mlčí — len sama sebe myslí: „Iste boli, iste — nehovorila by...” A všeličo vidí teraz, čo pred chvíľou nevidela. Muž je už nie, čo býval. Čosi kuje. Hľa, oddávna badá, že sa premenil. Nevedela, skade, ako, prečo. Už vie. „Pre ňu pre ňu!” bola by zaplakala, zalomila rukami — ale premohla sa. Nesmie sa prezradit. Keď sa trochu zozbierala, rieksa tichým hlasom: Ludia zlí vymýšľajú...”

Durdula vie, čo s ňou robí. Čuje, ako bôl a strach zaviera z jej reči a bytnosti. A srdce sa jej kúpe v rozkoši. „Ja tiež povedám...”

„No, nie?” ozvala sa richtárka skoro s jasotom. Srdce sa jej utíšilo, objala by Durduľu. „Ved’ môj je už v rokoch. Má rozum — ved’ ho už naučilo.”

„Ale čo vám nepoviem: ja som ho videla na vlastné oči...”

„Kde — kde ste ho videli?”

„U nej, u Masliačky. V utorok večer, prvej, ako o tomto čase. Šla som po záhumní — on šiel sadmi. Pekne vyšiel z väčšieho humna; mesačno bolo, po chôdzi som ho poznala. Prišiel k humnu a do dvora. Ešte sa poobzeral, či ho nikto nestréži. Pritisla som sa k plotu, lebo som sa bála. A pekne som počula dvere pívavné — u Masliačky veľmi vŕzgajú...”

„To neboli môj!”

„A kto, keď sa naňho ponášal!?”

„Ak paholok!”

„Kdeže paholok! Ten je menší. No, počkajte: bol vás v utorok doma?”

„Bol!” rieksa odhadlane, hoci čelo je mokré od studenej potu. Vie, že prišiel, keď ona už spala.

„Cely večer?”

Durdula sa nedá prekabátiť. Vie, že Katrena ci-gánia. No vie i mlčať, keď načím.

„A mne sa všetko tak, že to on. No, chvalabohu! Ale tej, tej — iba ju ostríhať doholia, to! Len si pomyslite, stvora moja, takúto, takúto nezdobu! Len, prosím vás, nezjavte sa nikomu...”

Richtárka už nečeuje. Prichlopila dvere a vošla do izby.

Ešte sa svieti; pri stole kľačí muž; ako vidno, modlí sa. „Že sa nebojí Pána Boha!” myslí si ona. „Ešte sa modlí! Nebojí sa, že ho zahrúži, že sa zem otvorí pod ním...” A skutočne, kľačí a nepozoruje, čo sa dookola robi. Tvár zakrytá rukami, iba hlboké, ťažké vzdychy sa ohľášajú. Akoby sa ronili z najhlbšej hlbiny srdca, akoby chceli preboriť nebesá. Tak sa modlia hriešnici, ktorých tlačí ťažká vina... j

Načo tu dôkazy? Videli ho — ostatok vyznávajú tieto vzdychy.

Vstal od stola akýsi veselší. Možno, uľahčilo sa mu. Hádam sa len pretvaruje. Vidno, ako sa premáha, aby čosi utajil. Hľa, ani do očí jej nepozrie, ani sa neprihovorí.

Ona tiež kľaká na to isté miesto, hľadá potechu a uspokojenie. Ale kde tu modlitba, keď myšlienky sa náhľaňajú, krúžia divo v hlave. I jej sa ronia ťažké vzdychy — ale každý sadá na dušu, tlačí olovenou fařčou. Aspoň trochu sa utíšila. Snaží sa obetovať svoj bôl Bohu, naňho sa spustiť... Ale čo bude s Evkou, ak je toto pravda? Čo — čo?

„Nie, to je nie otec. Nehoden toho meno! Dcéra odrastená, a on jej vije taký veniec!” Srdce sa jej trasie strachom i hnevom. „A ak je to nie pravda?” Vidí, že takto nemôže byť. Musí mať istotu, čo akú. Taktô by zahynula.

„So starým si nič nehovoril?” pýta sa ho pokojne. Veľmi ju to stojí premáhania.

„A o čom?”

„Ved na tom sa zostalo, že v jeseň bude veselie. Nič ste nehovorili?”

„Tam si bola. Načo budeš? Keby nie on, mohlo sa to už o fašiangoch odšípiať.” Tu sa mu vykradol vzdych. „Ale kdeže starý: taký skupán.”

„Pol roka sem alebo tam,” vrazila ona chladno. „Nemusíme sa náhlí.”

„Ba nie tak!” ozvala sa neobyčajne živo. „Keby bol po svadbe, bol by pokoj. Nebolo by starost.”

„Azda ti zavadzia?”

„Mne nie. Ale jej najlepšie, keď má muža. Len tak je bezpečná. Nech príde, čo chce: má sa čoho chytiť. A otcovia je to balvan — samá starost.”

Slová tie sú jej jasné. Už niet v nich nič záhadného. Klúč má od Durduľa. Vie, prečo mu zavadzia dcéra, akých premien sa bojí. že vyjde na javo, čo otec robí, a to zničí i dievku. Hľa, preto ju chce vydať, kým je všetko pod pokrývkou.

„Čo budeme robiť?” dolieha na ňu otázka. „Všetko stratené.” I vidí, čo všetko stratila. Krásna minulosť, kde si? Prepadlo sa všetko, šfastie, pokoj, krása, mladosť — zostal kríž a bôl.

Nemôže premôcť, pristúpila k nemu a pýta sa: „Jano, čo sa to s tebou robí? Ty si sa veľmi premenil.”

„Ja?” A sklopil oči. Nemôže zniesť jej pohľad, ktorým visela na ňom, vyzvedala, skúmala. „Ja nič. Ale tebe sa čosi robí. Pletieš do sveta a vystiháš odo mňa čosi...”

„Ty ma už nerád!” zvolala nedojak. Zahľabila sa, že vypustila také slovo.

„To je slovo! To už hej!” kýva hľavou. „Rozum nadobývať na staré dni, nie takéto marnosti. To nech sa tvoja dievka spýta svojho frajera.”

Krv jej udrela do tváre. Sú na nej vrásky, ostala — ale čo urobil on! Ved’ on tiež má svoje roky: a ju karhá. „A si mi neprisahal?” rozhorila sa, chytiač ho za ruku.

„A môžeš sa žalovať? Vieš niečo na mňa?”

„A Masliačka?”

Hľa, prenáhliala sa. Zabudla, že to má utajíť, kým sa napresvedčí. Slovo bolo von — pôsobilo ukrutne. Zbledol a odvrátil sa.

Ako to vieš?” pýta sa jej skoro pokorne. Darmo sa znaží utulať pohnutie.

„Bože môj Božel!” zaplakala a zakryla si tvár. „Nač som to ja dožila?”

Muž celý rozparený vyšiel na dvor. Hľadí do neba, mesiac sa mu uškŕňa, hviezdy padajú do hlboké tmy. „Tak poletíš, tak,” myslí si a žiaľ sťahuje hrdlo. Alebo už letím...”

Vyšiel na šop, hodil sa na seno. Tuhá vôňa ho omamuje, divné obrazy mu predchádzajú — a on nevie, ako sa ich sprosit.

CELOSTÁTNÍ KULTURNÉ-OSVĚTOVÁ KONFERENCE

V prosinci minulého roku došlo ve Varšave ke kulturně-osvětové konferenci, ktorá bola vyvrcholením řady porad ve věcech kultury v okresech, krajích, mezi kulturními a stranickými pracovníky a také na IV. konkresu odborových svazů, kde bylo ještě jednou připomenuto o velké úloze kultury v socialistické výchově lidu. Žde byly také shrnutý všechny kladné i záporné výsledky dosavadní činnosti.

Na celostátní kulturně-osvětové konferenci, jejímž středním bodem byl referát J. Morawského, se došlo k následujícemu závěru: budeme bojovat o národní kulturu, laickou, uvolněnou z předsudků, o humanizaci života, o rozvoj života duševního a vysokou kulturou práce. Budeme bojovat o socialistickou morálku, i kulturu obyčeju.

Poněvadž jde o rychlé nahrazení ztraceného času v rozvíjení kultury u pracujícího lidu, uženci porady se obracejí k polské inteligenci, aby činně přistoupila k vykonání hesla: Polsko zemi vzdělávajících se lidí!

Zárukou dalšího zevšeobecnění a rozšíření kultury a rozvoje osvětového hnutí je obětavá práce sociálních pracovníků. Na venkově a v malých městech je aktivisace kulturního života v rukou dobrovolně pracujících učitelů.

Účastníci porad jsou přesvědčeni o tom, že díla polských spisovatelů, hudebníků, výtvarníků a divadelních umělců budou podporovat boj strany a lidu se zlem zpáteční minulosti, a vitézství pokrokových humanistických myšlenek, a socialismu o výchování člověka na uvědomělého budovatele socialismu v Polsku.

Jenutné sesítí kulturně-osvětovou činnost v západních oblastech Polska.

Budeme vymáhat od hospodářských sekcí a ředitelství závodů provedení schválení vlády ve věci doplnění vzdělání na stupni školy základní a schválení snemu ze dne 2.VII.58 o zaměstnání a doplnění vzdělání u dělnické mládeže. Obracíme se na ministerstvo osvěty a na ministerstvo práce a sociální péče o vypracování kompletního 7letého plánu vzdělávání dospělých.

Účastníci porad považují za nutné, aby kulturní politika spočívala na vědeckých základech. Proto také uvítali zkomání kulturních potřeb a procesů, vystupujících v různém sociálním prostředí.

Obracíme se na ministerstvo kultury a umění a ministerstvo osvěty, aby okamžitě přistoupila k vypracování systému vzdělávání kulturně-osvětových kádrů.

Také Lidové a dělnické univerzity a jiné formy vzdělávání dospělých jsou důležitým činitelem k zvýšení duševní kultury lidu.

Ministerstvo osvěty musí okamžitě přistoupit k přípravě příštích učitelů pro estetickou výchovu mládeže a k zapojení jich do současného kulturního hnutí.

Je nutné, aby byly vytvářeny přiznivější podmínky k rozvoji lidové tvorby, než byly dosud.

Je třeba, aby ze strany úřadů a Strany byla podporována veškerá úsilí regionalních kulturních jednotek, které slouží realisaci kulturních potřeb na venkově.

Na celostátní poradě byla radostně uvítána iniciativa ministerstva kultury a umění a předsedy ÚRO ve věci koordinace kulturní činnosti a hmotných prostředků, potřebných k šíření kultury.

Při pokračování v rozvoji sítě kulturních domů bylo záročno, aby do r. 1965 mělo každé okresní město svůj kulturní dům. Všichni kulturní činitelé by měli podporovat akci 1000 škol k tisíciletí Polska. V těchto školách budou zřízeny knihovny a čítárny.

K plnému rozvoji všech místních středisek, zvláště těch, které byly dosud zanedbávány, je nutné vybavení kulturn

NARODENINY LODE

Morské pobrežie dýcha vlnkou. Viesť obiluje hrebene vln a prináša so sebou slanú chut mora. Dlhé rady naklonených plôch skláňajú sa šikmo k vode. Vyzerajú, ako v poklone ohnuti sluhovia. Celý rad lodných kadľubov stojí na týchto naklonených plošinách. Všetko to je opletene lešením, sta dákou morskou rastlinou. Ľudia, ako veľkí motýli, držia sa kadľubov na ktorých pracujú. Tak sa rodí nová loď.

Naše lodenice vybudovali už po vojne niekoľko veľkých lodí, súčich k plavbe na plnom mori. Väčšinu ich vybudovali Gdánske lodenice. Vieme o tom z tlače... Ale azda predsa len stojí za to, oboznámiť našich čitateľov, pravdepodobne dosiaľ neznámymi im, dejami „Olzy“, ktorá ako prvá loď vybudovaná v Poľsku pred druhou vojnou, mala vyplávať na vlny Baltického mora.

DEJE „OLZY“

V období medzivojennom, ako aj teraz často sa spieva známa a populárna pesnička.....

Žiadna sila, žiadna búrka
nevezme nám naše more.

Tieto vlastenecké city prejavovali ako tí, ktorí si boli vedomí situácie t.j. hospodárskej a militárnej slabosti zeme, hričiacej s agresívnym fašistickým Nemeckom, ako aj tí, ktorí si jej vedomí neboli. Ale boli v Poľsku aj takí ľudia, ktorí boli vedomí toho, že to čo sa často vydiera z pris, je bez hospodárskeho zabezpečenia tým, čím je šek bez majetkového zaistenia. Takými ľuďmi boli komunisti a na pomôrí niektorí špecialisti, ktorí príliš dobre znali naše námornické položenie, než by sa čimkoľvek dali omámit.

Rok 1937..... V iných zemiach ležiacich u mora už dávno budovali lode, či už obchodné, vojenné a či rybárske. V sačnom Poľsku otázka stavby lodí bola nevyriešená. Jej riešenie ako svoju novotu, tak aj potrebu chvíle priaľovalo, ako magnes. Našlo sa tiež niekoľko zariadených, mladých inžinierov absolventov Gdánskej techniky, ktorých strhol tento problém čo primalo ich k odvážnemu kroku, totiž k založeniu poľského lodeniarskeho priemyslu i vybudovaniu prvej plnomorskej lode.

Realizáciu tohto smelého kroku zahájili medzi Gdyňou a Oksywom. Vedľa hal a baráku zanedbano začali sa už javiť aj kontúry naklonenej plochy, vybudovanej za peniaze americko-nemeckej uhlo-

nej spoločnosti (Spoločné zaújmy). Táto spoločnosť však využila svoju moc, ktorú za vloženie kapitálu obdržala a odovzdala stavbu anglickej lodenice firme „Samuel White“.

Rok 1938..... Nemali sme vtedy ešte polskú dokumentáciu, potrebnú k výrobe lodi. Anglická firma toho hneď využíva a ponúka svoje plány. Nemáme iných možností, tak anglická oferta je prijatá. Pod „Olzou“ zakladá sa žliašok a dlhá kolajnica, ktorá sa tiahne cez celú dĺžku lode a odťiaľ sa už začína montáž kadľuba. Štريا anglickí odborníci kúria na pobreží poľského mora svoje fajky a mladí poľskí inžinieri preklínajú vládu Rydu Šmiglého a anglickú flegmatičnosť.

Rok 1939..... Kadľub „Olzy“ má už reálny tvar. Zanedbano dostane sa na vodu. Na prahu dejnej chvíle, aj sanační plukovníci začinajú sa o ňu zaujímať. V mnohých školách deti zbierajú na vlajku pre ňu. Avšak rozkaz vojenských činiteľov zmarí všetky plány. Je vydaný rozkaz, aby ešte neskončenú „Olzu“ zhodit z naklonenej plochy do mora a hneď pri brehu ju zatopit. Padajú už prvé bomby. Robotníci ponáhľajú sa splniť rozkaz. Lod sa pomalu hnula po tránoch hrubo namazaných klzkom mazadlom. Ale naraz sa s veľkým škripotom zastavila. Nieko uškodil plošinu, avšak už niet času, aby stíhať fašistického diverzanta. „Olza“ došala sa hitlerovcom.

DESAŤSÍCTONOVÁ LOĎ — JEDNA Z MNOHÝCH

Minulosť už za nami, odpočíva večným spádom. Pred nami objavili sa nárys budúcnosti. Izidor Dobay a Stanisław Polomský — členovia Poľskej sjednotenej robotnickej strany, ako aj inžinier Ján Terliński člen Svazu Vály Mladých a ešte veľa, veľa iných, museli premáhať fažkosti nových dní. Námaha a zásluhy týchto ľudí nedajú sa prerátať. Zničené lodenice boli znova vybudované a jej právoplatní majitelia-robotníci ako solídni bankári vyplatili v prvom desaťročí vlasti loo veľkých jednotiek súčich k plavbe na plnom mori. Boli však aj veľké nenačraviteľné straty. Od zákernej gule zahynul aktivista Poľskej robotnickej strany Henryk Dumala — tajomník straničnej organizácie v Gdánskej lodenici. Zahynuli aj aktivisti.

Gdánske lodenice zahájili novú kapitolu svojich dejín. Stavajú ony teraz lode, ktoré svoju veľkosťou sa rovnajú „Bátorymu“, sú to lode o tonáži až 10 tisíc.

Ako vyzerá stavba takej lode, keď jej kadľub dosahuje už výšku šiestej poschodie? Vtedy až sa buduje prvá záchranná paluba. Robotníci po tisícoch železných stupienkov vznášajú sa stále vyššie na prechádzkovú palubu a potom ešte vyššie na navigačnú palubu. Súčasťky tohto obra nachádzajú sa v neďaleko umiestených halách. Každá taká váži od 20 do 100 ton. Aby tieto súčasťky vyzdvihli do výšky lode, musia sa spojať veľké žeriavy po dva.

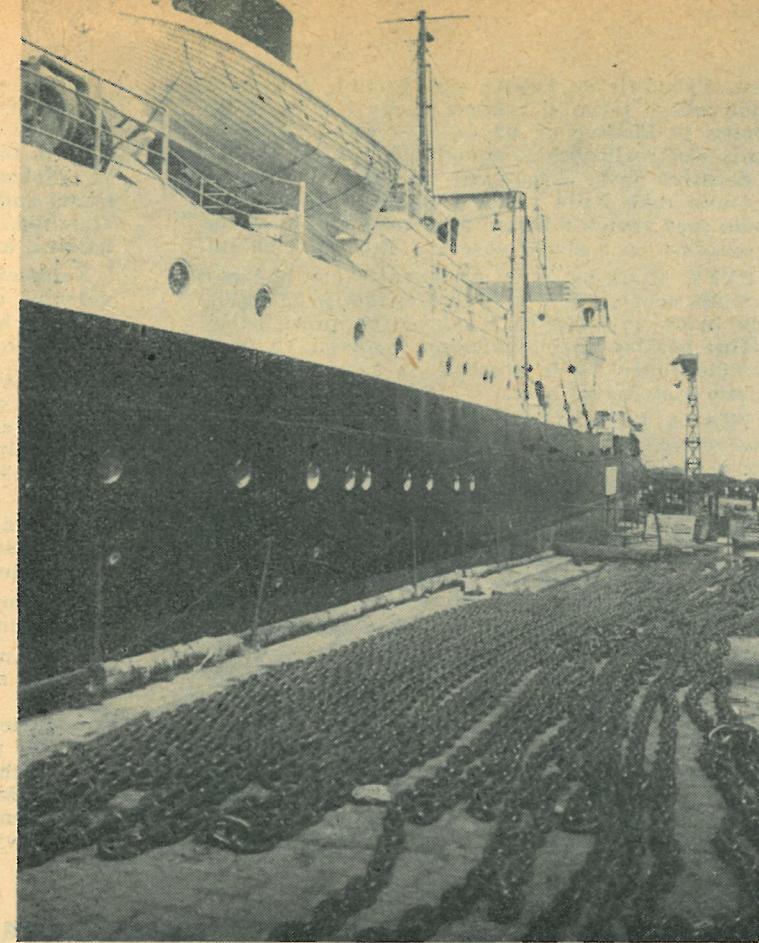
Clovek nafahuje krk a môže sa tak bez konca dývať na toho obra. Taká loď dokonca unosi aj zrak. Jej dĺžka dosahuje 200 metrov a šírka niekoľko desať metrov. Vnútri sú schody. Stovky schodov. Zdá sa, že sa nikdy neskončia. No konečne, sme na vrchu. Ľudia odťiaľ vyzerajú malí, ako zápalky a domy ako škatuľky. Hlava sa nám poriadne krúti. Samozrejme to všetko musí byť vybudované nie len solídne, ale aj so super presnosťou. Pracujú tu dokonca aj röntgenovskými aparátami. Inžinieri skúšajú po zváraní každý kúsok, a röntgenovské aparáty odhalujú tu nedostatky, tak ako u človeka tuberkulózu.

Vnútri toho obra je trochu mračno. Početné komory robia dojem jaskýň a lesky zváracích apparátov pripomínajú mihotanie sa svätojánskych mušiek alebo striedavé svetlo majáka.

Silne dojati opúšťame miesto, kde pracujú lodeniari. Pomalu strácamo z očí kadľuby lodí.

Nepoznám inú pesničku o mori. Zapamätal som si však slová aj vám známej pesničky.....

Žiadna sila, žiadna búrka
nevezme nám naše more.

Lst redakcie

JAZYKOVÝ STĽPČEK

Vážená redakcia,
nazdávam sa, že príručka
pre kurzy slovenského jazyka,
by mala mať praktickejšie za-
merenie a celý program ku-
rzu by mal byť pestrejší. Ani
jeden poslucháč večerného
kurzu slovenčiny nemal by
pociťiť únavu. Kurz má byť
pre neho rozptýlením, pouč-
nou zábavou, užitočným od-
počinkom po celodennej na-
máhavej práci.

Z radov starších ľudí bude
oň menej záujemcov, väčšinou
mládež bude navštěvovať tie-
to kurzy. A je len prirodzené,
že mladí ľudia majú radšej
humor a vtip ako privázne
učenie. Keď berieme do úvahy
túto okolnosť, bude treba
príručku slovenčiny o niečo
skrátiť a niečo zasa doložiť.
Je napríklad zbytočné zdržo-
vať sa pri písaní a vyslovo-
vaní cudzích slov, pretože tie-
to slová mládež u nás aj tak
nepoužíva. Pravda, niektoré
slová možno s ňou nacvičiť
(napríklad: teraz, teda atď).
Taktiež miesto stĺpcov rovno-
značných slov (s dĺžkou a
bez neho) mohlo by sa učiť
niečo ľahšie, jednoduchšie, lebo
ľudia na Orave a na Spiši aj
tak nevedia vycítiť dĺžku,
pretože v ich nárečí dĺžky niet.
Osvojiť si dĺžku je otázkou
dlhších štúdií a nie dvoj či
trojmesačného kurzu. Užitoč-
nejšie bude venovať viacej

času na písanie mäkkého „i“
po mäkkých spoluľáskach.

Slovníček slovensko-poľský
a opačný môže zostať ale i tu
by sa bolo treba sústrediť na
slová, z ktorými sa človek
častejšie stretá. Bolo by dobré
vyšvetliť zmeny v slovenskom
pravopise, najmä písanie kon-
covky — li pri minulom čase
slovesa. Za veľmi vážne po-
važujem naučiť mládež písat
listy, objednávky, žiadosti. K
učebnej látke by sa malo za-
radíť aj čítanie kníh, časopi-
su „Život“, atď. a diskutovať
o prečítanom. Týmto sa jazyk
Oravcov a Spišiakov môže
obohatiť o nové slová. Myslím,
že tento kurz má prispieť k
správnemu vyjadrovaniu sa
po slovensky, k návyku čítať
knihy a konečne i k úhľad-
nosti písma. Je preto potrebné
systematické prepisovanie tex-
tu, lebo mnohí ešte nevedia
spájať písmaná v slove. Po-
tom splní kurz slovenčiny
svoje poslanie.

Nehnevajte sa, že som toho
toľko napísala.

Lidia Mšálová
Pekelník

Poznámka redakcie:

Vôbec sa nehneváme. Práve
naopak. Vaše poznámky
sú cenné a pri ďalšom opraco-
vaní príručky pre kurzy slo-
venčiny ich rozhodne vezme-
me do úvahy.

NEZABUDNI: PREDPLATNÉ „ŽIVOTA“

NA DRUHÝ KVARTÁL 1959

VYROVNIAJ SI DO 15 MARCA!

Z RESORTU KRAJANA AMORA

O ženách, o lásce, o manželství a o záletech.

Zamilovaný je člověk, který chce být vzdycy miléjší než je schopen; proto jsou právě všichni zamilovaní směšní.

* * *

To, co nás svádí k lásce, je láska k samému sobě. Ach! Jak je možné odporovat pocitu, který v našich očích zkrásňuje to, co vlastněme, vrací, co jsme ztratili a dává to, co jsme nikdy neměli?

* * *

Láska v tom smyslu, v jakém existuje ve společnosti, je pouze výměnou dvou rozmarů a setkání se dvou pokožek.

* * *

Aby poměr mezi mužem a ženou mohl být opravdu zajímavý, je nutné, aby je spojovala rozkoš, paměť nebo touha.

* * *

Připomínám si jednoho pána, který opustil děvčata z opery proto, že se prý přesvědčil, že byly právě tak falešné jak poctivé ženy.

* * *

Jsou věci, které se opakují pro ucho a mysl, ale ne pro srdeč.

* * *

Jeden pán mi řekl: kdo neznal mnoho dívek, nezná ženy. Velebil při tom svoji, která ho podváděla.

* * *

Žena ošklivá a záletná je jako chudák, který rozkazuje, aby mu byla dána almužna.

* * *

Milenec přespříliš milovaný svojí nejdražší působí dojem, že ji miluje méně a nějak. Ze by to bylo s city právě tak jak s dobodiním? Ze člověk, jenž ztratil naději, že bude moci odplati, upadá do nedělosti?

* * *

V lásce je vše pravda, vše je faleš. V tomto jediném případě se nedá říci žádný nesmysl.

DO VESMÍRU

ČO O MIESIACI VIEME...

Dráha

Mesiac, hoci sa točí okolo Zeme, obracia k nám stále tú istú stranu. Čím sa to vysvetľuje? Tým, že jednu obrátku okolo vlastnej osi vykoná za taký istý čas, ako jeden obej okolo Zeme. Znázorníť by sme to mohli tak, že by sme chodili okolo jedného stola s tvárou stále obrátenou k jeho stredu.

Vplyv na počasie

Podľa najnovších výskumov možno povedať, že medzi počasím na Zemi a pôsobením Mesiaca je istá súvislosť. Je pravdepodobné, že Mesiac zasahuje do počasia na Zemi svojím svetelným pôsobením na vyššie vrstvy atmosféry. Okrem toho jeho príťažlivá sila spôsobuje príliv a odliv oceánov. Miestami sa voda každodenne dvíha a klesá aj o 15 m.

Rozmery mesiaca

Priemer Mesiaca je 3476 km, jeho hmota je o 81-krát menšia ako

hmota Zeme. (Naša planéta váži 6000 triliónov ton, čo je číslova z 21 nulami. Mesiac pohybuje sa rýchlosťou 3600 km za hodinu. Keby Mesiac spadol na Zem, nezakryl by ani celú Afriku.

Príťažlivá sila

Keby sme chceli nahradit príťažlivú silu Zeme, ktorá pôsobí na Mesiac a ktorá ho nútí obiehať okolo nej, potrebovali by sme povraz, ktorý uniesie 20.000 biliónov ton. Toto číslo sa píše so 16 nulami. Najsilnejšie lodné oceľové povrahy unesú 200 ton. Z týchto by sme teda potrebovali 100 miliónov kusov. Na celom povrchu Zeme aj na dne oceánov by sme potrebovali umiestiť kotvy na upevnenie týchto povraza tak husto, žeby boli od seba vzdialé iba polodruha metra. Zámer upútať Mesiac by sa nám však aj tak nepodaril, lebo tieto povrahy by neunesli ani vlastnú váhu.

Svetiaci kráter

Okúzľujúcim zjavom je aj svietiaci kráter Aristarchos. Keď je Mesiac dvoj-trojdňový, čiže keď sa ukazuje na západnej oblohe v podobe úzkeho srpu, na tmavej pologuli Mesiaca môžeme zbadať slaboforeskujúci svetelný bod. Už každý spozoroval, že v takomto čase vidno aj celý kotúč Mesiaca, avšak slabšie osvetlený. Príčinou toho je „úplnok“ Zeme. Tmavšia časť Mesiaca osvetľuje Zem, ktorá v tom čase je v plnej slnečnej žiare. Svetiaci kráter Aristarchos však vyniká zo svojho prostredia. Predpokladá sa, že v kráteri je taká látku, ktorá má schopnosť vysielať vlastné svetlo, ktoré je sice slabé, ale dá sa spozorovať. Toto svetlo sa podobá fosforekovaniu. Jeho pôvod sa teraz skúma.

... A ČO NEVIEME

Pôvod mesačných kráterov

Povrch Mesiaca je posiaty tisíckami menších i niekoľko desiatok km veľkých kráterov. Ich vznik je dosiaľ sporný. Podľa niektorých teórií sú vytvorené sopečnou činnosťou, podľa iných vznikli pri náraze meteorov na povrch Mesiaca. Je možné aj to, že vznikli „v mladom veku“ Mesiaca pôsobením prílivu a odlivu.

Záhadné svetlá

Pri stonásobnom zväčšení spozorujeme, že povrch Mesiaca krížom krážom pretínajú oslepujúce sve-

telné lúče. Zdá sa, že vychádzajú z niektorých väčších kráterov. Najväčšie a najdlhšie vychádzajú z kráteru Tycho v okolí južného pólu Mesiaca. Vychádza odiaľ i 3.000 km dlhý lúč, ktorý siaha až na severný pól Mesiaca. Je zaujímavé, že sú viditeľné iba pri úpluku. Ich podstiel dosiaľ nevedia vysvetliť. Mnohí si myslia, že ide o zamrznuté rieky lávy, ktoré sa lesknú v slnečnej žiare. Tomu však protirečí ich veľkosť. Ešte menej je možné, že ide o obrovské pukliny. Je pozoruhodné, že tieto lúče sa nikde nekrížujú.

SOVĚTSKÁ MÓDA

Predstavujeme Vám 4 modely šiat. Majú prostý strih a pri tom sú výkonné a elegantné. Nazdávame sa, že svojou praktičnosťou a možnosťou prispôsobovanie zaujmú naše čitatelky. Uvádzame tu základné údaje o forme a strihu, pričom výber materiálu a farby ponáhavame výkusu čitateliek.

Obrázok č. 1 Skromné šaty ušité z materiálu o spokojných farbách s prešíványm páskom odhora dole ako aj po jednej strane. Sú to šaty výhodné, možno ich nosiť na sviatok rovnako ako na všedný deň.

Obrázok č. 2 Jednoduchý a prostý oblek strihaný v celosti. Na jednej strane ho zdobí vrecko a na druhej kokardka. Oblek sa zapína spredu na gombíčky.

Obrázok č. 3 Oblek s kabátikom. Je výhodný a výkonusný, hodí sa na popoludnie, návštavy ako aj do divadla a na tanecné zábavy. Možno ho nosiť i bez kabátika.

Obrázok č. 4 Večerné šaty strihané v celosti spolu s šálom ušitým z toho samého materiálu. Hodia sa na každú postavu. Ozdobou týchto šiat je výstrih a faldíčky na bokoch.

ZASMEJME SE

NEDOVOLENÁ RYCHLOST

Jelo auto nedovolenou rychlostí a narazilo na dům. Za chvíli se na místě neštěstí objevil člen dopravní stráže a říká řidiči, kterému se na štěstí nic nestalo:

— No, tohle vás bude stát ztrátu vůdčího listu!

— To by ještě šlo, já stejně žádny řidičský průkaz nemám.

JEDNA DĚTSKÁ

Dnes večer se jde do divadla. Sedím před zrcadlem a právě si černou tužičkou zdúrazňuji oblouky obočí. Nezvaný divák (že už to dítě dávno nespí) — sousedovic Jirka — mě napjatě pozoruje a v údivu vraší čelo.

„Paní Bažantová,“ zeptá se na jednou, „proč si píšete po hlavě?“

NA PLOVÁRNĚ

— Jedno dítě mně, maminko, uhodilo.
— Ukaž mi, kdo to byl, chlapec nebo holčička? povídá maminka.

— Když já nevím, oni jsou všichni nahati.

SLUNÍČKO

— Můj muž je jako sluníčko. Večer vždy někam zapadne a vychází ráno.

KNIHA A KNIHOVNA

— Clovče jak je to možné, že máš tolik knih a žádnou knihovnu?

Prosím tě, ty jsi naivní. Co pak mi někdo půjčí knihovnu?

DVĚ AUTA

Jedou dvě auta velkou rychlostí a srazí se. Z aut vystoupí nejdříve jeden a pak druhý šofér a dají se do hádky. Uprostřed hádky zeptá se jeden šofér druhého:

— Je to tvoje auto?

— Není.

— A tvoje?

— Také ne.

— Tak proč se vlastně hádáme?

I tu vytáhne první šofér láhev rumu a nabídne druhému se slovy:

— To se musí zapít!

Ten přijímá láhev a napije se jednou, dvakrát, třikrát. Druhý šofér, který láhev nabídl, nepije.

— A proč ty vlastně nepiješ, — otázal se první šofér.

Já se napiji až po krevní zkoušce.

TĚŽKÝ PACIENT

Muž leží těžce nemocen. Odchází od něho zrovna lékař. Když lékař zavřel za sebou dveře zeptal se nemocný manželky:

— Prosím tě, řekni mi upřímně, jak to se mnou stojí?

— Ale, je to v pořádku, v nejlepším pořádku. Musím jenom napsat švagrové.

Po chvíli se zeptá manželka muže:

— Prosím tě, píše se „pohřeb“ na konci „p“ nebo „b“

DECENTNÍ DÁMA

Starý Matera přišel domů a říká své ženě:

— Poslyš, ženo. Nováček říkal dnes v hospodě, že jsi decentní dáma.

— Co je to?

— Já sám také nevím, ale pro každý případ jsem mu vrazil pář facek.

SYN NA STUDIÍCH

Jel otec do Prahy za synem. Když zazvonil u dveří, optal se bytné.

— Je doma, prosím vás, student Záhora?

— A tak, on je to student, a já myslila, že je to noční hlídač, — povídá bytná.

U PSYCHIATRA

— Pane doktore, nemohl byste prohlédnout mého muže? Nějak se mi nelíbí.

— A copak na něm pozorujete? — optal se psychiatr.

— Ale, pane doktore, můj muž vám občas vypouští z nosu kotouče dýmu.

— To dělá, paní, mnoho kuřáků.

— Ale, pane doktore, vždyť můj muž není vůbec kuřák.

STAROSTI

— Ty nějak špatně vypadáš, Venco. Nemáš nějaké starosti?

— I mám, Franto, a to se svatbou.

— Jak to?

— Ale má snoubenka chce mít svatku v bílém, se závojem, s družičkami, a já se nechci ženit vůbec.

GERARD PHILIPE

— Co se ti stalo dnes v noci, že jsi tolik naříkala? — zeptal se muž manželky ráno, gdyž vstával.

— Ale zdálo se mi, že jste se ty a Gerard Philipe o mně prali, a ty jsi to po dlouhém boji nakonec vyhrál.

„Život“ — czasopismo społeczno-kulturalne Towarzystwa Czechów i Słowaków w Polsce. Redaguje Kolegium w składzie: Emil Beník, Augustyn Bryja, Adam Chalupec (redaktor naczelny), Marian Kaśkiewicz (z-ca redaktora naczelnego), Ignacy Niżnik, Lida Mšálová, Alena Matelová, Karel Połepny (sekretarz redakcji), Jan Rocki, Hanna Swoćkowá, Bogusław Włodarski. Adres Redakcji, Warszawa, ul. Wiejska nr 12. V p., tel. 21-15-41. Wydawca: Wydawnictwo „Prasa Krajowa“ — RSW „Prasa“ W-wa, ul. Wiejska 12, tel. 8-24-11. Prenumerata roczna — 12 zł, półroczna 6 zł. Wpłaty przyjmują wszystkie urzędy pocztowe na konto Nr 1-6-100020 „Ruch“ W-wa, Srebrna 12. Prenumerata na zagranicę 45% droższa. Druk. RSW „Prasa“, W-wa, Smolna 10-12. Z. 156. W-80.

ROZŠIRUJTE SVOJU TLAČ,
OBJEDNEJTE SI „ŽIVOT“